

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
Τ. Ε. Ι. ΗΠΕΙΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ
ΥΓΕΙΑΣ - ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ
ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΟΚΟΜΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: «Το μουσείο ως μέσο αγωγής και εκπαίδευσης του παιδιού, η μελέτη του παιδικού μουσείου»

Ελένη Βαραγγούλη

A.M.: 12085

Ντενίσα Ντάση

A.M.: 11779

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: κ. Τζουρμανά Ευαγγελία

Ιωάννινα, Μάιος 2013

«Όταν ένα παιδί σου ζητήσει ένα ψάρι,

Μη του το δώσεις,

Μάθε του πώς να ψαρεύει».

(κινέζικη παροιμία)

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να εκφράσουμε τις ειλικρινείς μας ευχαριστίες σε όλους αυτούς τους ανθρώπους που συνέβαλλαν, ο καθένας με το δικό του τρόπο, να φέρουμε εις πέρας την παρούσα Πτυχιακή Εργασία. Κατ' αρχάς θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την υπεύθυνη καθηγήτρια και παιδαγωγό, κ. Τζουρμανά, για την καθοδήγησή της και την οργάνωσή της κατά τη διεξαγωγή και συγγραφή της παρούσας εργασίας. Ακόμα περισσότερο την ευχαριστούμε, για το θετικό της πνεύμα, για τις χρήσιμες συμβουλές της, την διαρκή υποστήριξή της αλλά και για το ότι πίστεψε σε μας και μας προέτρεπε να δοκιμαστούμε σε νέες, πρωτόγνωρες προκλήσεις και εμπειρίες για μας. Επίσης, θέλουμε να ευχαριστήσουμε θερμά τον παιδικό σταθμό *Πήτερ Παν* και τους ιδιοκτήτες του, κ. Χατζηγιάννου Χρυσάνθη και κ. Χαντζή Στέφανο, οι οποίοι δέχτηκαν με μεγάλη χαρά και συντέλεσαν ώστε να πραγματοποιηθεί η επίσκεψή μας στο Λαογραφικό Μουσείο Κρανιδίου. Χωρίς την πολύτιμη βοήθειά τους, η Πτυχιακή αυτή δεν θα αποτελούσε ιδιαίτερη και πρωτότυπη. Οφείλουμε βέβαια, να ευχαριστήσουμε το Λαογραφικό Μουσείο Κρανιδίου και τις εθελόντριες κυρίες, που υποδέχτηκαν εμάς και τα παιδιά με τις καταλληλότερες προδιαγραφές, αλλά και για την εξαιρετική συνεργασία και φιλία που αναπτύξαμε. Επιβάλλεται επίσης, να ευχαριστήσουμε και την τοπική εφημερίδα Αργολίδας, *Παρατηρητής*, η οποία αφιέρωσε ένα άρθρο στην πρωτότυπη και παιγνιώδη επίσκεψή μας, καθώς και την Πελοποννησιακή εφημερίδα *Ενημέρωση Πελοποννήσου* και τον διαδικτυακό ιστότοπο <http://www.paratiritis-news.com/?cat=7>.

Θα θέλαμε να πούμε ένα μεγάλο ευχαριστώ στους γονείς μας, Λιντίτα και Αριστίρ, Ούρσουλα και Συμεών, για την στήριξή τους, την ατελείωτη ανοχή τους, την αμέριστη συμπαράσταση και κατανόησή τους, σε όλη τη διάρκεια την φοιτητική μας περιόδου.

Τέλος, ευχαριστούμε φίλους και συναδέλφους πλέον, για τα όμορφα και ξέγνοιαστα φοιτητικά χρόνια που ζήσαμε και απολάυσαμε. Η τετραετής φοίτηση, μας πρόσφερε σπουδαίες γνώσεις και εμπειρίες, αλλά το κυριότερο, μας εφοδίασε με αγάπη για το αντικείμενό μας, τα παιδιά.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η μουσειακή αγωγή προσφέρει εκπαίδευση «έξω» από τις αίθουσες του σχολείου. Η κατάκτηση της γνώσης, η ανάπτυξη και καλλιέργεια δεξιοτήτων, η καλλιέργεια της ψυχής, η βιωματική μάθηση, η δημιουργικότητα, η συνεργασία, η απουσία κριτικής σκέψης είναι κάποια από τα ελάχιστα χαρακτηριστικά και συγχρόνως πλεονεκτήματά της. Το παιδί βιώνει το παρελθόν και επιχειρεί σύζευξη με το παρόν, εκφράζεται δημιουργικά χωρίς δισταγμούς και περιορισμούς, η φαντασία του αναπλάθεται και δημιουργεί το δικό του κόσμο, με αντικείμενα του χτες και το δυναμικό του σήμερα.

Στόχος μας είναι, η ανάδειξη του μουσείου ως μία εναλλακτική λύση αγωγής στη «πηγή του κακού», όπως την αποκαλεί ο Dewey αναφερόμενος στην παθητική στάση του μαθητή απέναντι στην εκπαίδευση (Dewey, 1980). Στόχος της εργασίας αυτής επίσης, είναι και η προβολή της μέγιστης σημασίας των μουσειακών προγραμμάτων στην προσχολική ηλικία και η ανάγκη τους για ενσωμάτωση στο εκπαιδευτικό σύστημα καθώς, και η παρουσίαση του έργου που προσφέρουν τα παιδικά μουσεία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
ΚΕΦ.1: ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ	
1.1.: ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ «ΜΟΥΣΕΙΟ».....	11
1.2.: Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ.....	13
1.3.: ΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ- Η ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑ.....	15
1.4.: Ο ΧΩΡΟΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ.....	17
ΚΕΦ.2: Η ΜΟΥΣΕΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
2.1.: ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ «ΜΟΥΣΕΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ- ΜΟΥΣΕΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ» ΚΑΙ «ΜΟΥΣΕΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ».....	20
2.2.:ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΜΟΥΣΕΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	22
2.3.: ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΕΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	23
2.4.: ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΕΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	27
2.5.: ΠΕΔΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ ΜΑΘΗΣΗΣ :ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.....	29
2.6.: ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ- ΣΧΟΛΕΙΟΥ.....	33
2.6.1.: Η ΣΧΕΣΗ ΜΟΥΣΕΙΟΥ- ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ ΜΑΣ.....	33
2.6.2.: ΕΙΔΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΟΝΤΕΛΑ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ- ΣΧΟΛΕΙΟΥ.....	34
2.6.3.: ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ- ΣΧΟΛΕΙΟΥ.....	35

2.7.:ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ:ΜΙΑ ΠΟΛΥΣΥΝΘΕΤΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ..38

ΚΕΦ.3: ΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

3.1.: ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ.....	43
3.2.: Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ.....	44
3.3.: Ο ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ.....	46
3.4.: ΠΡΩΤΟΤΥΠΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ.....	47
3.4.1.: Η ΠΑΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.....	47
3.4.2.: Η ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ.....	50
3.4.3.: ΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ- ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.....	51
3.5.: ΟΙ ΕΜΨΥΧΩΤΕΣ.....	53
3.5.1.: Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ, Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΤΟΥ ΩΣ ΕΜΨΥΧΩΤΗΣ.....	54
3.5.2.: ΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΩΣ ΕΜΨΥΧΩΤΕΣ.....	56
3.5.3.: Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΩΣ ΕΜΨΥΧΩΤΗΣ.....	57
3.6.: ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ.....	58

ΚΕΦ.4: ΠΑΙΔΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

4.1.: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ.....	64
4.1.1.: ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΗΝΑΣ.....	64
4.1.2.: ΕΘΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΝΑΥΠΛΙΟΥ.....	70
4.1.3.: ΠΑΙΔΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.....	75
4.2.: ΠΑΙΔΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ.....	79
4.2.1.: PLEASE TOUCH MUSEUM.....	79

4.2.2.: CHILDREN’S MUSEUM OF PHOENIX.....	83
4.3.: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΜΕ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ.....	88
ΚΕΦ.5: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ- ΒΙΩΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΕ ΠΑΙΔΙΚΟ ΤΜΗΜΑ	
5.1.: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΕΝΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΡΑΝΙΔΙΟΥ.....	90
5.2.: Α’ ΣΤΑΔΙΟ: Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ.....	91
5.3.: Β’ ΣΤΑΔΙΟ: ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ.....	95
5.4.: Γ’ ΣΤΑΔΙΟ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ.....	100
5.5.: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ.....	105
5.6.: ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ.....	107
 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	 110
 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	 112
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	 115

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην εργασία αυτή θα μας απασχολήσει το μουσείο και η σύνδεσή του με την αγωγή του παιδιού. Από την ενασχόλησή μας αυτή, δεν θα μπορούσε φυσικά να λείπει το παιδικό μουσείο.

Η μουσειακή αγωγή μπορεί να προσφέρει μία μοναδική και πλούσια εμπειρία μάθησης σε αντίθεση με αυτή που προσφέρεται στο σχολείο. Αυτή η μοναδική εμπειρία γίνεται δυνατή με τα εκθέματα, τα προγράμματα και τα αντικείμενα που εμπλέκουν το παιδί, παροτρύνοντάς το να χρησιμοποιήσει πολλές αισθήσεις στην εξερεύνηση του περιβάλλοντος. Τα Μουσεία εξυπηρετούν τις παγκόσμιες ανάγκες επισκεπτών ποικίλης παιδείας, ηλικίας και κοινωνικού επιπέδου (Ρωκ Σ. • Ρόκκου Μ., 2010).

Κατά τη διάρκεια της έρευνάς μας βέβαια δεν θα μπορούσαν να λείψουν και κάποιες δυσκολίες. Αυτές εστιάζονται κυρίως στο γεγονός ότι δεν υπάρχει αρκετό πληροφοριακό και εποπτικό υλικό για τα παιδαγωγικά προγράμματα των μουσείων της χώρας μας. Επίσης, δεν υπάρχει πληθώρα Ελληνικών παιδικών μουσείων, έτσι ακόμα και αυτά τα λιγοστά που υπάρχουν, παρουσιάζουν ελλιπή πληροφόρηση. Θα μπορούσαμε λοιπόν να πούμε πως η συγκέντρωση πληροφοριακού υλικού σχετικού με το θέμα που μας απασχόλησε, ήταν αρκετά δύσκολη, αλλά με υπομονή και θέληση, όπως είναι γνωστό, τίποτα δεν είναι ακατόρθωτο.

Στο σημείο αυτό θεωρούμε μέγιστης σημασίας την συνοπτική παράθεση της δομής των κεφαλαίων και των υποκεφαλαίων της εργασίας. Το πρώτο λοιπόν κεφάλαιο ασχολείται με τα γενικά χαρακτηριστικά του μουσείου. Αναφέρονται κάποιοι από τους πιο αναγνωρισμένους ορισμούς της έννοιας του μουσείου παγκοσμίως, καθώς επίσης αναλύεται η ιστορική εξέλιξη του μουσείου μέσα στους αιώνες. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στους σκοπούς λειτουργίας του και στη διαρρύθμιση του χώρου μέσα στον οποίο στεγάζεται κάθε φορά το επικείμενο μουσείο.

Στο ακόλουθο κεφάλαιο, στο επίκεντρο τίθεται η μουσειακή εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία. Γίνονται σαφείς οι όροι «μουσειοπαιδαγωγική- μουσειακή εκπαίδευση» και «μουσειοπαιδαγωγός» και πραγματοποιείται μια ιστορική αναδρομή

του θέματος. Κατατίθενται οι θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί γύρω από την μουσειακή εκπαίδευση και αναφέρονται οι σπουδαιότεροι στόχοι και λειτουργίες της. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα που εφαρμόζονται στα μουσεία της χώρας μας αναλύονται εκτενέστερα. Ύστερα, ερευνάται η σχέση σχολείου- μουσείου τόσο σε διεθνές επίπεδο, όσο και στη χώρα μας, παρουσιάζονται τα διάφορα μοντέλα που υπάρχουν και τα είδη επικοινωνίας ανάμεσα σε αυτούς τους δύο θεσμούς. Εξετάζονται οι στόχοι της σχέσης αυτής, τόσο σε μακροπρόθεσμο επίπεδο, όσο και σε βραχυπρόθεσμο. Ακόμα, λύνονται οι διάφορες απορίες σχετικές με την επίσκεψη στο μουσείο και απαντώνται τα εξής ερωτήματα: ποιός είναι ο ρόλος του εκάστοτε εκπαιδευτικού και της οικογένειας; ποιοί παράγοντες παίζουν τον κυριότερο ρόλο για την επιτυχή έκβαση μια επίσκεψης και άλλα.

Το επόμενο κεφάλαιο, αφιερώνεται στην εκτενέστατη ανάλυση των παιδικών μουσείων. Ορίζεται το τί ακριβώς είναι τα παιδικά μουσεία και η ιστορικότητά τους. Φανερώνεται η διαρρύθμιση του χώρου τους, ο οποίος διαφέρει από εκείνον του κοινού μουσείου και επεξεργάζονται οι εκπαιδευτικοί τους στόχοι. Στη συνέχεια, αναλύονται κάποια πρωτότυπα είδη παιδικών μουσείων, η παιδική βιβλιοθήκη, η παιδική πινακοθήκη και τα παιδικά εργαστήρια- ή αλλιώς εργαστήρια δημιουργικής απασχόλησης. Επίσης, δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στους εμψυχωτές των παιδικών μουσείων, την θέση των οποίων μπορεί να πάρει ο εκπαιδευτικός, του οποίου αναλύεται φυσικά ο ρόλος και τα απαιτούμενα προσόντα του, ο υπάλληλος του μουσείου, αλλά και η ίδια η οικογένεια. Στο τέλος αυτού του κεφαλαίου επιλέχθηκε να διερευνηθεί η σχέση των παιδιών με ειδικές ανάγκες, τα οποία δικαιούνται να αντιμετωπίζονται με ισότητα, όπως ακριβώς και τα υπόλοιπα παιδιά- επισκέπτες.

Στο τέταρτο κεφάλαιο της εργασίας, παρουσιάζονται δύο συγκεκριμένα παιδικά μουσεία της Ελλάδας, αλλά και δύο του εξωτερικού. Πραγματοποιήθηκε επίσκεψη από μέρος μας και παρατέθηκαν οι εμπειρίες μας από την Εθνική Πινακοθήκη Ναυπλίου, αλλά συγχρόνως διερευνήθηκε και η λειτουργία του Παιδικού Μουσείου Θεσσαλονίκης. Από το εξωτερικό επιλέχθηκαν δύο Παιδικά Μουσεία των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, και συγκεκριμένα το Please Touch Museum της Φιλαδέλφειας και το Children's Museum of Phoenix, του Φοίνιξ. Έπειτα, έγινε μια σύγκριση ανάμεσα στα δύο αυτά μουσεία.

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο, παρατίθεται η ερευνητική- βιοματική επίσκεψή μας στο Λαογραφικό Μουσείο Κρανιδίου- Αργολίδος. Αναλύονται τα 3

στάδια τα οποία ακολουθήσαμε και τα οποία είναι τα εξής. Το πρώτο αποτελείται από την προετοιμασία της επίσκεψης από τους εκπαιδευτικούς- φοιτήτριες, το δεύτερο αποτελεί την ίδια την επίσκεψή μας με τα παιδιά του παιδικού σταθμού στο μουσείο και το τρίτο είναι η επεξεργασία της εμπειρίας μέσα στο χώρο της τάξης. Τέλος, οδηγούμαστε σε μία αξιολόγηση της εμπειρίας μας αυτής και ολοκληρώνοντας προτείνονται κάποιες προσωπικές περαιτέρω προτάσεις δραστηριοτήτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : “ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ”

1.1. : ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ «ΜΟΥΣΕΙΟ».

«Το μουσείο είναι ένας χώρος που υπάρχουν πολλά αντικείμενα, που έφτιαξαν οι άνθρωποι και με τα οποία έζησαν μαζί τους στα παλιά τα χρόνια» (Βελισσαροπούλου, κ.ο., 1985, σελ. 21). Αυτή ήταν η απάντηση που δόθηκε από το πεντάχρονο παιδί, στην ερώτηση που τέθηκε από τον παιδαγωγό Θανάση Ντινόπουλο, «τι είναι μουσείο;».

Η προσπάθεια εύρεσης ενός ορισμού, ο οποίος θα κάλυπτε τα μεγάλα παραδοσιακά μουσεία τέχνης και αρχαιολογίας, όπως το Λούβρο, τα μικρά λαογραφικά μουσεία, όπως στις Μηλιές Πηλίου, αλλά και τα μουσεία τεχνολογίας, επιστήμης, σχεδίου και ιστορίας, όπως το Powerhouse στο Σίδνεϊ, καθώς και το Μουσείο Σοκολάτας στον Άγιο Στέφανο του Καναδά, δεν αποτέλεσε καθόλου εύκολο επίτευγμα. Το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICON), συστήθηκε το 1946 από την UNESCO και εμφανίζεται να διαθέτει εθνικές επιτροπές σε πάνω από εκατό κράτη, ορίζεται ως *«όργανο το οποίο ασχολείται με όλες τις λειτουργίες των μουσείων, την μελέτη τους παγκοσμίως και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς»* (Οικονόμου, 2003, σελ.1), ύστερα από πολυετείς συζητήσεις, διαμάχες και διεθνή συνέδρια, κατέληξε στον εξής ορισμό του μουσείου:

«Οργανισμός μόνιμος , χωρίς κερδοσκοπικό χαρακτήρα, υποταγμένος στην υπηρεσία της κοινωνίας και της ανάπτυξης της και ανοικτός στο κοινό, ο οποίος αποκτά, συντηρεί, μελετά, κοινοποιεί και εκθέτει υλικές μαρτυρίες του ανθρώπου και του περιβάλλοντός του με σκοπό τη μελέτη, την εκπαίδευση και την ψυχαγωγία» (6^ο Περιφερειακό Σεμινάριο Καβάλας, 2002, σελ. 22).

Ωστόσο, αν και ο παραπάνω ορισμός έχει γίνει αποδεκτός από πολλά κράτη παγκοσμίως, σε ορισμένες χώρες, οι εθνικοί τους οργανισμοί έχουν προτείνει δικούς τους ορισμούς.

Στο συνέδριο του 1984 η Ένωση Μουσείων της Βρετανίας ενέκρινε τον ακόλουθο ορισμό: το μουσείο είναι ένας οργανισμός που συλλέγει, τεκμηριώνει, διαφυλάσσει, εκθέτει και ερμηνεύει υλικές μαρτυρίες και σχετικές πληροφορίες για το δημόσιο όφελος. Ύστερα από 14 χρόνια ο ορισμός αναδιαμορφώθηκε ως εξής: *«τα μουσεία επιτρέπουν στους ανθρώπους να εξερευνούν συλλογές για έμπνευση,*

μάθηση και ψυχαγωγία. Κάνουν προσιτά αντικείμενα και δείγματα του φυσικού κόσμου τα οποία διαφυλάσσουν για την κοινωνία» (Οικονόμου, 2003, σελ. 18).

Σε μια σύντομη σύγκριση των δύο ορισμών της Βρετανίας με του ICOM, παρατηρείται ότι εκείνος του 1984 παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες με του ICOM, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις συλλογές και λειτουργίες σχετικές με την επιμέλειά τους, αναφέροντας γενικά ότι αποσκοπεί στο δημόσιο όφελος. Στον αναδιαμορφωμένο ορισμό γίνεται ιδιαίτερα αντιληπτή η σημασία του ενεργητικού ρόλου του ανθρώπου, αλλά και η ανάγκη πρόσβασης στα μουσεία από το ευρύ κοινό.

Αντίστοιχα η Αμερικανική Ένωση Μουσείων ορίζει το μουσείο ως *«ένας οργανωμένος και μη κερδοσκοπικός οργανισμός με στόχο κατ' ουσία εκπαιδευτικό ή αισθητικό, με επαγγελματικό προσωπικό που κατέχει και χρησιμοποιεί απτά αντικείμενα, τα οποία επιμελείται και εκθέτει στο κοινό με κάποιο τακτό πρόγραμμα»* (American Association of Museums, 1973, σελ. 8-9).

Το κοινό στοιχείο που παρατηρείται με τον ορισμό του ICOM, αποτελεί η έμφαση στον μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα. Τονίζει ωστόσο τον επαγγελματικό και οργανωμένο χαρακτήρα των μουσείων με το απαιτούμενο ειδικό προσωπικό και ένα τακτό πρόγραμμα. Ο αμερικανικός ορισμός αντιτάσσεται στην άποψη πολλών εργαζομένων σε μουσεία, ότι τα μουσεία υπάρχουν για αισθητική απόλαυση και ανάπτυξη φαντασίας και προβάλλει τον αισθητικό και εκπαιδευτικό χαρακτήρα του μουσείου και την απόκτηση γνώσεων κατά την επίσκεψη.

Ωστόσο, απ' την άλλη πλευρά υπήρξε και μια καλλιτεχνική ομάδα, οι λεγόμενοι φουτουριστές, η οποία αρνιόταν να συνδέσει το μουσείο με οποιαδήποτε θετική επίδραση. Χαρακτηριστικά ο Φίλιππο Τομάζο Μαρινέτι, αρχηγός του Φουτουρισμού, αποκάλυψε τα *«μουσεία ως νεκροταφεία»*, επιδιώκοντας να προβάλλει τον πολύ παραδοσιακό ρόλο του μουσείου, ως *«θησαυροφύλακα αντικειμένων και καλλιτεχνημάτων»* (Οικονόμου, 2003, σελ. 21-22). Οι φουτουριστές οραματίζονταν μια νέα δυναμική εποχή, αποκομμένη από τους δεσμούς του παρελθόντος, υποστηρίζοντας την κίνηση, την αλλαγή, την μηχανή και γι' αυτό ο παραδοσιακός και συντηρητικός χαρακτήρας του μουσείου εναντιωνόταν στο όραμά τους.

Ανεξάρτητα από τους ορισμούς που έχουν δοθεί στην έννοια «μουσείο», το βασικό προνόμιο αποτελεί το ότι είναι ένας ζωντανός οργανισμός, ο οποίος προσφέρει απτή και άμεση γνώση, μέσω των αισθήσεων. Οι Scott• Soren (2009) αναφέρουν τη σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο Institute of Museum and Library

Services in the United States το 2009, κατά την οποία ειπώθηκε πως η πλειοψηφία των μουσείων αντλεί το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησής τους από το δημόσιο ταμείο του κάθε κράτους και όχι επιβαρύνοντας οικονομικά τους επισκέπτες τους.

1.2. : Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Εμείς οι Έλληνες, ζούμε σε μία χώρα που μας έχει κληροδοτήσει ένα πλήθος από γραπτά και αρχιτεκτονικά τεκμήρια που αποτελούν αντικείμενο έρευνας και μελέτης επιστημόνων από όλο τον κόσμο, εξαιτίας της πολλαπλής σημασίας των στοιχείων τους για τις ανθρώπινες κοινωνίες.

Συγκεκριμένα, η έννοια «μουσείο» προέρχεται από την αρχαιοελληνική λέξη «Μουσεῖον», το οποίο αποτελούσε έναν χώρο λατρείας και διαμονής των Μουσών, των εννέα δηλαδή θεοτήτων που εκπροσωπούσαν την επική ποίηση, τη μουσική, την ιστορία, τη λυρική ποίηση, τη τραγωδία, το χορό, τη κωμωδία, την αστρονομία και τους ύμνους. Τον 2^ο αιώνα μ.Χ. ο περιηγητής Πανσανίας καταγράφει τα θέματα των πινάκων, τα οποία επισκέφτηκε στη βόρεια πτέρυγα των Προπυλαίων της αθηναϊκής Ακρόπολης, η οποία στέγαζε τον 5^ο αιώνα π.Χ. μία Πινακοθήκη (Άλκηστις, 1995).

Τον 3^ο αιώνα π.Χ. ο Πτολεμαίος Σωτήρας ίδρυσε το μουσείο της Αλεξάνδρειας, όπου οι συλλογές του αποτελούνταν από αγάλματα, ιατρικά και αστρονομικά εργαλεία, καθώς και βοτανικό και ζωολογικό πάρκο. Κατά τη ρωμαϊκή εποχή, λάφυρα πολέμου διακοσμούσαν τις επαύλεις πλουσίων πατρικίων και στρατηγών. Εικόνες και θρησκευτικά αντικείμενα, στην εποχή του Μεσαίωνα, φυλάσσονταν σε μοναστήρια, εκκλησίες και θρησκευτικά ιδρύματα (Καλλούρη-Αντωνοπούλου• Κάσσαρης, 1988).

Στην Αναγέννηση, η έκθεση πολύτιμων αντικειμένων πλησιάζει περισσότερο τις απαρχές του σύγχρονου μουσείου, όπου γίνεται χώρος συγκέντρωσης έργων τέχνης, τα οποία στη συνέχεια εκτίθενται στο κοινό, το οποίο αποτελούσαν μόνο ευγενείς, βασιλείς, ισχυροί της εκκλησίας. Η Φλωρεντία φιλοξενεί για πρώτη φορά τον όρο «μουσείο» τον 15^ο αιώνα. Έπειτα, τους δύο επόμενους αιώνες στην Ευρώπη αναπτύσσονται «προθήκες» αξιοπερίεργων αντικειμένων της τέχνης και της φύσης, τα γνωστά *cabinets of curiosities* (Οικονόμου, 2003, σελ. 32). Τα οποία αποτελούσαν διάφορα αξιοπερίεργα αντικείμενα από όλο τον κόσμο, όπως εργαλεία, μουσικά

όργανα, αποξηραμένα φυτά, ταριχευμένα ζώα, νομίσματα, μέταλλα, εικόνες, γλυπτά και εξωτικά αντικείμενα από μακρινές χώρες, όπως η Αφρική και η Ασία. Τα αντικείμενα αυτά στεγάζονταν σε διάφορες αίθουσες ή τις λεγόμενες *galleries*. Οι αίθουσες αυτές και τα *galleries* είχαν ιδιωτικό χαρακτήρα και το κοινό που φιλοξενούσαν ήταν περιορισμένο, αφού αποτελούνταν κυρίως από ευγενείς ή ξένους ταξιδιώτες (Falk• Dierking, 1992).

Από τα τέλη του 17^{ου} αιώνα και κυρίως τους 18^ο και 19^ο αιώνες, το πρώτο ανοιχτό μουσείο προς το κοινό είναι γεγονός. Η ιδιωτική συλλογή μετατρέπεται σε δημόσιο μουσείο. Ο Διαφωτισμός προσδίδει στο μουσείο επιστημονικό χαρακτήρα και βοηθάει στη μελέτη φυσικών φαινομένων. Ο χώρος του επιτρέπει την εφαρμογή επιστημονικών μεθόδων, όπως το πείραμα και η παρατήρηση, τα οποία συμβάλλουν και οδηγούν στην ανάπτυξη της επιστημονικής σκέψης.

Η πορεία του μουσείου ανά τους αιώνες αποδεικνύει πως το μουσείο γεννήθηκε και αναπτύχθηκε κυρίως στα ευρωπαϊκά κράτη. Το πρώτο κρατικό μουσείο που δημιουργήθηκε για το ευρύτερο κοινό ήταν το Βρετανικό μουσείο του Λονδίνου. Στη Γαλλία, ύστερα από την γαλλική επανάσταση, δημιουργήθηκε το Γαλλικό Αρχαιολογικό Μουσείο, το οποίο εμπεριείχε γλυπτική και ζωγραφική. Ακολούθησε το Γαλλικό Μουσείο με έργα τέχνης από γαλλικές εκκλησίες και μοναστήρια. Τέλος, δημιουργήθηκε το μουσείο του Λούβρου με τις βασιλικές συλλογές. Η Γλυπτοθήκη του Μονάχου αποτελεί το πρώτο κρατικό μουσείο της Γερμανίας, ενώ αμέσως μετά ιδρύεται το Παλαιό Μουσείο του Σίνκελ, στο Βερολίνο (Βελισσαροπούλου, κ.ο., 1985).

Στην Ελλάδα τα πρώτα μουσεία δημιουργούνται μετά την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους και συνδέονται άμεσα με την ανάγκη συγκρότησης εθνικής ταυτότητας. Το ορφανοτροφείο της Αίγινας αποτέλεσε και το πρώτο μουσείο της Ελλάδας, το 1829. Όταν πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους έγινε η Αθήνα, ιδρύθηκε το Κεντρικό Αρχαιολογικό Μουσείο (Κρόντιρα, 1985).

Ο 20^{ος} αιώνας αποτελεί το γεφύρωμα ανάμεσα στο κοινό και το μουσείο. Τόσο ο εσωτερικός, όσο και ο εξωτερικός χώρος, δομούνται με σκοπό την προσέλευση του ευρύτερου κοινού. Επίσης, τα εκθέματα προσδιορίζονται χρονολογικά και τοπικά, με απώτερο σκοπό την γνωστική πληροφόρηση του απλού κοινού. Προέκυψε λοιπόν, η ανάγκη για μία αλλαγή. Η αλλαγή είχε ως στόχο το μουσείο να χαρακτηρίζεται από λειτουργικότητα και «ελαστικότητα» στο χώρο του,

σε αντίθεση με την αυστηρή οργάνωση της νεοκλασικής εποχής. Η ευχάριστη και δελεαστική ατμόσφαιρα και το ποικιλόμορφο υλικό που δομεί τους χώρους του μουσείου, θα οδηγήσουν σε νέα κίνητρα για προβληματισμό και δράση, θα προσελκύσουν το κοινό να αντλήσει πληροφορίες και συγκεκριμένα στοιχεία, να μελετήσει εξελίξεις και εφαρμογές και να ανακαλύψει νέες ιδέες, αξίες, αντιλήψεις και ενδιαφέροντα.

1.3. : ΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ- Η ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑ

Ο ορισμός του ICOM όπως έχει αναφερθεί σε προηγούμενο υποκεφάλαιο, τονίζει τον μακρόχρονο και σταθερό χαρακτήρα των μουσείων με κύριο σκοπό τη διαφύλαξη των συλλογών για το μέλλον και τις επόμενες γενιές. Ο κοινωνικός ρόλος και ο δημόσιος προορισμός τους, τα απενεργοποιεί από κάθε κερδοσκοπικό χαρακτήρα ή διανομή οικονομικού κέρδους σε μετόχους. Οφείλει να τονιστεί ότι τα μουσεία δεν λειτουργούν με κύριο σκοπό το κέρδος.

Η επιστήμη που μελετά τα μουσεία και ασχολείται με τα ζητήματα της λειτουργίας τους, ονομάζεται μουσειολογία. Αντικείμενο έρευνας αποτελεί η μελέτη της ιστορίας και το υπόβαθρο των μουσείων, τον ρόλο τους στην κοινωνία και συστήματα για την έρευνα, τη συντήρηση, την εκπαίδευση και την οργάνωση της αλληλεπίδρασης με το φυσικό περιβάλλον, και τον διαχωρισμό των ειδών των μουσείων. Συνοψίζοντας, η μουσειολογία αποτελεί τομέα της γνώσης που ασχολείται με την μελέτη των στόχων και την οργάνωση των μουσείων (Δαμαλά, 2011).

Η λειτουργία των μουσείων χαρακτηρίζεται ως «διπλή». Από τη μία πλευρά συναντάται η παραδοσιακή έννοια του χώρου, ο τρόπος για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, στον οποίο ταυτόχρονα παρατηρείται η συντήρηση των αντικειμένων και η έρευνα (Knutson• Crowley, 2012). Ενώ από την άλλη πλευρά συναντάται ο χώρος στον οποίο το κοινό έρχεται σε επαφή με την τέχνη και την επιστήμη πριν ακόμα την διδαχτεί στο σχολείο, αποκτά τοπική συνείδηση και ωθείται στη δημιουργία (Kim• Crowley, 2010).

Συγκεκριμένα οι σκοποί λειτουργίας του μουσείου είναι:

- Η έκθεση και η διατήρηση των αντικειμένων, που αποτελούν και την καρδιά όλων των εργασιών του. Η έκθεση αποτελεί τη γλώσσα του μουσείου.
- Η προσφορά μιας σφαιρικής γνώσης στον επισκέπτη ανεξάρτητα από το βαθμό μόρφωσής του.
- Κατάκτηση πολιτιστικής συνείδησης, ώστε ο επισκέπτης να οδηγηθεί στην συνειδητοποίηση της συμμετοχής του στη δημιουργία του πολιτισμού, στο σεβασμό της εθνικής υπόστασης και στη προστασία του φυσικού και πολιτιστικού του περιβάλλοντος.
- Ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας. Η οργάνωση του χώρου να προσφέρει στον επισκέπτη πληροφορίες σχετικά με τη θεματική περιοχή και να δέχεται ερεθίσματα που θα του προκαλέσουν την επιθυμία να ξαναεπισκεφθεί το μουσείο, αλλά και την επιθυμία να ανακαλύψει νέους τρόπους για να διευρύνει αυτή τη γνωριμία.
- Η ελκυστική παρουσίαση των εκθεμάτων και η συνοδεία από τις συμπληρωματικές πληροφορίες, με σκοπό την απόκτηση γνώσεων, αλλά και την επίτευξη μιας ευχάριστης και διασκεδαστικής επίσκεψης στο μουσείο. (Αρχαιολογία, 1985).
- Πνευματική και ψυχική ανανέωση, καθώς και απόρροια βιωμάτων και εμπειριών με στόχο την αισθητική καλλιέργεια.
- Εμπλουτισμός της δράσης κάθε εκπαιδευτικού θεσμού.
- Η προσέγγιση, η κατανόηση και η ερμηνεία των παραγόντων που χαρακτηρίζουν την αρχιτεκτονική και την τέχνη.
- Η δημιουργία αυτόβουλης κριτικής άποψης.
- Η προσφορά ελευθερίας λόγου και δράσης, άμιλλας και τόλμης για νέους πειραματισμούς, μέσα από την παρατήρηση των εκθεμάτων.
- Καλλιέργεια φαντασίας και ευαισθησίας.
- Προετοιμασία της νεολαίας ώστε να μην θεωρεί ότι ζει σε έναν ξένο κόσμο.
- Η λειτουργία ως χώρου συνάντησης και αποκαλύψεων (Άλκηστις, 1995• Οικονόμου, 2003• Εκπαιδευτικό Συμπόσιο, 2004).

Ο ρόλος του μουσείου δεν είναι να αξιολογεί, αλλά να εξηγεί. Αλλά όπως υποστηρίζει ο Oscar Wilde: τα πράγματα που αξίζει πραγματικά να μάθουμε, δεν μπορούν να διδαχθούν ή να εξηγηθούν, αλλά μπορούν να κατακτηθούν μέσω της βιωματικής εμπειρίας.

1.4. : Ο ΧΩΡΟΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Ο βασικός στόχος της λειτουργίας του μουσείου, είναι η διάθεση και η συντήρηση των έργων τέχνης με απώτερους σκοπούς τη γνωριμία με το ευρύ κοινό, την αισθητική καλλιέργεια και τη διάθεση έμπνευσης καινούργιων δημιουργιών. Η έκθεση των συλλογών συνιστά το κύριο εκπαιδευτικό όργανο του μουσείου, διότι βοηθά τα παιδιά να κατανοήσουν το ταξίδι από την παιδική ηλικία στην ενηλικίωση (Hicks, 2005).

Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στη συλλογή ιστορικών αντικειμένων και στον τρόπο οργάνωσής τους, όπως επίσης και στον δημιουργικό και εκπαιδευτικό τρόπο παρουσίασής τους και σύνθεσης του υλικού. Σύγχρονες αντιλήψεις συγκλίνουν στην άποψη ότι η δημιουργία εκθεματικών συνόλων με νοηματική συνοχή, σύνδεση και με ιδιαίτερη έμφαση στην παρουσίαση των σωστών συσχετισμών μεταξύ των αντικειμένων, είναι απαραίτητα διότι έτσι αποφεύγονται συγχύσεις (Αντζουλάτου-Ρετσίλα, 1986).

Ανάλογα με το είδος των εκθεματικών συνόλων, δημιουργούνται και οι αντίστοιχες κατηγορίες μουσείων, οι οποίες διαμορφώνουν και την ανάλογη θεματική διακόσμηση του χώρου. Οι κατηγορίες των μουσείων είναι οι ακόλουθες:

- Ιστορικά Μουσεία
- Αρχαιολογικά Μουσεία
- Πολεμικά Μουσεία
- Μουσεία Γεωλογίας
- Εθνογραφικά Μουσεία
- Τεχνολογικά – Βιομηχανικά Μουσεία

- Μουσεία Φυσικών Επιστημών
- Μουσεία Φυσικής Ιστορίας
- Μουσεία Τέχνης
- Γενικά Μουσεία

(Δάλκος, 2000, σελ. 32).

Η επιλογή των εκθεμάτων, ο υπομνηματισμός, το ποσοστό πληροφοριών, η χρήση οπτικοαουστικών βοηθημάτων χωρίς υπερβολές και καταχρήσεις, αποτελούν μερικά από τα κρίσιμα εκείνα ζητήματα που καθορίζουν τη σύνθεση του χώρου. Τα πολύτιμα αντικείμενα δεν χρειάζεται να προσελκύουν αποκλειστικά και μόνο με τη «λάμψη» τους το κοινό, αλλά και με τον σύγχρονο τρόπο πληροφόρησης, ο οποίος μπορεί να αποτελέσει και μια μορφή παιχνιδιού. Ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει την έκθεση με διάφορα τεχνικά μέσα, όπως μακέτες, προβολές διαφανειών, ταινίες, φωτογραφικά και γραφιστικά πανό, έντυπα, σημειώσεις, καταλόγους και επεξηγηματικές κάρτες (Βελισσαροπούλου, κ.ο., 1985).

Οι μεταβλητές που επηρεάζουν τον τρόπο σύνθεσης και παρουσίασης των εκθεμάτων συσχετίζονται με το ίδιο το κοινό. «Η ηλικία, το φύλο, η γνώση και η νοημοσύνη, η κοινωνική και οικονομική ένταξη, τα κίνητρα και τα ενδιαφέροντα» (Αντζουλάτου- Ρετσίλα, 1986, σελ.11) αποτελούν ορισμένες από αυτές τις μεταβλητές. Επιπλέον, ο σχεδιασμός του χώρου επηρεάζεται και από την συμμετοχή της οικογένειας, και από την βιωματική μάθηση των παιδιών (Kim• Crowley, 2010).

Οι εξελίξεις στην τεχνολογία και στην επιστήμη μπορούν να επιφέρουν αλλαγές και στους χώρους των μουσείων. Ο επισκέπτης εμπλουτίζει τις γνώσεις του με τη συνοδεία σύγχρονων τρόπων παρουσίασης ήχου, φωτός και εικόνας. Στις προγραμματισμένες εκθέσεις η σκηνική παρουσίαση που επικρατεί έχει έντονο το στοιχείο της τεχνολογίας. Ηλεκτρονικοί υπολογιστές προσφέρουν τη δυνατότητα υπέρμετρης πληροφόρησης, αλλά και ρομπότ αναλαμβάνουν να μνήσουν τους επισκέπτες στον κόσμο των εκθεμάτων.

Τα μουσεία αποτελούν φυσικά περιβάλλοντα μάθησης (Alexander, 2011), στα οποία τα εκθέματα δεν μπορούν να «μιλήσουν» από μόνα τους, ωστόσο με την

κατάλληλη «θέα», μπορούν να αποκτήσουν νέα αυθεντικότητα και να «διηγηθούν την ιστορία τους» με εκφραστικό τρόπο.

Η προσχολική ηλικία αποτελεί το «θεμέλιο» της ανάπτυξης και σταθεροποίησης της σχέσης μουσείου- παιδιού. Η απουσία στερεοτύπων και προκαταλήψεων απέναντι στο μουσείο, στην ηλικία αυτή, επιτρέπει τις πρώτες επαφές του παιδιού με το μουσείο, να είναι άμεσες, εμπειρικές και με παιγνιώδη τρόπο, ώστε το παιδί να οδηγηθεί στη γνώση ευχάριστα και αβίαστα. Η μουσειακή εκπαίδευση αποτελεί την δίοδο θεμελίωσης της σχέσης μουσείου- παιδιού. Η δίοδος αυτή θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο, γνωρίζοντας την εξελικτική πορεία της μουσειοπαιδαγωγικής στο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης, αναδεικνύοντας την μέγιστη σημασία της ενσωμάτωσής της, μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^Ο: “Η ΜΟΥΣΕΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ”

2.1. : ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ «ΜΟΥΣΕΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ-ΜΟΥΣΕΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ» ΚΑΙ «ΜΟΥΣΕΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ»

Η μουσειακή εκπαίδευση ή μουσειοπαιδαγωγική ορίζεται ως « η πρακτική που εφαρμόζεται σε συνδυασμό με την σχολική εκπαίδευση όπως οι αίθουσες των μόνιμων και περιοδικών εκθέσεων, οι αρχαιολογικοί τόποι, τα μνημεία, οι παραδοσιακοί οικισμοί, το αστικό- δομημένο και φυσικό περιβάλλον (6ο Περιφερειακό Σεμινάριο Καβάλας, 2002, σελ. 24), καθώς και κοινωνικούς θεσμούς ή καταστάσεις που άμεσα ή έμμεσα ασκούν αγωγή, όπως η οικογένεια, το παράλληλο σχολείο και η δια βίου εκπαίδευση» (Νάκου, 2001,σελ.190). Ο χαρακτήρας της μουσειοπαιδαγωγικής κατέχει καθαρά διδακτικό ρόλο. Αποτελεί συνειδητή παιδαγωγική πρακτική και εφαρμόζεται κάτω από προσωπικές συνθήκες μετάδοσης και ο βασικός αποδέκτης θεωρούνται οι σχολικές ομάδες. Οι δραστηριότητες από τις οποίες απαρτίζεται δεν έχουν αποσαφηνιστεί πλήρως διότι, χαρακτηρίζεται από ποικιλόμορφες εργασίες.

Την επιμέλεια οργάνωσης των δραστηριοτήτων αναλαμβάνουν οι μουσειοπαιδαγωγοί, οι οποίοι είναι εξειδικευμένο προσωπικό των μουσείων και συνεργάτες της μουσειακής εκπαίδευσης (Δαμαλά, 2011). Η ανάγκη στα τέλη του 19^{ου} αιώνα για προοδευτική παιδεία στον δυτικό κόσμο σε συνάρτηση με έρευνες σχετικές με την ανάπτυξη του παιδιού, οδήγησε στον 20^ο αιώνα την επιμόρφωση μιας εξειδικευμένης ομάδας σε μουσειακά θέματα. Η ομάδα μπορεί να συγκροτηθεί από τους λεγόμενους μουσειοπαιδαγωγούς, οι οποίοι είτε είναι σχετικοί με εκπαιδευτικά ζητήματα, είτε σχετικοί με μουσειακά ζητήματα. Ο διευθυντής του μουσείου ή έκθεσης μπορεί να αποτελέσει μουσειοπαιδαγωγό, λαμβάνοντας δραστηριότητες ως «δικηγόρος» του κοινού. Μουσειοπαιδαγωγός μπορεί να είναι και ο ιστορικός τέχνης με την ιδιότητα του ξεναγού. Και το εποχιακό προσωπικό είναι σε θέση να εκτελέσει μουσειοπαιδαγωγικό έργο. Ακόμα και ένας εκπαιδευτικός μπορεί να γίνει μουσειοπαιδαγωγός, έχοντας λάβει τις απαιτούμενες γνώσεις και εμπειρίες σχετικές με την μουσειακή εκπαίδευση (Κουβέλη, 2000).

Έρευνες έχουν δείξει πως οι μουσειοπαιδαγωγοί διαθέτουν ένα ισχυρό σύστημα αξιών, απολαμβάνουν την επαφή και τη συνεργασία με τον κόσμο και τη συγκρότηση σχέσεων. Αποδείχθηκε ότι είναι ικανοί να ανταποκρίνονται στο χαοτικό περιβάλλον του μουσείου. Αισθάνονται εκπαιδευτικοί, αγαπούν την μάθηση και νιώθουν ικανοποίηση προσφέροντας μαθησιακή διαδικασία. Απολαμβάνουν τις άτυπες μορφές μάθησης και τη μετάδοση θετικών συναισθημάτων, όπως διέγερση, αυτονομία, κοινωνική αλληλεπίδραση, ποικιλία, δημιουργική ελευθερία και ευελιξία (Bailey, 2006).

Η επιμόρφωση υλοποιήθηκε σε συνδυασμό με την προοδευτική εκπαίδευση. Τα κοινά χαρακτηριστικά που διακρίνονται είναι η μάθηση με βάση τα αντικείμενα, η επί τόπου χρήση υλικών και οργάνωση δραστηριοτήτων, η έμφαση στην έρευνα, όπως επίσης και η ανταπόκριση στα ενδιαφέροντα και τις προϋπάρχουσες εμπειρίες του επισκέπτη. Οι επικρατέστερες και διαδεδομένες μέθοδοι τότε και τώρα αποτελούν η αφήγηση παραμυθιών, οι διαλέξεις με προβολή διαφανειών και η διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, οργάνωση φεστιβάλ, συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση και οργάνωση τηλεδιασκέψεων. Οι δραστηριότητες των μουσειοπαιδαγωγών κυμαίνονται πάνω στις *«επτά ζώνες προγραμμάτων»*: προγράμματα για την κοινότητα, τους ενήλικες και την οικογένεια, ξεναγήσεις, προγράμματα άτυπης μάθησης στην πινακοθήκη, συνεργασίες με άλλους οργανισμούς, σχολικά προγράμματα, μαθήματα και άλλα προγράμματα για το κοινό και εκπαιδευτικά προγράμματα μέσω διαδικτύου (Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, 2011).

Αντικείμενο της μουσειοπαιδαγωγικής αποτελεί *«η επιστημονική διερεύνηση και βελτίωση των όρων γόνιμης αξιοποίησης των μουσείων και ευρύτερα του υλικού πολιτισμού προς όφελος της κοινωνίας»* (Νάκου, 2001, σελ. 177). Η θεωρία της *«ζώνης επικείμενης ανάπτυξης»* του Vygotsky, η οποία υποστηρίζει ότι το κάθε παιδί έχει τα δικά του όρια ανάπτυξης και εξέλιξης, έχει επηρεάσει σημαντικά τη μουσειοπαιδαγωγική. Ωθεί τους μουσειοπαιδαγωγούς να ασκούν συνεχώς κριτική και δυναμική αξιολόγηση της συνολικής μαθησιακής διαδικασίας και να μην λαμβάνουν στο μέγιστο το αποτέλεσμα της μαθησιακής διαδικασίας, διότι έτσι προωθούν τη ποιοτική σκέψη της γνώσης, τις δεξιότητες και ικανότητες των παιδιών.

Οφείλει να σημειωθεί ότι η μουσειοπαιδαγωγική λειτουργεί επιπρόσθετα στο μουσείο και όχι ως μία αυτόνομη λειτουργία.

2.2.: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΜΟΥΣΕΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

«Μουσείο- παιδί», «μουσείο- εκπαίδευση», «μουσείο- σχολείο», «εκθέματα-αγωγή», αποτελούν μερικά από τα πιο επίκαιρα και δημοφιλή θέματα που απασχολούν τους εκπαιδευτικούς και μουσειακούς κλάδους.

Η επιρροή των μουσείων στον εκπαιδευτικό τομέα εμφανίζεται την ίδια εποχή με την άνθηση του σύγχρονου μουσείου. Σύμφωνα με το Ελληνικό Παιδικό Μουσείο (2011), ο Wittlin διαχωρίζει τη πορεία της μουσειακής εκπαίδευσης σε δύο περιόδους μεταρρύθμισης.

Η περίοδος από τα μέσα του 18^{ου} αιώνα έως τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο αποτελεί την πρώτη μεταρρύθμιση. Τα χαρακτηριστικά της οποίας ήταν η εθνική και αυτοκρατορική κυριαρχία, καθώς και η συνεισφορά της σε επιστημονικές και εκπαιδευτικές έρευνες.

Η δεύτερη περίοδος κυμαίνεται στην εποχή του Μεσοπολέμου από το 1919 έως το 1939, στο διάστημα της οποίας τα μουσεία και η μουσειακή εκπαίδευση αναπτύσσονται με γοργούς ρυθμούς, έχοντας εθνικιστικούς και πολιτικούς σκοπούς. Στην περίοδο αυτή, διακρίνεται και η ιδιαίτερη έμφαση και σημασία που δόθηκε στη τέχνη καθώς και στην επιστήμη.

Η πρώτη αξιόλογη προσπάθεια οργάνωσης και δόμησης της μουσειοπαιδαγωγικής υλοποιήθηκε το 1977 από τον Rohmender. Ο Rohmender επιχείρησε να εντάξει τη μουσειοπαιδαγωγική στον κλάδο της θεωρίας και επικοινωνίας, αφού πρότεινε διάφορα μέσα μετάδοσης, όπως οι επιγραφές, τα μαγνητόφωνα και τα αντικείμενα παρουσίασης. Βασικός στόχος της προσπάθειάς του ήταν η εύκολη πρόσβαση του ευρύ κοινού στα μουσεία (Κουβέλη, 2000).

Ηγετικό ρόλο στην ανάπτυξη της μουσειακής εκπαίδευσης κατείχαν οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Ανεξάρτητα από τις αρνητικές κριτικές που είχαν

δεχτεί, σχετικά με τους εκπαιδευτικούς τους στόχους, θεωρούνται ότι είχαν από την ίδρυσή τους καθαρά εκπαιδευτικό χαρακτήρα.

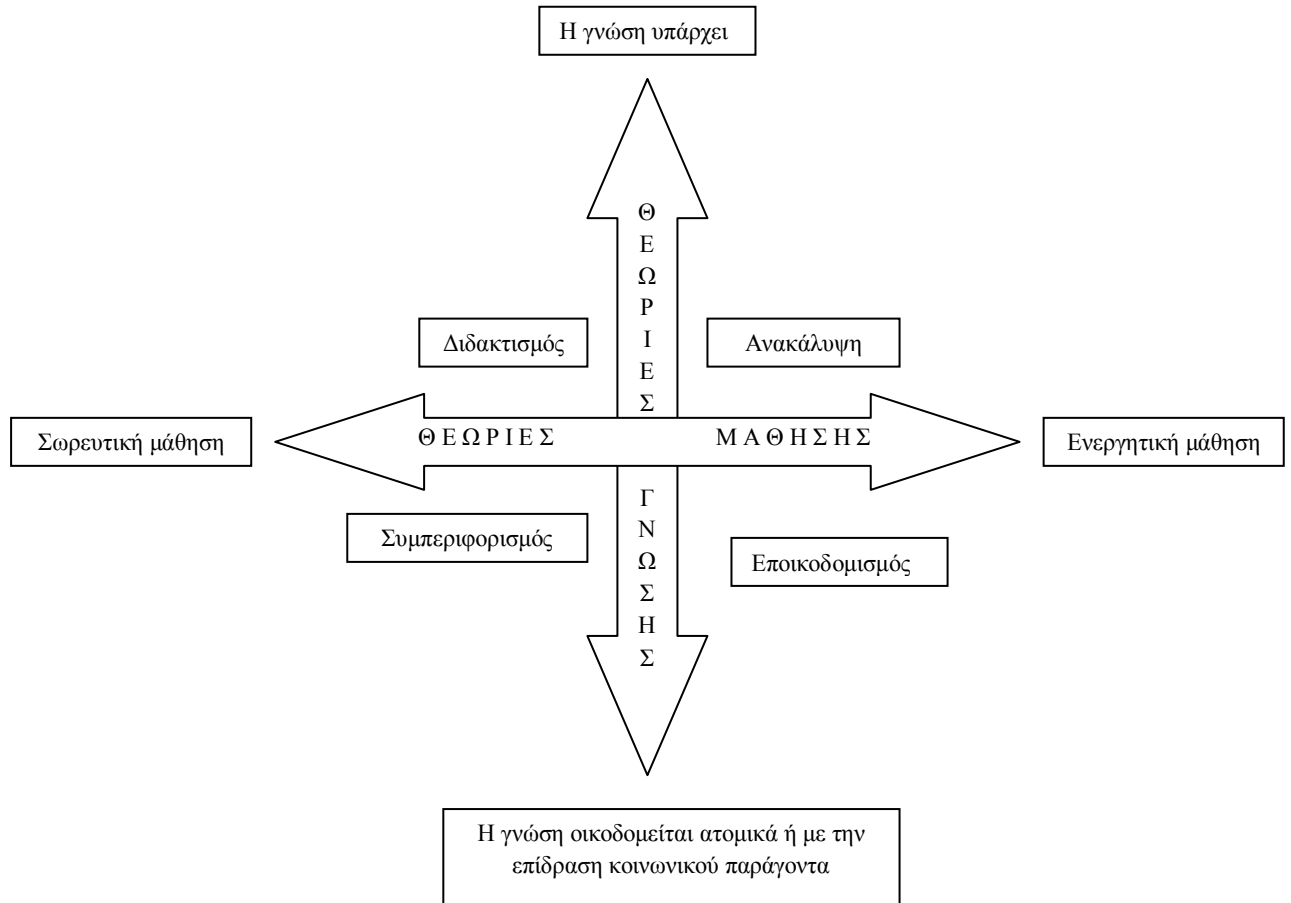
Η μουσειοπαιδαγωγική τον 19^ο αιώνα διακρίνεται από την έλλειψη οργάνωσης και παροχής ιστορικών δεδομένων. Τα ίδια χαρακτηριστικά πλήττουν και τον εκπαιδευτικό τομέα. Τον ίδιο αιώνα «γεννιέται» και η ιδέα της ανοιχτής εκπαίδευσης στο κοινό. Την ανοιχτή εκπαίδευση πραγματοποιούσαν οι διευθυντές και οι έφοροι των μουσείων, αφού δεν υπήρχε επίσημο εξειδικευμένο εκπαιδευτικό προσωπικό.

Τον 20^ο αιώνα, η εκπαίδευση αναγνωρίζεται και ως «*λειτουργία των μουσείων*» (Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, 2011, σελ. 27-28). Η υπέρμετρη ανάπτυξη των μουσείων τόσο στον ευρωπαϊκό χώρο όσο και στον ελληνικό είναι εμφανής. Ωστόσο, η μουσειακή εκπαίδευση στην Ελλάδα, έως και σήμερα, δεν έχει αναπτυχθεί πλήρως. Τα τελευταία χρόνια, επιχειρείται μία προσπάθεια ένταξής της στα πανεπιστημιακά προγράμματα, αλλά δε διακρίνεται ακόμα έντονη αλληλεπίδραση του σχολείου με το μουσείο.

Η μουσειακή εκπαίδευση αποτελεί τον συνδετικό κρίκο που «φέρνει σε επαφή» την αγωγή με το πολιτισμικό υπόβαθρο των μουσείων. Ενώνει την θεωρία με την πράξη επιτυγχάνοντας τη μάθηση, με τρόπο βιωματικό, εμπειρικό και ψυχαγωγικό (Πρακτικά ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ., 2010).

2.3. : ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΕΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κατά την πορεία των αιώνων και την εξέλιξη της μουσειοπαιδαγωγικής, διαμορφώθηκαν διάφορες παιδαγωγικές και εκπαιδευτικές θεωρίες. Γενικά οι θεωρίες αυτές διακρίνονται σε δύο τομείς: *θεωρίες για τη μάθηση* και *θεωρίες για τη γνώση*. Και οι δύο τομείς θεωριών εμπεριέχουν εκπαιδευτικές πρακτικές (παιδαγωγική) και διαμορφώνουν ποικίλα εκπαιδευτικά προγράμματα.

(Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, 2011, σελ. 33)

❖ *Η θεωρία του Διδακτισμού (didacticism)*

Κατά την εκπαιδευτική θεωρία του Διδακτισμού υποστηρίζεται ότι η μουσειακή γνώση μπορεί να δομηθεί από την αντικειμενική πραγματικότητα, δεν επηρεάζεται από τα ίδια τα παιδιά, αλλά γενικότερα αποτελεί μια διαδικασία μάθησης συγκέντρωσης ποικίλων γνωστικών στοιχείων. Καθοριστικό παράγοντα στην θεωρία αυτή αποτελούν οι επαναλαμβανόμενες επισκέψεις, ώστε να επιτευχθεί η αφομοίωση και η ολοκληρωμένη μάθηση (Νάκου, 2001).

❖ *Η θεωρία του Συμπεριφορισμού (behaviourism)*

Η εκπαιδευτική θεωρία του Συμπεριφορισμού αναγνωρίζει διάφορους τρόπους γνώσης της πραγματικότητας, η οποία μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω της διδασκαλίας. Κατά την διδακτική μέθοδο υπάρχει έντονη αλληλεπίδραση ανάμεσα

στο ερέθισμα- έκθεμα και την αντίστοιχη αντίδραση του παιδιού. Συνεπώς παρέχοντας το κατάλληλο ερέθισμα- έκθεμα, προκαλείται και η αντίστοιχα κατάλληλη αντίδραση του παιδιού. Για την ενίσχυση της σχέσης «ερέθισμα- αντίδραση» χρειάζεται η συνεχής ανταμοιβή (Νάκου, 2001).

❖ *Η θεωρία της Ανακάλυψης (discovery)*

Οι υποστηρικτές της θεωρίας αυτής συμφωνούν με την αρχή της αντικειμενικής γνώσης, χωρίς όμως να αναιρούν την ενεργητική διαδικασία της μάθησης. Η αντικειμενική γνώση κατακτάται ύστερα από την παροχή κατάλληλου μουσειακού υλικού, το οποίο αφού επεξεργαστεί από τα ίδια τα παιδιά με διάφορες δραστηριότητες και ασκήσεις δράσεων θα οδηγήσει σε αυτή (Νάκου, 2001).

❖ *Η θεωρία του Εποικοδομισμού (constructivism)*

Η συγκεκριμένη θεωρία, έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τις προαναφερθείσες θεωρίες, καθώς υποστηρίζει πως η αντικειμενική γνώση της πραγματικότητας είναι αδύνατη. Δέχεται ωστόσο ότι η μουσειακή μάθηση είναι μια διαδικασία ενεργητική, κοινωνική και ατομική. Δεν αξιολογεί τις απόψεις των παιδιών ως λανθασμένες ή σωστές, αλλά ενδιαφέρεται και δίνει ιδιαίτερη έμφαση στο αποτέλεσμα της διαδικασίας και της εμπειρίας που απέκτησαν (Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, 2011).

❖ *Η θεωρία του Κονστρουκτιβισμού*

Μία από τις θεωρίες που ασκούν ιδιαίτερη επιρροή στην μουσειακή εκπαίδευση, είναι η Κονστρουκτιβιστική θεωρία, η οποία υποστηρίζει πως η μάθηση αποκτάται από τη συνεχή αλληλεπίδραση του παιδιού με το κοινωνικό του περιβάλλον. Ο εκπαιδευτικός αποτελεί το μέσο διευκόλυνσης και ενίσχυσης, ώστε το παιδί να οδηγηθεί στην ενεργητική μάθηση. Συγκεκριμένα, ο ρόλος του μουσειοπαιδαγωγού αποτελεί το συνδεδετικό κρίκο ανάμεσα στο θέμα της έκθεσης του μουσείου, με τις προσωπικές εμπειρίες των παιδιών (Trimis• Savva, 2009).

Ο κύριος υποστηρικτής του Κονστρουκτιβισμού, ο George Hein τονίζει πως τα ίδια τα παιδιά θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα μιας αίσθησης οικειότητας, σωματικής, κοινωνικής και διανοητικής προσέγγισης των εκθεμάτων, καθώς και να έχουν μια ελευθερία κινήσεων, άνεσης και ασφάλειας στη διαμόρφωση του χώρου

του μουσείου και των εκθεμάτων. Ο Hein δίνει έμφαση στη σημασία του σωστού προσανατολισμού και της ήρεμης υποδοχής στην αρχή της επίσκεψης των παιδιών στο μουσείο.

Συνοψίζοντας, ο Κονστρουκτιβισμός στηρίζεται σε δύο βασικές αρχές. Πρώτον, αναγνωρίζει και παραδέχεται ότι το μουσείο προσφέρει ποικίλες ερμηνείες, χωρίς να εκθέτει μόνο μια αλήθεια. Δεύτερον, επιτρέπει την προσωπική οικειοποίηση των μηνυμάτων των εκθεμάτων και την υποκειμενική μετάφρασή τους (Νικονάνου, 2010).

❖ *Η θεωρία των πολλαπλών ευφυϊών*

Η θεωρία των πολλαπλών ευφυϊών, η οποία επηρεάζει κυρίως τα μουσεία τέχνης και τις πινακοθήκες, λειτουργεί συμπληρωματικά στην κονστρουκτιβιστική θεωρία. Ο θεμελιωτής της συγκεκριμένης θεωρίας, ο Howard Gardner διαιρεί την ευφυΐα σε 7 διαφορετικούς τύπους, ανάλογα με τον τρόπο αντίληψης του κόσμου, και τις νοηματικές λειτουργίες ερμηνείας της πραγματικότητας: διαπροσωπική, γλωσσική, χωρική, ενδοπροσωπική, μουσική, σωματική-κινησιακή, λογική-μαθηματική. Η κατηγοριοποίηση αυτή υποδηλώνει πως η ευφυΐα δεν προσδιορίζεται από έναν μόνο παράγοντα, αλλά επηρεάζεται από τους ποικίλους τρόπους που επιλέγουν τα παιδιά για να εκφραστούν και να δημιουργήσουν. Και οι επτά «τρόποι μάθησης και γνώσης» εμφανίζονται και μπορούν να αξιοποιηθούν στις τέχνες, διότι προσφέρουν τη δυνατότητα στον παιδαγωγό να πλησιάσει όλους τους τύπου παιδιών. Ιδιαίτερα οι μουσειοπαιδαγωγοί στο χώρο του μουσείου έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν όλους τους τύπου ευφυΐας, κυρίως μέσω των αισθήσεων (Οικονόμου, 2003).

Η κάθε θεωρία της μουσειακής εκπαίδευσης μπορεί να διαθέτει τα δικά της χαρακτηριστικά, ωστόσο όλες οι θεωρίες εμφανίζουν έναν κοινό στόχο, την ανάδειξη τρόπων για την βελτίωση των σχέσεων μουσείου και παιδιών. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, το μουσείο οφείλει να ελέγχει τις δραστηριότητές του λαμβάνοντας υπόψη τα παιδιά.

2.4. : ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΕΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η μουσειακή εκπαίδευση αποστασιοποιείται από την παραδοσιακή ξενάγηση, επιδιώκει τη δημιουργία μιας νέας δυναμικής διαδικασίας μάθησης, η οποία θα βασίζεται στην αυτενέργεια των παιδιών ανάλογα με τις δυνατότητες και τα ενδιαφέροντά τους. Η νέα εκπαιδευτική διαδικασία στοχεύει:

- ❖ Στη δημιουργία επιστημονικών αρχών για άσκηση γόνιμης και εποικοδομητικής κριτικής στα μουσεία, προς όφελος της κοινωνίας και ιδιαίτερα των παιδιών.
- ❖ Στην ερμηνεία και δημιουργική αξιοποίηση των πολιτισμικών στοιχείων, με σκοπό την κοινωνικοποίηση, τη πνευματική, σωματική, διανοητική και ψυχική καλλιέργεια.
- ❖ Στην απλούστευση της μαθησιακής διαδικασίας μέσω κατάλληλων εκπαιδευτικών μεθόδων, ώστε να προάγουν την ελευθερία έκφρασης σκέψεων και αντιλήψεων τόσο των παιδιών όσο και των εκπαιδευτικών.
- ❖ Στην καλλιέργεια ευρύτερης και ολόπλευρης παιδείας και γνώσεων.
- ❖ Στην απόκτηση οικολογικής και περιβαλλοντικής συνείδησης που αποσκοπεί στην γενικότερη πολιτισμική ευαισθησία.
- ❖ Στην ουσιαστικότερη παρατήρηση και κατανόηση των πολιτισμικών στοιχείων.
- ❖ Στη παραχώρηση του απαιτούμενου χρόνου προς τα παιδιά, ώστε να είναι σε θέση να προσεγγίζουν, να επεξεργάζονται, να αντιλαμβάνονται και να ερμηνεύουν όσα παρατηρούν.
- ❖ Στη δημιουργία νέων αντιλήψεων καταδικάζοντας τις προκαταλήψεις προς την πραγματικότητα, προς τους ίδιους και το κοινωνικό τους περίγυρο.

(Νάκου, 2001• 6ο Περιφερειακό Σεμινάριο Καβάλας, 2002).

Εκτός από τους στόχους της μουσειοπαιδαγωγικής, διακρίνονται και οι λειτουργίες της μουσειοπαιδαγωγικής στη διαδικασία μετάδοσης. Ο Hummer τις δομεί σε τέσσερις κατηγορίες, το «προσανατολισμό ανάλογα με το αντικείμενο», η «παιδαγωγικοποίηση της πρόσβασης», το «προσανατολισμό στη δραστηριοποίηση του επισκέπτη» και τη «διδασκαλοποίηση του μουσείου» (Κουβέλη, 2000, σελ. 33).

Οι εκθέσεις που διαμορφώνονται ανάλογα με τα επιστημονικά κριτήρια του χώρου, ανήκουν στη πρώτη κατηγορία. Η μουσειοπαιδαγωγική λειτουργία διακρίνεται μόνο στις ξεναγήσεις και στις πινακίδες των εκθεμάτων.

Η παιδαγωγικοποίηση της πρόσβασης αποσκοπεί στην ενίσχυση της προσέγγισης της έκθεσης χρησιμοποιώντας διδακτικό υλικό. Στη λειτουργία αυτή, η παρουσία μουσειοπαιδαγωγού θεωρείται απαραίτητη.

Στη τρίτη λειτουργία διακρίνεται η ανάγκη προσωπικής δραστηριοποίησης του επισκέπτη, με σκοπό την ενίσχυση της διαδικασίας μάθησης.

Στη διδασκαλοποίηση του μουσείου οι μορφές μετάδοσης που χαρακτηρίζουν τις προηγούμενες λειτουργίες παύουν να ισχύουν. Συγκεκριμένα, το διδακτικό υλικό και τα μέσα ενσωματώνονται στα εκθέματα.

Ολοκληρώνοντας, η μουσειοπαιδαγωγική απαιτεί έναν ολοκληρωμένο σχεδιασμό και επιλογή κατάλληλων παιδαγωγικών μέσων- τρόπων προσέγγισης για την επίτευξη της αρχικής στοχοθεσίας. Ο παρακάτω πίνακας προτείνει μεθόδους διδασκαλίας αξιοποιώντας κατάλληλα τα μουσειακά εκθέματα:

ΜΟΥΣΕΙΑΚΑ ΕΚΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ		
ΜΟΥΣΕΙΑΚΑ ΕΚΘΕΜΑΤΑ	ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ
Αυθεντικά, αντιγραφές	Παρατήρηση, άγγιγμα	Οπτική και αισθητική εκτίμηση
Πίνακες, πορτρέτα, slides	Αναπαραγωγή, καταγραφή, περιγραφή, διάλογος	Συμπεράσματα, ανάλυση και σύνθεση στοιχείων
Διάφορες γραπτές πηγές, φωτογραφίες	Διάλεξη, σχόλια, συζήτηση σε ομάδες	Κατανόηση, αξιολόγηση και ερμηνεία στοιχείων
Κτήρια, ερείπια και λοιπά αξιοθέατα	Γραπτός λόγος, κατασκευή μοντέλων και έργων τέχνης	Γλωσσική, καλλιτεχνική και τεχνική δεξιότητα
Πρόσθετο υλικό στην τάξη	Δραματική αναπαράσταση	Συμπαθητική κατανόηση και φαντασία

(Δάλκος, 2000, σελ. 48)

2.5. : ΠΕΔΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ ΜΑΘΗΣΗΣ : ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα αναγνωρίστηκαν επίσημα το 2000 από το Συμβούλιο της Ευρώπης, επιδιώκοντας τη συνεργασία τους με άλλους κοινωνικούς φορείς όπως τα μουσεία, αποσκοπώντας στη δια βίου μάθηση. Στην Ελλάδα η λειτουργία τους ξεκίνησε το 1985 από το υπουργείο Πολιτισμού στην Αθήνα, με έδρα το Κέντρο Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων. Ως εκπαιδευτικό πρόγραμμα, κατά τη Ζαμπέλ Μουρατιάν ορίζεται *«η διαδικασία που επιδιώκει την εξοικείωση με το μουσείο, την ανάπτυξη των ικανοτήτων του κοινού και τον εφοδιασμό του με τρόπους για ανεξάρτητη μάθηση»* (Αλκηστις, 1995, σελ. 19). Τα εκπαιδευτικά προγράμματα αποτελούνται από δύο άξονες, το Παιδί και το Μουσείο, δηλαδή την Παιδεία και τον Πολιτισμό (Ζαφειράκου, κ.ο., 2000). Ο τύπος και το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων του εκπαιδευτικού προγράμματος εξαρτάται και δομείται από το αντικείμενο του μουσείου.

Κατά τον σχεδιασμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, συχνά εμφανίζονται κάποια προβλήματα, όπως η έλλειψη συνεργασίας για κοινό προγραμματισμό μεταξύ σχολείου και μουσείου, η έλλειψη ενθουσιασμού των παιδιών για τη μουσειακή αγωγή, η πραγματοποίηση επισκέψεων στα μουσεία απροετοίμαστα και απρογραμματίστα. Επίσης, η απροθυμία και η έλλειψη εξειδίκευσης των εκπαιδευτικών, αλλά και η απουσία κατάλληλων αιθουσών και εκπαιδευμένου προσωπικού στα μουσεία (Δάλκος, 2000). Απαραίτητες προϋποθέσεις για την επιτυχία των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, αν και δεν ακολουθούν υποχρεωτικά κάποιο δεδομένο και αυστηρό μοντέλο, αποτελούν ο σωστός σχεδιασμός τους, η συνεργασία μουσείου- σχολείου και η κατάλληλη προετοιμασία των εκπαιδευτικών. Θεωρείται αναγκαία μια προϋπάρχουσα εμπειρία του με τον μουσειακό χώρο, ώστε να έχει επιλέξει την διαδρομή που θα ακολουθηθεί και τα αντικείμενα που θα «γνωρίσει» η ομάδα καθώς και οι πληροφορίες που θα δοθούν (6ο Περιφερειακό Σεμινάριο Καβάλας, 2002), διότι ο πολιτισμός και η τέχνη δεν μπορούν να διδαχθούν στα μουσεία, μπορούν όμως να τα βιώσουν τα παιδιά μέσω πολυποίκιλων διαδικασιών.

Τα παιδιά εφαρμογής κατακτούν σπουδαίο ρόλο και σημασία, όταν πραγματοποιούνται για συγκεκριμένους και ιδιαίτερους επισκέπτες, τα παιδιά. Αναμφίβολα η σωστή, ευχάριστη και πρόιμη επαφή με τα πολιτιστικά εκθέματα, θα συντελέσει και στην μετέπειτα πορεία της σχέσης τους με τα μουσεία. Η ευαισθητοποίηση σε θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς, η επαφή με τον πολιτισμό και την τέχνη και η ανάπτυξη του καλλιτεχνικού αισθητηρίου, θα επιτευχθούν με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Κατά την διάρκεια των οποίων, τα παιδιά προβληματίζονται, καταθέτουν προσωπικές εμπειρίες, ανταλλάσσουν απόψεις με τους συνομηλίκους και τους μουσειοπαιδαγωγούς, δημιουργούν και εμπνέονται.

Οι δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στα εκπαιδευτικά προγράμματα, είναι οι εξής:

- ο Συνεργασία με άλλα μουσεία.
- ο Ξεναγήσεις και διδασκαλία στο μουσείο.
- ο Προσφορά μαθημάτων-σεμιναρίων για πρακτικές-δημιουργικές δραστηριότητες(ζωγραφική, φωτογραφία).
- ο Δραστηριότητες εκτός μουσείου.
- ο Συμμετοχή στο σχεδιασμό των εκθέσεων.
- ο Κατάρτιση φυλλαδίων στα εκπαιδευτικά ιδρύματα.
- ο Έκδοση θεματικών οδηγιών και περιοδικού.
- ο Σχεδιασμός και πραγματοποίηση διδακτικών εκθέσεων.
- ο Εξωσχολικές δραστηριότητες για παιδιά.
- ο Δραστηριότητες ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των μουσειοπαιδαγωγών και την οικονομική δυνατότητα: διαλέξεις, χρήση υπολογιστών, ομάδες εργασίας, δραστηριότητες με καλλιτέχνες, δραματοποίηση, προβολές ταινιών, μουσικές εκδηλώσεις.

(Κουβέλη, 2000• Δαβάλα,2011).

Οι θεματικές οργανωμένες δραστηριότητες στα μουσεία έχουν *«προσδιορισμένο θέμα και στόχους, προκαθορισμένη δομή και διάρκεια και σχεδιάζονται με γνώμονα τις δυνατότητες και τις ανάγκες της εκάστοτε ομάδας εφαρμογής»* (6ο Περιφερειακό Σεμινάριο Καβάλας, 2002, σελ. 23). Τα εκπαιδευτικά προγράμματα κυρίως αποσκοπούν στη δια βίου μάθηση, αλλά ειδικότερα σύμφωνα με το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM) στοχεύουν να μετατρέψουν την επίσκεψη στο μουσείο σε μια ευχάριστη εμπειρία, να προσφέρουν τα κατάλληλα ερεθίσματα για κριτική σκέψη και κατανόηση των αντικειμένων, να αναπτύξουν νέους τρόπους παρατήρησης αλλά και να δείξουν ενδιαφέρον για το χώρο, το χρόνο και την ιστορικότητα των αντικειμένων, ώστε να αναπτυχθεί πολιτισμική ταυτότητα τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο (Αλκηστις, 1995• Ζαφειράκου, κ.ο., 2000). Επιπλέον, στοχεύουν στη δημιουργία ενός κατάλληλου περιβάλλοντος που εκπληρώνει τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών, τα ωθεί σε πειραματισμούς, έρευνες και ανακαλύψεις και στην διασκεδαστική βιωματική εμπειρία (Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, 2011).

Η Alexander (2011) διακρίνει τρία επίπεδα κατανόησης των παιδιών, το σωματικό, το μυθικό και το ρομαντικό. Η υλοποίηση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος προϋποθέτει το να ληφθούν υπόψη ορισμένα στοιχεία, με βάση το επίπεδο κατανόησης. Αρχικά το θέμα αποτελεί το πιο σημαντικό στοιχείο για το σχεδιασμό του, ο τρόπος προσέγγισης μπορεί να είναι απαγωγικός ή επαγωγικός, χωρίς αυτό να επηρεάζει τη νοητή πορεία του προγράμματος. Επιπλέον, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στον τύπο των ερωτήσεων που θα τεθούν από τον μουσειοπαιδαγωγό, ώστε να επιτευχθεί η αυτοέκφραση των παιδιών (Εκπαιδευτικό Συμπόσιο, 2004). Οι «ανοικτές» ερωτήσεις θεωρούνται οι κατάλληλες και αποτελούν το κύριο εργαλείο στα χέρια του, επειδή «ανοίγουν» διαλόγους, συντελούν στον προβληματισμό των παιδιών στη θέα των εκθεμάτων, στην ελευθερία απόψεων, σκέψεων και έκφρασης συναισθημάτων. Τόσο ο χώρος στον οποίο θα πραγματοποιηθεί ένα πρόγραμμα, όσο και ο χρόνος που θα διαρκέσει, ο οποίος κυμαίνεται σε μιάμιση έως δύο ώρες, αποτελούν επιπλέον στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στην ηλικία των παιδιών, στα οποία θα απευθύνεται, γιατί η κάθε ηλικία έχει τα δικά της αναπτυξιακά χαρακτηριστικά. Όλα αυτά σωστό θα είναι να συνδυαστούν και να

πραγματοποιηθούν σε ένα φιλικό και ευχάριστο κλίμα (6ο Περιφερειακό Σεμινάριο Καβάλας, 2002).

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα αποτελούνται από τρεις φάσεις, στις οποίες διακρίνονται η παιδοκεντρική, η συμμετοχική και η διαπροσωπική σχέση παιδιών-μουσειοπαιδαγωγού. Στην πρώτη φάση ο μουσειοπαιδαγωγός λαμβάνει υπόψη του το γνωστικό επίπεδο των παιδιών και τα παροτρύνει να εκφράσουν σκέψεις, απόψεις και συναισθήματα. Δεν ζητείται το σωστό ή το λάθος, αλλά το πιθανό και το γιατί. Ακολουθεί η φάση του ελέγχου, κατά την οποία ο μουσειοπαιδαγωγός αντιλαμβάνεται τις ασαφείς του απόψεις. Τέλος, τα εκπαιδευτικά προγράμματα ολοκληρώνονται με την τρίτη φάση, τη φάση της μαιευτικής τέχνης, με στόχο την κατάκτηση νέων γνώσεων (Εκπαιδευτικό Συμπόσιο, 2004).

Για την υλοποίηση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος, απαιτείται πολύμηνη προετοιμασία. Αφού επιλεγεί το θέμα και οριστούν οι στόχοι του προγράμματος, θα γίνει η συλλογή των πληροφοριών. Θα ακολουθήσει η μελέτη των πηγών και θα διερευνηθεί το γνωστικό επίπεδο των παιδιών. Αφού ολοκληρωθεί η συλλογή των πληροφοριών, ο μουσειοπαιδαγωγός θα επιλέξει τη μουσειοπαιδαγωγική μέθοδο που θα ακολουθήσει. Στο τέλος, καλό θα είναι ο μουσειοπαιδαγωγός να ελέγξει όλες τις παραμέτρους, ώστε να ελαχιστοποιήσει τις πιθανότητες αποτυχίας (Εκπαιδευτικό Συμπόσιο, 2004). Οι εκδόσεις βιβλίων και παιχνιδιών, η δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού και οι μουσειοσκευές, μικρές βαλίτσες που περιέχουν ένα σύνολο από ποικίλα υλικά και πληροφοριακό υλικό, τα οποία έχουν επιλεγεί, σχεδιαστεί και κατασκευαστεί γύρω από το θέμα του προγράμματος, μπορούν να αποτελέσουν τη συνέχεια των εκπαιδευτικών προγραμμάτων (6ο Περιφερειακό Σεμινάριο Καβάλας, 2002).

Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα θεωρείται επιτυχημένο, όταν τηρηθούν οι τρεις αρχές οργάνωσής του, δηλαδή η δομή και το περιεχόμενο της σχολικής γνώσης, η εποικοδομητική προσέγγιση της μάθησης της επιστήμης και η μουσειολογική αντίληψη για τις επαφές μουσείου- σχολείου (Koliopoulos, et al, χ.χ.). Η επιτυχία του θα φανερωθεί όταν παρατηρηθεί ευαισθητοποίηση της νέας γενιάς σε πολιτισμικά θέματα, αλλά και στον βιωματικό τρόπο μάθησης.

2.6.: ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ- ΣΧΟΛΕΙΟΥ

2.6.1.: Η ΣΧΕΣΗ ΜΟΥΣΕΙΟΥ- ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

Οι αλληλεπιδράσεις που ασκεί το μουσείο στο σχολείο αλλά και αντίστροφα οδηγούν στη δημιουργία σχέσεων συγγένειας καθώς και ανταγωνισμού. Οι σχέσεις αυτές προκύπτουν από το κοινό στόχο που παρουσιάζουν και οι δύο οργανισμοί.

Η κοινή πορεία μουσείου – σχολείου αρχίζει να εμφανίζεται στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, θέτοντας τα μουσεία ως «*λαϊκά εκπαιδευτήρια*». Τον επόμενο αιώνα τα μουσεία θεωρούνται πλέον ένας «*δημοκρατικός θεσμός*», που προσφέρονται στα παιδιά ως χώροι μελέτης και εξερεύνησης. Το 1872 εμφανίζονται τα πρώτα εκπαιδευτικά τμήματα των μουσείων , στο Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης και στο Μουσείο Καλών Τεχνών της Βοστώνης. Ενώ, το πρώτο εκπαιδευτικό πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε στο Λονδίνο στο Victoria and Albert Museum, στις τελευταίες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα. Το 1920 αρχίζει την λειτουργία του το Μουσείο Εκπαίδευσης της Χάγης (Δάλκος, 2000).

Οχτώ χρόνια αργότερα, στο μουσείο του Λούβρου, υλοποιούνται τα πρώτα ειδικά προγράμματα απευθυνόμενα στα παιδιά. Στην Ελλάδα τη δεκαετία του '80, εξαιτίας της έντονης οικοδόμησης Αρχαιολογικών και Μουσείων Τέχνης, οργανώνονται ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα για ομάδες σε κίνδυνο περιθωριοποίησης και για παιδιά με ειδικές ανάγκες, κάνοντας χρήση μουσειοσκευών, δανειστικών υπηρεσιών και μετακινούμενων εκθέσεων ενώ συγχρόνως επιτυγχάνεται και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Το 1994 με πρωτοβουλία της Μελίνας Μερκούρη ξεκίνησαν τα εκπαιδευτικά προγράμματα ΜΕΛΙΝΑ, αποσκοπώντας στην άμεση επαφή των σχολείων με πολιτισμικούς χώρους, όπως μουσεία, βιβλιοθήκες, εργαστήρια καλλιτεχνών, θέατρα, αλλά και την είσοδο πολιτισμικών και καλλιτεχνικών στοιχείων στα σχολεία (Ζαφειράκου, κ.ο., 2000). Η Μεγάλη Βρετανία τον 20^ο αιώνα προωθεί τη συνεργασία καλλιτεχνών και εκπαιδευτικών, οργανώνοντας αποστολές καλλιτεχνών στα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Στη Γαλλία η πορεία της σχέσης μουσείου- σχολείου διακρίνεται σε τέσσερις φάσεις. Η πρώτη φάση διαδραματίζεται την περίοδο των εγκυκλοπαιδιστών και

Διαφωτισμού, στοχεύοντας το μουσείο σε γνωστικό, θεωρητικό και εκπαιδευτικό επίπεδο. Η Βιομηχανική επανάσταση αποτελεί την δεύτερη φάση, μετατρέποντας το σχολείο σε τόπο μαθητείας. Η τρίτη φάση είναι αυτή της Οκτωβριανής Επανάστασης, κατά την οποία τα σχολεία- μουσεία χρησιμοποιήθηκαν για την δημιουργία προπαγάνδας στην εποχή του μεσοπολέμου. Η δεκαετία του '60 και μετά αποτελεί την τέταρτη φάση, όπου το μουσείο αποτελεί τον χώρο αλλαγής και συμπλήρωσης του σχολείου (Ζαφειράκου, κ.ο., 2000).

Ο 21^{ος} αιώνας επιτρέπει και επιδιώκει τη συνεργασία σχολείου- μουσείου ώστε να οικοδομηθεί η κριτική γνώση των παιδιών, η κατανόηση του παρελθόντος σε σχέση με την σημερινή εποχή. Τα εκπαιδευτικά τμήματα των μουσείων έχουν πλέον μετατραπεί σε *μορφωτικά τμήματα*.

2.6.2. : ΕΙΔΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΟΝΤΕΛΑ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ- ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Τα είδη επικοινωνίας που είναι δυνατόν να αναπτυχθούν ανάμεσα στο σχολείο και το μουσείο είναι τρία: η *συνεργασία*, η *αδιάφορη συνύπαρξη* και η *σύγκρουση*.

Η *σύγκρουση* επέρχεται όταν οι μουσειοπαιδαγωγοί απορρίπτουν τη παθητική γνώση και το γράψιμο, και προωθούν την αγωγή του βλέμματος και της παρατήρησης. Συνεπώς, υποβαθμίζουν τις σχολικές πρακτικές και ενστερνίζονται τις παιδαγωγικές. Η αξιολόγηση αποτελεί ένα επιπλέον λόγω σύγκρουσης. Οι εκπαιδευτικοί τείνουν να αξιολογούν την γνώση των παιδιών, σε αντίθεση με τους μουσειοπαιδαγωγούς που δεν το θεωρούν πρωταρχικό σκοπό. Η *αδιάφορη πολιτιστική συνύπαρξη* μπορεί να οφείλεται στις διαφορετικές πολιτικές επιλογές (Ζαφειράκου, κ.ο., 2000). Τέλος, η *αδιάφορη συνύπαρξη* αλλά και η *σύγκρουση* μπορούν να σχηματιστούν λόγω της άποψης ότι το μουσείο αποτελεί έναν χώρο που διαφέρει ριζικά από το σχολείο. Η άποψη αυτή στηρίζεται στο χαλαρό κλίμα απόκτησης γνώσεων και σχέσεων στο μουσείο, αλλά και στη διαφορετική αντίληψη της θέασης και της βίωσης της πραγματικότητας (Νάκου, 2001).

Η επικοινωνιακή, ολοκληρωμένη και αποτελεσματική *συνεργασία* δημιουργείται λόγω της ανάγκης του μουσείου από το σχολείο. Εφόσον, τα παιδιά θα αποτελέσουν τους μελλοντικούς επισκέπτες του, συνεπώς και την οικονομική του στήριξη. Επίσης, η συνεργασία διακόπτει τις εχθρικές διαθέσεις της διδασκαλίας, της αγωγής και της δια βίου επιμόρφωσης. Επιπλέον, συμβάλλει στον εκσυγχρονισμό των αναλυτικών προγραμμάτων, μετατρέποντάς τα από κλειστά και περιορισμένα σε ανοιχτά, ελαστικά και ευέλικτα. Τέλος, εάν η συνάντηση εκπαιδευτικού και μουσειοπαιδαγωγού μετατραπεί σε συνεργασία, τότε θα επέλθει η άρτια και ολοκληρωμένη μάθηση (Ζαφειράκου, κ.ο., 2000). Βασικές προϋποθέσεις για την επιτυχία μιας συνεργασίας, αποτελούν και η συμμετοχή των γονέων αλλά και η συναίνεση των τοπικών αρχών ως προς την ένταξη του σχολείου σε μουσειακά προγράμματα.

Η σχέση μουσείου και σχολείου μπορεί να διαιρεθεί σε δύο μοντέλα. Το πρώτο αποστασιοποιείται από το σχολείο και τους στόχους του. Διακρίνεται από διάφορα μουσειακά εκπαιδευτικά προγράμματα που αποσκοπούν στην καλλιέργεια της αισθητικής ανάπτυξης των παιδιών. Το δεύτερο μοντέλο έρχεται σε πλήρη αντίθεση με το πρώτο. Επιδιώκει τη συμμετοχή και την υποστήριξη των σχολικών στόχων και προγραμμάτων, χωρίς όμως να υποκαθιστά την εκπαιδευτική διαδικασία του σχολείου και του εκπαιδευτικού.

Η επικοινωνία μουσείου και σχολείου θα οδηγήσει σε ολοκληρωμένες σταθερές και αποτελεσματικές συνεργασίες και για τους δύο φορείς. Θα επιφέρει τον εμπλουτισμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, ώστε να ανταποκρίνονται σε διαφορετικό και πολυπολιτισμικό κοινό, σε παιδιά με ειδικές ικανότητες αλλά και σε όλες τις ηλικίες.

2.6.3. : ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ- ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Η ομαλή συνεργασία του μουσείου και του σχολείου και αντίστροφα, αποσκοπεί σε ορισμένους στόχους για το παιδί, τον εκπαιδευτικό και τον μουσειοπαιδαγωγό.

Κοινωνικοσυναισθηματικοί στόχοι για τον παιδί:

- ✓ άμεση επαφή με την επιστήμη
- ✓ ανάπτυξη δημιουργικών δεξιοτήτων
- ✓ γόνιμη χρήση αισθήσεων
- ✓ ενεργή συμμετοχή στη πολιτιστική κληρονομιά
- ✓ ικανοποίηση της περιέργειας για το περιβάλλον
- ✓ ελευθερία έκφρασης
- ✓ καλλιέργεια παρατηρητικότητας, μνήμης και φαντασίας
- ✓ εξοικείωση με τη πολιτιστική κληρονομιά και το χώρο του μουσείου
- ✓ αισθητική απόλαυση
- ✓ αυτενέργεια

Γνωστικοί στόχοι για το παιδί:

- ✓ εμπλουτισμός λεξιλογίου
- ✓ γνωριμία αντικειμένων, χαρακτηριστικών και ιδιοτήτων τους
- ✓ διαμόρφωση κριτικής σκέψης
- ✓ αναγνώριση σχημάτων και υλικών δομής αντικειμένων
- ✓ ανάπτυξη νοητικών δεξιοτήτων
- ✓ σύνδεση με τις προϋπάρχουσες εμπειρίες του
- ✓ σύνδεση εκθεμάτων με αντικείμενα καθημερινότητας
- ✓ αντίληψη του μουσείου ως πηγή έμπνευσης
- ✓ αφήγηση προσωπικών εμπειριών
- ✓ εικαστική, θεατρική και κινητική έκφραση
- ✓ κατανόηση της ανάπτυξης και της εξέλιξης μέσα στο χρόνο

Στόχοι για τον εκπαιδευτικό:

- ✓ μετάδοση πολιτιστικής κληρονομιάς
- ✓ προώθηση της βαθύτερης και πολυποίκιλης γνώσης
- ✓ διευκόλυνση των παιδιών στην κατανόηση της εξέλιξης
- ✓ ενίσχυση κοινωνικότητας των παιδιών
- ✓ πληροφόρηση για τα μουσεία της περιοχής
- ✓ προσφορά νέων κινήτρων μάθησης
- ✓ καλλιέργεια συγκέντρωσης, παρατήρησης και δημιουργικότητας

Στόχοι για τον μουσειοπαιδαγωγό:

- ✓ ανάπτυξη δημιουργικότητας
- ✓ δημιουργία εργαστηρίων για την προώθηση της τέχνης
- ✓ κρίκος επικοινωνίας με το σχολείο
- ✓ ταύτιση των παιδιών με καλλιτέχνες, εφευρέτες και ιστορικά πρόσωπα
- ✓ αισθητική και ιστορική ευαισθητοποίηση των παιδιών
- ✓ υλοποίηση ουσιαστικής επίσκεψης
- ✓ διασκεδαστική πληροφόρηση

(Άλκηστις, 1995).

Η επίτευξη των στόχων προϋποθέτει στενή και ομαλή συνεργασία παιδιών, εκπαιδευτικών και μουσειοπαιδαγωγών. Φιλική και ευχαρίστηση ατμόσφαιρα, διάθεση προσφοράς και μάθησης, προθυμία συμμετοχής των παιδιών και παροχή υποστήριξης από τις τοπικές αυτοδιοικήσεις.

2.7. : ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ: ΜΙΑ ΠΟΛΥΣΥΝΘΕΤΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Η επίσκεψη στο μουσείο μπορεί να χαρακτηριστεί ως μία πολυσύνθετη εμπειρία, διότι διακρίνεται από τέσσερις πτυχές. Την επίσκεψη, ή αλλιώς ξενάγηση, τη συζήτηση με τους μουσειοπαιδαγωγούς, το σχεδιάγραμμα του μαθήματος και τις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στο μουσείο (Chin, 2004) .

Η οικογένεια αποτελεί τον ιδανικό «σύντροφο» του παιδιού στις επισκέψεις. Καθήκον της είναι να γεφυρώσει το χάσμα ανάμεσα στον κόσμο που ζουν και αναγνωρίζουν τα παιδιά και στους κόσμους του παρελθόντος που ήταν διαφορετικοί (Alexander, 2011). Συνεπώς ο ρόλος των γονέων αποκτά λειτουργική μορφή υποστήριξης και καθοδήγησης, για την απόκτηση της μάθησης. Έρευνα επιβεβαίωσε τον σημαντικό και ουσιώδη ρόλο των γονέων στη μαθησιακή εμπειρία στο μουσείο, απέδειξε ότι στα παιδιά που έλαβαν «αόριστες οδηγίες» από τους γονείς, η μάθησή τους ήταν αυξημένη, σε αντίθεση με τα παιδιά που δεν έλαβαν καμία καθοδήγηση ή εντολές (Wolf • Wood, 2012).

Οι κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες της οικογένειας, το μορφωτικό επίπεδο, η οικονομική δυνατότητα, ο ελεύθερος χρόνος και η μουσειακή νοοτροπία και αγωγή, αποτελούν τους παράγοντες που καθορίζουν τη δυνατότητα επίσκεψης. Έρευνα που υλοποιήθηκε το 2003 στο Κέντρο «ΓΑΙΑ», απέδειξε πως οι επισκέψεις οικογενειών στα μουσεία στη χώρα μας, είναι ελάχιστες, έως αφανείς (Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, 2011).

Ο μόνος και σημαντικός παράγοντας που μπορεί να ανατρέψει την υπάρχουσα εικόνα, είναι το σχολείο. Το παιδί σε επαφή με το σχολείο αποτελούν το συνδετικό κρίκο ανάμεσα στην οικογένεια και το μουσείο, που θα ανατρέψει το πολιτισμικό υπόβαθρο, τη μουσειακή άγνοια και τις γενικότερες προκαταλήψεις της οικογένειας.

Στόχος της επίσκεψης στο μουσείο είναι η ουσιαστικότερη και εκτενέστερη γνωστική ανάπτυξη, η αισθητική απόλαυση, καλλιέργεια της ευαισθησίας και η καλλιτεχνική αγωγή των παιδιών. Ο θαυμασμός των έργων, η έκταση της περιέργειας, αλλά και η προώθηση της αυτοδημιουργίας, αποτελούν επιπλέον στόχο. *Πρέπει το παιδί, μέσα από την επίσκεψη, να αισθανθεί την ανάγκη να εκφραστεί μ π ρ ο σ τ ά στο*

έργο τέχνης και στη συνέχεια μ έ σ α από το έργο τέχνης (Καλούρη- Αντωνοπούλου, 1998, σελ. 44).

Η επιτυχή έκβαση της επίσκεψης στο μουσείο, εξαρτάται αρχικά από τα ιδιαίτερα νοητικά και συναισθηματικά χαρακτηριστικά των επισκεπτών, που διακρίνονται σε πέντε κατηγορίες. Στα παιδιά προσχολικής ηλικίας, τεσσάρων έως έξι ετών, με εγωκεντρική σκέψη και έντονη διάσπαση προσοχής, στα παιδιά σχολικής ηλικίας από επτά έως έντεκα ετών, με διάθεση για μάθηση αλλά με καθορισμένη οπτική γωνία των πραγμάτων. Η τρίτη κατηγορία αποτελείται από τα παιδιά 12 έως 15 χρονών, που χαρακτηρίζονται από υπέρμετρη συναισθηματικότητα, ακολουθούν τα παιδιά από 15 έως 17 χρονών, που εμφανίζουν έντονα στοιχεία άρνησης, επιθετικότητας και αδιαφορίας. Στην τελευταία κατηγορία ανήκουν οι ενήλικες (Εκπαιδευτικό Συμπόσιο, 2004). Ανάλογα με την κατηγορία των επισκεπτών και τα ιδιαίτερα τους χαρακτηριστικά, απαιτείται και η κατάλληλη προετοιμασία τους για την επίσκεψη.

Μια επιπλέον προϋπόθεση της επιτυχίας αποτελεί ο σεβασμός στην προσωπικότητα των παιδιών, αλλά και η φιλική και ένθερμη υποδοχή στην ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα υποδοχής του παιδικού κοινού. Η αίθουσα αυτή αποτελεί το *μεταβατικό χώρο* από το σχολείο στο μουσείο και οδηγεί τα παιδιά στην εξοικείωση με το μουσειακό χώρο και την απόκτηση της αίσθησης ελευθερίας των κινήσεων (Καλούρη- Αντωνοπούλου, 1998) εκεί γίνεται και η διανομή ειδικών εικονογραφημένων καταλόγων κατάλληλων για την προσχολική ηλικία. Σωστό είναι οι επισκέψεις να μην υπερβαίνουν τη μία ώρα, ώστε να μην επέλθει ψυχική και σωματική κούραση των παιδιών (Βελισσαροπούλου, κ.ο., 1986).

Καθοριστική προϋπόθεση της επιτυχίας μιας επίσκεψης αποτελεί και ο ρόλος του εκπαιδευτικού που καλείται να είναι συγχρόνως παιδαγωγός και εμπυχωτής. Ο εκπαιδευτικός είναι σε θέση να μορφώσει πολιτιστικά το παιδί μέσω καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων στο χώρο του μουσείου, προκαλώντας αφύπνιση εσωτερικών δυνάμεων όλου του ψυχικού-συναισθηματικού κόσμου του. Επιπλέον, θεωρείται εποικοδομητική μια αρχική συνάντηση εκπαιδευτικού και μουσειοπαιδαγωγού στο χώρο του σχολείου, πριν την επίσκεψη των παιδιών στο μουσείο. Η συνάντηση αυτή θα συνεισφέρει στην γνωριμία του μουσειοπαιδαγωγού με τα παιδιά. Η συνεργασία

παιδαγωγού και μουσειοπαιδαγωγού θέτει τα θεμέλια για μια δημιουργική πολιτιστική επίσκεψη.

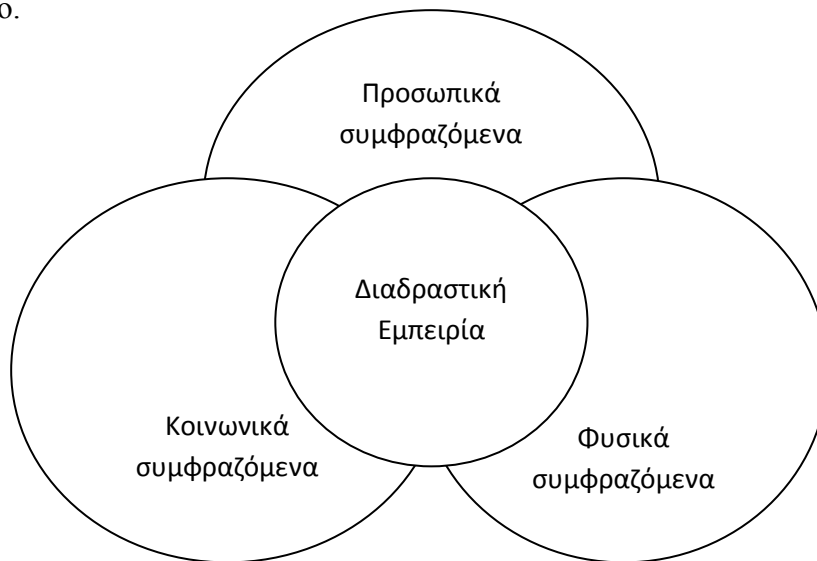
Η προετοιμασία και ο σχεδιασμός μιας επίσκεψης από τον εκπαιδευτικό, ακολουθεί μια συγκεκριμένη πορεία, η οποία διαιρείται σε τέσσερα στάδια.

- a. Διερεύνηση της σχέσης εκθεμάτων- curriculum (Α΄ Στάδιο): σε αυτή τη φάση ο εκπαιδευτικός εξετάζει την καταλληλότητα των συλλογών με βάση την ηλικιακή κατηγορία των παιδιών.
- b. Προκαταρκτική επίσκεψη του εκπαιδευτικού (Α΄ Στάδιο): ο εκπαιδευτικός πραγματοποιεί μια πρώτη ατομική επίσκεψη στο μουσείο, γνωρίζεται με το προσωπικό του μουσείου και καταγράφει τυχόν δυσχέρειες σχετικά με το χώρο, ενώ συγχρόνως επιλέγει τα εκθέματα με βάση τη μέθοδο προσέγγισης που θα ακολουθήσει και τη διάθεση του χρόνου.
- c. Οριστικοποίηση του χρόνου της επίσκεψης- κράτηση (Α΄ Στάδιο): στην περίπτωση που το μουσείο βρίσκεται σε μεγάλη απόσταση από το σχολείο, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να κάνει κράτηση, να αποφασίσει τον τρόπο μεταφοράς των παιδιών, να του παραχθεί άδεια από το διευθυντή του σχολείου και να ρυθμίσει σχετικές λειτουργίες.
- d. Η προετοιμασία στην αίθουσα (Α΄ Στάδιο): λίγες μέρες πριν την επίσκεψη ο εκπαιδευτικός καλό θα είναι να εφοδιάσει τα παιδιά με το ανάλογο γνωστικό υπόβαθρο (εμπλουτισμός σχετικού λεξιλογίου, πρώτη γνωριμία με τα εκθέματα της συλλογής, ενημέρωση για το χώρο και ανάλογης συμπεριφοράς μέσα σ αυτόν).
- e. Πραγματοποίηση της επίσκεψης (Β΄ Στάδιο).
- f. Ολοκλήρωση της διαδικασίας στην αίθουσα (Γ΄ Στάδιο): τα εκθέματα θα αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για εικαστικές, θεατρικές και άλλες πρωτότυπες δραστηριότητες.
- g. Αξιολόγηση της επίσκεψης (Δ΄ Στάδιο): ο εκπαιδευτικός αξιολογεί το αποτέλεσμα της επίσκεψης σε σχέση με τους αρχικούς της στόχους

(Δάλκος, 2000° Αλκηστis, 1995).

Τα είδη επισκέψεων που μπορούν να πραγματοποιηθούν είναι δύο μορφών: η *επίσκεψη- ξενάγηση*, κατά την οποία μεταδίδονται γνώσεις και εντυπώσεις στα παιδιά χωρίς αισθητικές επαφές. Το είδος αυτής της επίσκεψης μπορεί να έχει χαρακτήρα γενικού ενδιαφέροντος, θεματικού, εμβάθυνσης σε θέματα ή διδασκαλίας μέσα από τα έργα τέχνης. Η *επίσκεψη- αναζήτηση* κατά την οποία παρέχονται στα παιδιά διάφορα εικονογραφημένα έντυπα που θα τα οδηγήσουν στην αυτενέργεια. Στη δεύτερη αυτή μορφή η αναζήτηση γίνεται παιχνίδι γνώσεων (Καλούρη-Αντωνοπούλου, 1988).

Οι Falk και Dierking αποκάλεσαν την επίσκεψη στο μουσείο, μια *πολυσύνθετη εμπειρία*. Επειδή η εμπειρία αυτή εμπεριέχει την *προσωπική διάσταση*, συνδυάζει δηλαδή τις εμπειρίες, τα ενδιαφέροντα και τις γνώσεις του παιδιού, την *κοινωνική διάσταση*, δηλαδή την ανάπτυξη της κοινωνικοποίησης καθώς και τη *φυσική διάσταση*, δηλαδή τα φυσικά χαρακτηριστικά των εκθεμάτων, και την οικεία αίσθηση στο χώρο.

(Falk• Dierking, 1992, p. 5).

Και οι τρεις αυτές διαστάσεις πρέπει να συμπεριλαμβάνονται για τη δημιουργία επιτυχημένων εκθέσεων και προγραμμάτων και συντελούν στην διαμόρφωση του μοντέλου της διαδραστικής επίσκεψης στο μουσείο.

Η επίσκεψη στο μουσείο απαιτεί οργάνωση και προγραμματισμό από τον εκπαιδευτικό, επαφή μουσειοπαιδαγωγού με το σχολείο, κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους και ενεργή συμμετοχή των γονέων στις επισκέψεις. Γίνεται κατανοητό πως μία και μόνο επίσκεψη του παιδιού αδυνατεί να επιτύχει την εξοικειώσή του με το

μουσειακό περιβάλλον, τον χωρότοπο και την καλύτερη γνωριμία με τα εκθέματα, αλλά απαιτείται και μια συνεχή αλληλεπίδραση παιδιού και μουσείου (Trimis• Savva, 2009). Οι κατάλληλοι μουσειακοί χώροι που σχεδιάζονται και απευθύνονται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας έως 12 ετών και δημιουργούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις ώστε να πραγματοποιούνται εκπαιδευτικά προγράμματα, συναντώνται στα Παιδικά μουσεία. Το ακόλουθο κεφάλαιο, είναι αφιερωμένο σε αυτά αλλά και στο περιεχόμενό τους, αλλά και στα διάφορα είδη Παιδικών Μουσείων που μπορούν να υπάρχουν. Επίσης, ένα σημαντικό υποκεφάλαιο του τρίτου κεφαλαίου, είναι τα παιδιά με ειδικές ανάγκες και η θέση που τους «χαρίζεται» στα μουσεία αυτά. Τέλος, αναλύεται και ο ρόλος της οικογένειας ως εμπνευστικής στην ανάπτυξη στενής σχέσης παιδιού και μουσείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: “ΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ”

3.1.: ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Ο όρος «παιδικό μουσείο» προδίδει από μόνος του το περιεχόμενό του. Σύμφωνα με τον Michael Spock, διευθυντή του Παιδικού Μουσείου της Βοστώνης για 23 χρόνια, *τα παιδικά μουσεία είναι για κάποιον παρά για κάτι* (Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, 2011). Διαφαίνεται πως σε αυτό το είδος μουσείου επίκεντρο αποτελεί το παιδί. Μπορεί να οριστεί ως πρωτότυπο σχεδιασμένο μαθησιακό περιβάλλον, που προάγει τη βιωματική μάθηση του παιδιού, χωρίς να αποκλείει την υπόλοιπη μουσειακή κοινότητα.

Βασικός σκοπός του παιδικού μουσείου είναι το παιδί να γνωρίσει τον εαυτό του και την κοινωνία από την οποία περιβάλλεται. Επίσης, μέσω των μουσειακών εκθεμάτων στοχεύει στην αισθητική, κοινωνική και πνευματική ανάπτυξή του. Διότι, τα εκθέματα παύουν να είναι απόμακρα και ξένα για το παιδί. Του προσφέρεται η ευκαιρία να αγγίξει, να περιεργαστεί, να αισθανθεί το έργο και συγχρόνως να εξοικειωθεί με την τεχνική κατασκευής του.

Οι πρακτικές που χρησιμοποιεί ξεπερνούν τα παραδοσιακά όρια του μουσειακού χώρου, προσφέροντας νέα διάσταση στο μουσείο. Η αξία των εκθεμάτων στα μουσεία αυτά παύει να είναι τόσο επιστημονική ή καλλιτεχνική, αλλά τα εκθέματα μετατρέπονται σε εργαλεία μάθησης και ανταπόκρισης στις αναπτυξιακές ανάγκες του παιδιού. Τα παιδικά μουσεία δημιουργούνται με πρωτοβουλία εκπαιδευτικών, γονέων, καλλιτεχνικών και πνευματικών ανθρώπων, καθώς και εθελοντών, σε συνεργασία με τη δημοτική αρχή και κοινωνικών φορέων της περιοχής, συγκεντρώνοντας εκθέματα και συλλογές από το μηδέν. Αντίθετα, τα παραδοσιακά μουσεία στηρίζουν τη δημιουργία τους σε ήδη υπάρχουσες ιδιωτικές ή κρατικές συλλογές. Επίσης, ο πολυδιάστατος χαρακτήρας των παιδικών μουσείων έρχεται σε αντίθεση με τον μονόπλευρο χαρακτήρα των υπόλοιπων μουσείων. Οι θεματικοί άξονες που σχετίζονται με τα εκθέματα είναι οι εξής: 1) το σώμα μου- τα συναισθήματά μου 2) καθημερινή ζωή (σπίτι, γειτονιά, τοπική κοινότητα) 3) φυσικές επιστήμες- τεχνολογία- μαθηματικά 4) ιστορία- αρχαιολογία 5) πολυπολιτισμικότητα- κοινωνική ανθρωπολογία 6) τέχνη 7) περιβάλλον- οικολογία

8) κοινωνικά ζητήματα 9) υλικός πολιτισμός παιδικής ηλικίας 10) μύθοι, παραμύθια, λογοτεχνία, θέατρο- δραματοποίηση (Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, 2011, σελ. 50).

Τα παιδικά μουσεία «ανοίγουν τις πύλες τους» αποκλειστικά και μόνο σε παιδιά έως 12 χρόνων και πολύ σπάνια έως και 14. Οι προτάσεις του Bruner για μέγιστη προσφορά ερεθισμάτων στην πρώιμη ηλικία σημάδεψαν τη δεκαετία του 1970 και έδωσαν το έναυσμα για την εμφάνιση των πρώτων μουσείων που απευθύνονται σε παιδιά ηλικίας έως 7 ετών, όπως το Please Touch Museum στη Φιλαδέλφεια το 1976 ή το Children's Discovery Museum στο Άκτον. Οι βασικές παιδαγωγικές στρατηγικές που επιλέγουν να εφαρμόσουν ώστε να επιτευχτεί η εξερεύνηση, η αυτοκατευθυνόμενη και η πολυαισθητηριακή μάθηση, στηρίζονται στη παιγνιώδη μορφή του μουσειακού χώρου και στην ολιστική προσέγγιση της μάθησης. Το παιδικό μουσείο στηρίζει την επαφή του μαθητή με την γνώση μέσω ενεργητικής διαδικασίας, η οποία πραγματοποιείται σφαιρικά και πολύπλευρα, έχοντας πάντα στο επίκεντρο τα ενδιαφέροντα και τα βιώματα του παιδιού με σεβασμό στην αναπτυξιακή του πορεία, καθώς και στα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά του.

Συνοψίζοντας, τα παιδικά μουσεία μπορούν να προσφέρουν έναν ασφαλή χώρο για παιχνίδι, εξερεύνηση και βιωματικές μαθησιακές εμπειρίες. Οι αλληλεπιδράσεις των παιδιών με συνομήλικους αλλά και ενήλικες πραγματοποιούνται στο χαρακτηριστικό φυσικό, κοινωνικό και διαδραστικό πλαίσιο των μουσείων αυτών (Zollinger• Atencio, 2007).

3.2.: Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ

Η συνειδητοποίηση της παιδαγωγικής αξίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και της προσπάθειας για ενεργή συμμετοχή του παιδιού σε αυτήν, αλλά και η αποτελεσματική ανταπόκριση στις μαθησιακές του ανάγκες, οδήγησε στη δημιουργία του πρώτου παιδικού μουσείου στον κόσμο. Οι δυσκολίες του ανοίγματος ενός μουσείου για το παιδικό κοινό και οι δυσκολίες προσαρμογής του παιδιού σε έναν χώρο σχεδιασμένο κυρίως για ενήλικους, λύθηκαν με την αρχή της λειτουργίας ειδικών παιδικών μουσείων, φτιαγμένων αποκλειστικά για παιδιά.

Οι αγγλοσαξονικές χώρες ασχολήθηκαν πρώτες με την εξοικείωση των παιδιών σε μουσειακούς χώρους ειδικά διαμορφωμένους για αυτά. Το Δεκέμβριο του 1899 το πρώτο παιδικό μουσείο, στο Μπρούκλιν είναι γεγονός. Δημιουργήθηκε με σκοπό να αποτελέσει ένα ελκυστικό μέσο που θα συμβάλλει στον εμπλουτισμό των ενδιαφερόντων τους, ένα ελκυστικό εκπαιδευτικό κέντρο καθημερινής βοήθειας σε παιδιά και εκπαιδευτικούς σε αλληλεπίδραση με το σχολείο.

Στην Ευρώπη, δεν δόθηκε ιδιαίτερη ευκαιρία στη δημιουργία νέων μουσείων για παιδιά, αλλά αντίθετα αναδιαμορφώθηκαν τα ήδη υπάρχοντα μουσεία για τους μεγάλους, ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των παιδιών.

Το Μουσείο Βικτώρια και Αλβέρτου (Victoria and Albert Museum) στην Αγγλία, κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου, δημιούργησε το πρώτο εργαστήριο για παιδιά. Εκεί τα παιδιά είχαν την ευκαιρία αφού δουν και επεξεργαστούν τα εκθέματα, να εμπνευστούν από αυτά και να δημιουργήσουν. Το τμήμα αυτό όμως, σταμάτησε να λειτουργεί μετά τη λήξη του πολέμου.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες λαμβάνοντας το παιδικό μουσείο του Μπρούκλιν ως πρότυπο, μέσα στις δεκαετίες που ακολούθησαν, δημιούργησαν τα εξής παιδικά μουσεία: στη Βοστώνη το 1913, στο Ντιτρόιτ το 1917, στην Ινδιανάπολη το 1925 και στο Ντάλουθ της Μινεσότα το 1930.

Το 1920 στη Χάγη το μουσείο της εκπαίδευσης συνεργάζεται με τα σχολεία, με ατομικές πρωτοβουλίες και στη συνέχεια δημιουργεί την παιδαγωγική επιτροπή και σχηματίζει τμήματα ανοικτά στα παιδιά στη Σκανδιναβία, στην Ολλανδία, στο Βέλγιο και στη Γαλλία.

Μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο στο πλαίσιο των νεοϊδρυθεισών οργανώσεων της Unesco και του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM) και συγκεκριμένα το 1946, συστάθηκε επιτροπή για τα παιδικά μουσεία και την αναγνώρισή τους διεθνώς.

Στη Γαλλία το πρώτο μουσείο που πληρούσε την ιστορική και αισθητική αγωγή των μουσείων, ξεκινά τη λειτουργία του το 1949. Δυστυχώς όμως το χάσμα ανάμεσα στο μουσείο και το σχολείο, δεν επέτρεψε την πλήρη ανάπτυξή του (Καλλούρη-Αντωνοπούλου Ουρ., 1985).

Μέχρι και την δεκαετία του 1960 ιδρύεται ένας πολύ μικρός αριθμός παιδικών μουσείων. Σε αντίθεση με την επόμενη δεκαετία, κατά την οποία γνωρίζουν μεγάλη άνθιση. Η Ένωση Παιδικών Μουσείων (Association of Children's Museums) ανήγγειλε ότι το 1975 στις Η.Π.Α. λειτουργούσαν 38 Παιδικά Μουσεία, ενώ από το 1976 έως το 1990 ιδρύθηκαν 80 νέα. Οι κοινωνικές αλλαγές συντέλεσαν στον υπερδιπλασιασμό τους. Τα διαδραστικά εκθέματα που εφαρμόστηκαν το 1964 στο Παιδικό Μουσείο της Βοστώνης από τον Michael Spock προώθησαν την εμφάνιση ενός πρωτοποριακού εκπαιδευτικού εργαστηρίου. Ο γονεϊκός ρόλος αντιμετωπίζεται ως ένα μείζον θέμα και συμβάλει στην κατάλληλη διαμόρφωση και οργάνωση του μουσειακού χώρου. Η αμοιβαία αλληλεπίδραση παιδιού και ενήλικα οδηγεί στην «οικογενειακή μάθηση» κάτω από έναν αποτελεσματικό χώρο εφαρμογής.

Το αμερικάνικο μοντέλο υιοθετείται και από την Ευρώπη και από την Ασία από την δεκαετία του 1990 και ύστερα. Αναγνωρίστηκαν η ελευθερία πειραματισμού και οι ανάγκες του παιδιού, ανεξαρτήτως του γνωστικού αντικειμένου του μητρικού μουσείου. Σήμερα τα παιδοκεντρικά μουσεία γνωρίζουν ευρεία διάδοση σε όλο τον κόσμο και υπολογίζεται ότι ξεπερνούν τα 400 (Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, 2011).

3.3.: Ο ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Ο Michael Spock το 1964 εισήγαγε καινοτόμες εκθεσιακές πρακτικές στο παιδικό μουσείο της Βοστώνης, οι οποίες επηρέασαν και καθόρισαν τον τρόπο σχεδιασμού και οργάνωσης των εκθεμάτων και γενικότερα του χώρου του μουσείου.

Ο Spock αφαίρεσε τις προθήκες από τα εκθέματα, προέτρεψε τα παιδιά να πειραματιστούν και διαμόρφωσε τον μουσειακό χώρο σε ένα θεματικό περιβάλλον με ιδιαίτερη σκηνογραφική παρουσία που επιτρέπει την ανάπτυξη δράσεων του κοινού. Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των παιδικών μουσείων είναι το στοιχείο της διαδραστικότητας και της πολυθεματικότητας. Ο πολυδιάστατος χαρακτήρας των εκθέσεων απαιτεί την αξιοποίηση πλούσιου εποπτικού υλικού και τον σχεδιασμό τρισδιάστατων κατασκευών. Σημαντικό επίσης ζήτημα είναι και η ύπαρξη αυθεντικών αντικειμένων, διότι υποστηρίζεται ότι δικαιούνται τα παιδιά να τους παραχθεί το καλύτερο για την εκπαίδευσή τους, αφού οι παιδικές εμπειρίες

συντελούν στη διαμόρφωση της συμπεριφοράς τους ως μελλοντικοί ενήλικες. Η χρήση αντιγράφων επιτρέπεται όταν υπάρχει κίνδυνος για το αντικείμενο ή για το παιδί. Ο χώρος του παιδικού μουσείου αντιτάσσεται σε αυτόν του παραδοσιακού μουσείου και αυτό γιατί επιτρέπει την πλήρη ελευθερία κινήσεων και την σωματική επαφή με τα εκθέματα, τα οποία βρίσκονται στο κατάλληλο για την ηλικία του παιδιού ύψος. Η μαθησιακή διαδικασία πραγματοποιείται μόνο με παιγνιώδη μορφή, χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα αντικείμενα που είναι διαθέσιμα στο μουσειακό χώρο.

Η διαμόρφωση του χώρου στο παιδικό μουσείο, πραγματοποιείται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτευχθούν οι εκπαιδευτικοί του στόχοι. Οι εκθέσεις προσκαλούν τα παιδιά να παίζουν, να αισθανθούν, να συναισθανθούν, να σκεφτούν, να φανταστούν και να δημιουργήσουν εξερευνώντας με ποικίλους τρόπους, το παρουσιαζόμενο θέμα. Η άμεση επαφή με τα αυθεντικά αντικείμενα συνδέει το παιδί με πολιτιστικές και επιστημονικές έννοιες, οι οποίες μεταφέρουν το παιδί στις εκάστοτε συνθήκες ζωής από διαφορετικές εποχές και περιοχές. Επίσης, βοηθάει το παιδί να εκτιμήσει τη μοναδικότητα, την ποιότητα και το αναντικατάστατο του αληθινού αντικειμένου. Τα προγράμματα που υλοποιούνται στο παιδικό μουσείο, στηρίζονται σε δραστηριότητες που απαιτούν την ενεργή συμμετοχή στη διερεύνηση των συναισθημάτων και την καλλιέργεια των φυσικών και διανοητικών ικανοτήτων του παιδιού.

«Τα εκθέματα και τα προγράμματα των παιδικών μουσείων που βασίζονται στο θέατρο, την αφήγηση παραμυθιών, τα ομαδικά παιχνίδια, τα τραγούδια, τη μουσική, το χορό, συνδέονται με την αναγνωρισμένη πλέον από την παγκόσμια μουσειακή κοινότητα άυλη πολιτιστική κληρονομιά και επιτρέπουν στο παιδί, μέσα από τη δημιουργική του έκφραση να συμμετάσχει δημιουργικά στην οικειοποίηση του κοινωνικού συστήματος (Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, 2011, σελ. 52)».

3.4.: ΠΡΩΤΟΤΥΠΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

3.4.1.: Η ΠΑΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Το βιβλίο και η επεξεργασία του απαιτούν ανάλογη ατμόσφαιρα. Η πρώιμη ηλικία αποτελεί το θεμέλιο της σχέσης βιβλίου- παιδιού, για αυτό καλό θα είναι το

παιδί να περιτριγυρίζεται από βιβλία, να είναι σε θέση να συζητήσει με την οικογένειά του, να ακούει συζητήσεις για βιβλία και ανάλογα ζητήματα, χωρίς να δέχεται κριτική ή επίθεση.

Οι παιδικές βιβλιοθήκες φιλοξενούν παιδιά από τριών έως 15 ετών. Επιτρέπουν και την είσοδο στους ενήλικες που επιθυμούν να προσφέρουν τις εμπειρίες τους και την βοήθειά τους. Ο χώρος της παιδικής βιβλιοθήκης δεν δεσμεύει τα παιδιά στο εσωτερικό του, αλλά επιτρέπει και τις δραστηριότητες εκτός αυτού. Η αρμονία χαρακτηρίζει το εσωτερικό της βιβλιοθήκης, διαθέτει σύγχρονο εξοπλισμό, απλά και λειτουργικά έπιπλα και φυσικό φωτισμό, κατάλογο βιβλίων και εποπτικά μέσα. Ο χώρος που μπορεί να στεγαστεί μπορεί να είναι ένα παραδοσιακό σπίτι, στάβλος ή αποθήκη, ώστε το κτίσμα να παραπέμπει στη γνωστή φράση «μια φορά και έναν καιρό», ή κομμάτι της δημοτικής ή κοινοτικής βιβλιοθήκης.

Η αίθουσα πληροφόρησης και ενημέρωσης είναι ένας χώρος απαραίτητος για την μέγιστη λειτουργία της παιδικής βιβλιοθήκης. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της αίθουσας αυτής είναι οι μικρότερες βιβλιοθήκες που την απαρτίζουν, οι οποίες είναι χωρισμένες σε θεματικές ενότητες ανάλογα με την ηλικία των παιδιών αλλά και χωρισμένες ανάλογα με το ύψος των παιδιών. Η αίθουσα αναγνωστηρίου με τα κατάλληλα προσαρμοσμένα στην ηλικία των παιδιών τραπεζάκια, προσφέρει μια αβίαστη και ελεύθερη συμμετοχή του παιδιού στο περιβάλλον της βιβλιοθήκης. Επίσης, υπάρχει μία ειδική αίθουσα η οποία είναι εφοδιασμένη με περισσότερο υλικό όπως αφίσες, ταινίες, βιβλία, ειδικά συρτάρια με διαφάνειες, DVD και εργαστήρια μαγνητοφώνου, φωτογραφίας, ζωγραφικής και χειροτεχνίας. Τα βιβλία επιλέγονται από το ειδικευμένο προσωπικό, λαμβάνοντας υπόψη τα ενδιαφέροντα των παιδιών και ανανεώνονται κάθε έξι μήνες. Επίσης, υπάρχουν αφίσες Ελλήνων και ξένων ζωγράφων, παζλ και τηλεόραση. Κλασσική μουσική μπορεί να συνοδεύει τα θέματα που αναπτύσσονται. Στην αίθουσα αυτή επιτυγχάνεται η ψυχική δραστηριοποίηση των παιδιών. Ακόμη, στη παιδική βιβλιοθήκη προσφέρεται η ευκαιρία το παιδί να γνωρίσει την ιστορία του τόπου του καθώς και το φυσικό και πολιτιστικό του περιβάλλον. Εκεί, θα ακούσουν τα δημοτικά τραγούδια της περιοχής τους, τους τοπικούς θρύλους και τα παραμύθια, θα δουν και θα ζωγραφίσουν παλιές φωτογραφίες με τον τρόπο ζωής της εποχής.

Η παιδική βιβλιοθήκη με την ιδιαίτερη και ευφάνταστη διαμόρφωσή της μετατρέπεται σε ένα ελκυστικό πρότυπο με στόχο την δημιουργία στενής σχέσης του παιδιού με το βιβλίο, αλλά και να του προσφέρει την αίσθηση σιγουριάς και την πεποίθηση ότι του ανήκει. Η συμμετοχή των παιδιών στην διήγηση μιας ιστορίας οδηγεί στην άμεση επαφή του παιδιού με το περιβάλλον, αλλά και συγχρόνως στην ανάπτυξη της φαντασίας, της ονειροπόλησης και της εξυπνάδας. Η επίδραση που ασκεί η βιβλιοθήκη είναι δέουσα διότι δημιουργεί την ιδανική πνευματική ατμόσφαιρα στην οποία το παιδί νιώθει την ελευθερία να πηγαίνει όποτε θέλει, να βρίσκει αυτό που επιθυμεί χωρίς κανέναν ενδοιασμό ή επιβολή. Ωθεί το παιδί στην ευαισθητοποίηση δημοκρατικών διαδικασιών, στην ομαδική και συλλογική εργασία, ανταλλαγή έργων με άλλες παιδικές βιβλιοθήκες. Η διήγηση και το σχέδιο βοηθούν την ανάπτυξη της πρωτοτυπίας της σκέψης του παιδιού και την αρμονική σύνδεση με την πραγματικότητα (Βελισσαροπούλου, κ.ο., 1985).

Η οικογένεια κατέχει σημαντικό ρόλο στην άμεση επαφή του παιδιού με τα βιβλία, αφού διαμορφώνει στάσεις και συμπεριφορές τις οποίες υιοθετεί και για την υπόλοιπη ζωή του. Ακόμα και ο ρόλος του βιβλιοθηκάριου-εμπνευστή-επιμορφωτή δεν είναι να επιβάλλει την γνώμη του στα παιδιά, αλλά να τα βοηθήσει να βρουν τις απαντήσεις στις απορίες τους. Κατευθύνει τις συζητήσεις αμερόληπτος αποσκοπώντας το παιδί να παίρνει μόνο του αποφάσεις, να κρίνει, να εκφραστεί, να διατυπώσει τις απορίες και να απελευθερωθεί συναισθηματικά απέναντι από το βιβλίο. Προσφέρει στο παιδί και γενικότερες γνώσεις, όπως τρόπους καλής συμπεριφοράς και ευγένειας, να αγαπά τη τάξη και τη καθαριότητα. Για τους λόγους αυτούς απαιτείται και το κατάλληλο ειδικευμένο προσωπικό, το οποίο αποτελείται από ψυχολόγους, βιβλιοθηκάρχους και παιδαγωγούς. Το προσωπικό επιζητά τη συνεχή επαφή με τους γονείς, καθώς και την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων με τα παιδιά, με σκοπό να προνοήσει και να αντιμετωπίσει οποιαδήποτε κοινωνικό-ψυχολογικό πρόβλημα προκύψει.

Η παιδική βιβλιοθήκη δεν αποξενώνει τα παιδιά με ιδιαιτερότητες. Αντιθέτως, έχει δημιουργήσει έναν ειδικό χώρο, το λεγόμενο «ειδικό τμήμα», που διευκολύνει την ομαλή ένταξή τους σε μια κοινωνική ομάδα, όπως επίσης τα βοηθά κάποιες φορές και στην καλύτερη τους.

Γενικότερα, η παιδική βιβλιοθήκη χαρακτηρίζεται ως το «άσυλο» των παιδιών, το οποίο δεν πρέπει να παραβιάζεται από τους ενήλικες. Η ανούσια παρέμβασή τους χαλάει την αρμονία του χώρου και καταστρέφει τον κόσμο που δημιουργεί και μέσα στον οποίο ζει το παιδί. Ακόμα και ο ρόλος του ειδικευμένου προσωπικού χαρακτηρίζεται ως κατευθυντήριο και αμερόληπτος. Το ίδιο το παιδί επιλέγει το βιβλίο με το οποίο θα ασχοληθεί, το οποίο θα του προσφέρει την άμεση επαφή του με το ωραίο και τα αισθητικά συναισθήματα, τα οποία συμβάλλουν στην μετέπειτα ολοκληρωμένη ανάπτυξή του.

3.4.2.: Η ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Η πινακοθήκη ορίζεται ως ο μουσειακός χώρος, στον οποίο εκθέτονται έργα διάσημων και μη καλλιτεχνών. Μια πινακοθήκη μπορεί να μετατραπεί σε παιδική, προσαρμόζοντας τον μουσειακό χώρο και τα εκθέματα με βάση τις ανάγκες, το αναπτυξιακό στάδιο των παιδιών και το επίπεδο εξοικείωσης των παιδιών με την τέχνη.

Η παιδική πινακοθήκη προσφέρει στα παιδιά τη δυνατότητα να γνωρίσουν την νεότερη και τη σύγχρονη τέχνη. Η παρατήρηση των έργων τέχνης, συμβάλλει στην αισθητική καλλιέργεια, στο θαυμασμό του ωραίου, στην ενίσχυση της παρατηρητικότητας, στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και της φαντασίας και στην υπερδιέγερση των αισθήσεων. Το παιδί γίνεται ένα με τον καλλιτέχνη, εκφράζεται ελεύθερα και αβίαστα, διότι γνωρίζει ότι σκοπός είναι πρωτίστως η αισθητική και ψυχική διασκέδαση και ύστερα η μάθηση.

Το στοιχείο που διαφοροποιεί την παιδική πινακοθήκη από τις υπόλοιπες, είναι οι διάφορες εκδηλώσεις και δραστηριότητες που μπορούν να πραγματοποιηθούν στο μουσειακό της χώρο. Οι εκδηλώσεις αυτές συνοδεύονται από μουσική υπόκρουση και τη συμμετοχή χορευτικών συγκροτημάτων, επιδιώκοντας την άμεση και ολοκληρωμένη επαφή με την τέχνη. Κατά καιρούς η παιδική πινακοθήκη μπορεί να φιλοξενήσει τους ίδιους τους καλλιτέχνες μαζί με τα έργα τους, παρουσιάζοντάς τα στα παιδιά, συζητώντας μαζί τους για την τέχνη της ζωγραφικής αλλά και για τα ερεθίσματα που τους εμπνέουν και τους οδηγούν στη δημιουργία ενός έργου. Επίσης,

ο ίδιος ο καλλιτέχνης μπορεί να προσφέρει στα παιδιά τη μοναδική εμπειρία να δουν να γεννιέται και να ολοκληρώνεται ένα έργο μπροστά στα μάτια τους (Βελισσαροπούλου, κ.ο., 1985).

Επιπλέον τα εκπαιδευτικά προγράμματα που υλοποιούνται στην παιδική πινακοθήκη, την καθιστούν ως ένα σύγχρονο και ζωντανό μουσείο. Οι δραστηριότητες που πραγματοποιούνται, βασίζονται στην περιέργεια των παιδιών, την ανάγκη τους για παιχνίδι και κίνηση, για δημιουργία και για ανακάλυψη συσχετισμών. Τα εκπαιδευτικά φυλλάδια διαφέρουν ανάλογα με τις ηλικίες των παιδιών και αποσκοπούν σε μια δημιουργική ξενάγηση, όξυνση της παρατηρητικότητας και της φαντασίας, την αυτοανακάλυψη και την κριτική σκέψη. Το μεγαλύτερο μέρος των εκπαιδευτικών προγραμμάτων καταλαμβάνουν τα εκπαιδευτικά παιχνίδια. Τα οποία με τη σειρά τους προσαρμόζονται στην ηλικία των παιδιών και προσφέρουν γνώσεις μέσω της διασκέδασης. Η δραματοποίηση των έργων τέχνης που προσφέρεται στους χώρους της παιδικής πινακοθήκης, είναι ένα ακόμη στοιχείο που την αποστασιωποιεί από τις υπόλοιπες πινακοθήκες. Τέλος, μια άλλη δραστηριότητα που πραγματοποιείται, είναι η οργάνωση παιδικού διαγωνισμού ζωγραφικής και η έκθεση των δημιουργημάτων στην πινακοθήκη (Κουβέλη Α., 2000).

Σκοπό της παιδικής πινακοθήκης αποτελεί η καθιέρωση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Οι οικονομικοί πόροι της χώρας μας, δεν επιτρέπουν την μονιμότητά τους, που έρχεται σε αντίθεση με την ανταπόκριση του κοινού στα προγράμματα αυτά.

3.4.3.: ΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ- ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Τα παιδικά εργαστήρια θεωρούνται οι διέξοδοι που ακολουθούνται μετά από την επίσκεψη του μουσείου και συγκεκριμένα της δημιουργικής περιέργειας που γεννιέται στο παιδί από την επαφή του με τα εκθέματα. Τα εργαστήρια αυτά, μπορούν είτε να υπάρχουν μέσα στο χώρο του μουσείου είτε να αποτελούν αυτόνομους χώρους δημιουργικής απασχόλησης.

Στα μουσειακά παιδικά εργαστήρια συναντάται η δημιουργική απασχόληση των παιδιών σαν αποτέλεσμα της επίσκεψής τους, η πλήρης απελευθέρωση των συναισθημάτων τους, η γνωριμία τους με τα υλικά, τους τρόπους και τα μέσα του καλλιτεχνικού έργου. Στόχο τους αποτελεί η ενεργητική δημιουργία και μάθηση των παιδιών, υποστηρίζοντας την άποψη ότι «η τέχνη γεννιέται από την τέχνη». Το περιβάλλον των μουσειακών παιδικών εργαστηρίων, είναι έτσι διαμορφωμένο που απωθεί τον προκαθορισμένο τρόπο παρακολούθησης, συζήτησης και αντίδρασης. Αντιθέτως, συντελεί στην απελευθέρωση του «εγώ» τους, φανερώνει την δημιουργικότητα και αναπτύσσει την φαντασία τους.

Ο εξοπλισμός ενός παιδικού εργαστηρίου αποτελείται από οπτικοακουστικά μέσα, μουσική και μακέτες. Το παιδί δεν αποτελεί έναν παθητικό δέκτη στις δραστηριότητες, αλλά συμμετέχει ενεργά και αισθάνεται τη χαρά της δημιουργίας, τα οποία τον παροτρύνουν να ξαναεπισκεφτεί το μουσείο, να αποκτήσει νέα ενδιαφέροντα, να προβληματιστεί και να οδηγηθεί σε καινούργιες αναζητήσεις. Η ικανότητά του για έκφραση αναπτύσσεται μέσα από τη ζωγραφική, υφαντουργία, πλεκτική, μεταλλοτεχνία, κεραμική, γλυπτική, το σχέδιο και το εικαστικό παιχνίδι (Αρχαιολογία, 1985). Επίσης, μέσω των δραστηριοτήτων ενισχύεται η λεκτική έκφραση, αφού το παιδί γνωρίζει καινούργιες λέξεις και εκφράσεις, οι οποίες με την σειρά τους θα διευκολύνουν την περιγραφή γεγονότων και έργων τέχνης.

Η επιρροή που ασκεί ο παιδαγωγός και ο εμπνευστής στη διενέργεια των δραστηριοτήτων είναι καθοριστική. Η συμπεριφορά τους και οι κινήσεις τους ωθούν το παιδί στη δημιουργία, στην ελεύθερη και πολυποίκιλη έκφραση. Ο παιδαγωγός σε συνεργασία με τα παιδιά, στοχεύουν στην αφύπνιση της ενασχόλησης των παιδιών με την τέχνη και την διευκόλυνση της κατανόησης των εκθεμάτων. Υπάρχει σεβασμός στην εσωτερική ανάγκη του παιδιού για δημιουργία, απουσιάζει το κριτικό πνεύμα, η αποτυχία και η απογοήτευση, διότι το παιδί δεν επιδιώκει να δημιουργήσει κάτι το ωραίο, το αληθινό, αλλά επιδιώκει να νιώσει ικανό για δημιουργία. Το κλίμα ασφάλειας και εμπιστοσύνης συντελούν στην αυτοδημιουργία του παιδιού (Καλούρη-Αντωνοπούλου Ρ., 1988).

Βασικές προϋποθέσεις που πρέπει να πληρεί ένα επιτυχημένο παιδικό εργαστήριο συσχετίζονται με ψυχολογικούς, παιδαγωγικούς και υλικοτεχνικούς

παράγοντες. Οι ψυχολογικοί παράγοντες αφορούν τις γνώσεις του εμψυχωτή και του παιδαγωγού σχετικά με την παιδική ψυχή. Η εμπιστοσύνη, η ευαισθησία και η δραστηριότητα συγχρόνως με την ελευθερία, την υποστήριξη και την ομαδικότητα είναι απαραίτητες παιδαγωγικές προϋποθέσεις. Τέλος, τα υλικά και ο χώρος εντάσσονται στους υλικοτεχνικούς παράγοντες.

«Ανάπτυξη της δημιουργικότητας, παρατηρητικότητας, φαντασίας, γραφικής και λεκτικής έκφρασης, ανάπτυξη της ευαισθησίας: σε αυτά στοχεύει το παιδικό εργαστήριο και αυτά επιτυγχάνει μέσα από την αυτενέργεια και την ανάπτυξη της ατομικότητας, παράλληλα και σε συνεργασία με τη συλλογικότητα» (Καλούρη- Αντωνοπούλου Ρ., 1988, σελ. 67).

3.5.: ΟΙ ΕΜΨΥΧΩΤΕΣ

Η έννοια «εμψυχωτής» προέρχεται από την λατινική λέξη «animation», που σημαίνει δίνω ζωή, κίνηση, ψυχή και αίσθηση. Καθήκον του εμψυχωτή είναι συνεπώς να απομυθοποιήσει την τέχνη της ζωγραφικής, της γλυπτικής και γενικότερα όλο τον τομέα των τεχνών και να τα ζωντανέψει στα ματιά των παιδιών (Καλούρη- Αντωνοπούλου Ουρ., 1985).

Τα χαρακτηριστικά που προσδίδουν κύρος και σημασία στην έννοια του εμψυχωτή είναι ο προαιρετικός χαρακτήρας, η δυνατότητα επιλογής ανάμεσα σε διάφορες προσφορές, η ευέλικτη και ελεύθερη διάθεση χρόνου, η απουσία καταναγκασμού και η πίεση επίδοσης, η ικανότητα αποφάσεων, η προσωπική πρωτοβουλία, η δυνατότητα αυτοπροσδιορισμού, και η δράση με βάση προσωπικά κίνητρα και ενδιαφέροντα. Επίσης, η ανταλλαγή απόψεων και ιδεών μέσω πληροφοριακών συζητήσεων, ομαδικό πνεύμα συνεργασίας κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού και η επικοινωνιακή εμψύχωση, αποτελούν απαραίτητα χαρακτηριστικά ενός εμψυχωτή (Νικονάνου Ν., χ.χ.).

Προτεραιότητα και βάση των ενεργειών του εμψυχωτή αποτελούν τα παιδιά. Σκοπός του είναι να διαλευκάνει το μυστήριο της τέχνης καθώς και την προκατάληψη ότι ο καλλιτέχνης αποτελεί ένα μυστηριώδες και απόμακρο άτομο. Αποσκοπώντας σε μία άμεση επικοινωνία κοινού και καλλιτέχνη, στην κατάργηση της ιδέας ότι το

μουσείο αποτελεί ένα ιερό χώρο και στην μετατροπή του σε χώρο δράσης, έμπνευσης και δημιουργίας. Ο τρόπος διαχείρισης και παρουσίασης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων οφείλει να προσαρμόζεται πάντοτε στο μορφωτικό επίπεδο και στην ηλικιακή ομάδα των παιδιών. Ο ρόλος του περιορίζεται στην ενθάρρυνση και προτροπή των παιδιών χωρίς ιδιαίτερη παρέμβαση και επιβολή των απόψεών του, παρά μόνο την απαραίτητη ενίσχυση. Προτείνει διάφορα θέματα και σέβεται τις προσωπικές τους επιλογές. Η έγκαιρη ενημέρωση και κατάλληλη προετοιμασία των παιδιών για την επίσκεψη αποτελεί καθήκον του εμψυχωτή. Διότι, αποτελεί τον συνδετικό κρίκο ανάμεσα στο σχολείο και το μουσείο.

Το ιδανικό είναι ο εμψυχωτής να κατέχει και ορισμένες ψυχοπαιδαγωγικές γνώσεις, γνώσεις ιστορίας της τέχνης καθώς και να διακατέχεται από καλλιτεχνική διάθεση. Οι ψυχοπαιδαγωγικές γνώσεις χρειάζονται για να είναι σε θέση να ερμηνεύει κατάλληλα τη συμπεριφορά και τις δραστηριότητες των παιδιών. Οι ιστορικές του γνώσεις θα μεταφέρουν το παιδί στον κόσμο της τέχνης και του μουσείου. Η καλλιτεχνική του διάθεση προτρέπει το παιδί σε καλλιτεχνικό στοχασμό και δημιουργία (Καλούρη- Αντωνοπούλου Ρ., 1988).

Στην Ελλάδα τον ρόλο του εμψυχωτή αναλαμβάνουν συνήθως ιστορικοί τέχνης, αρχαιολόγοι, σε ελάχιστες περιπτώσεις καλλιτέχνες και σπάνια παιδαγωγοί. Σε αντίθεση με τους εμψυχωτές του εξωτερικού, οι οποίοι απαρτίζονται κυρίως από εκπαιδευτικούς ή από υπαλλήλους των μουσείων με μουσειοπαιδαγωγικές γνώσεις. Η οικογένεια επίσης, καταλαμβάνει ένα μεγάλο ρόλο ως εμψυχωτής, καθώς και το ίδιο το παιδί μπορεί να αποτελέσει τον εμψυχωτή του εαυτού του.

3.5.1.: Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ, Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ ΤΟΥ ΩΣ ΕΜΨΥΧΩΤΗΣ

Η κατάλληλη προετοιμασία των παιδιών πριν την επίσκεψη είναι μέγιστης σημασίας και τον ρόλο αυτό αναλαμβάνει ο εκπαιδευτικός ως εμψυχωτής. Για να γίνει αυτό όμως, οφείλει αρχικά ο ίδιος να συγκεντρώσει ενημερωτικό και εποπτικό υλικό σχετικά με το θέμα επιλογής, όπως πληροφορίες για το ίδιο το μουσείο• καταλόγους εκθέσεων• φυλλάδια με δραστηριότητες• εισαγωγικά κείμενα• την

ιστορία του μουσείου και των συλλογών του• αφίσες• διαφάνειες• προτάσεις για χειροτεχνίες και βιντεοταινίες, ώστε έπειτα να μπορεί να προετοιμάσει τόσο τον εαυτό του όσο και τα παιδιά.

Ειδικά σεμινάρια και ετήσιες ημερίδες με μουσειακά και καλλιτεχνικά θέματα και δημιουργικότητας, που μπορούν να συνοδευτούν από εκθέσεις με έργα μαθητών, μπορούν να συντελέσουν στην καλύτερη προετοιμασία του εκπαιδευτικού στον ρόλο του εμπνευστή. Το Μάιο του 1992 πραγματοποιήθηκε ένα πρόγραμμα πρακτικής εκπαιδευτικών (TIP), το οποίο διήρκησε τέσσερα έτη. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως οι εκπαιδευτικοί που έλαβαν μέρος ωθούσαν έπειτα τα παιδιά σε διάφορες δραστηριότητες στα μουσεία, σε αντίθεση με άλλους εκπαιδευτικούς που δεν συμμετείχαν στο πρόγραμμα αυτό (David• Matthews, 1995). Κάθε καινούργια γνώση προκαλείται από μία εθελοντική δραστηριότητα. Διότι, η έλλειψη γνώσεων και ανάλογης προετοιμασίας οδηγεί τα παιδιά σε ένα άσκοπο περιδιάβασμα μπροστά από τα εκθέματα του μουσείου και στην πλήρη αδιαφορία τους για την μουσειακή αγωγή (Κουβέλη Α., 2000).

Οι εκπαιδευτικοί ως εμπνευστές επιδιώκουν την επαφή του παιδιού με τον πολιτισμό και την τέχνη, την ευαισθητοποίησή του σε θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς και την ανάπτυξη του καλλιτεχνικού του ενδιαφέροντος. Επίσης, ωθούν τα παιδιά στην ανταλλαγή απόψεων, στην έμπνευση, στη δημιουργία, στην κατάθεση προσωπικών ερμηνειών και στον προβληματισμό (Εκπαιδευτικό Συμπόσιο, 2007). Αποτελεί τον διακριτικό διαμεσολαβητή ο οποίος παρέχει τις αναγκαίες διευκρινήσεις που θα οδηγήσουν το παιδί στην επαφή του με το μουσείο. Αν υπάρχει πνεύμα συνεργασίας και ομαδικότητας μέσα στο μουσείο, έχει αποδειχτεί πως ο εκπαιδευτικός- εμπνευστής νιώθει πιο άνετα κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, αφού έχει μία σαφή ιδέα για το ρόλο του τόσο ως εκπαιδευτικός, όσο ως επισκέπτης. Η άμεση επαφή με τους συναισθηματικούς κλιματισμούς του παιδιού, τον οδηγούν στην απόκτηση νέων γνώσεων και εμπειριών (Bernarduzzi et all, 2012).

Το μουσείο μπορεί να αποτελέσει ένα δυναμικό εργαλείο στα χέρια του εκπαιδευτικού- εμπνευστή που επιχειρεί να υπερβεί τους περιορισμούς και τις περιχαρακώσεις του στενού αναλυτικού προγράμματος, του εκπαιδευτικού που αναζητά τρόπους για να ξεπεράσει τη μηχανιστική πολυδιάσπαση των επιστημονικών πεδίων,

του εκπαιδευτικού που αντιλαμβάνεται τον ρόλο του, όχι ως απλού αναμεταδότη πληροφοριών, αλλά ως παιδαγωγού που οδηγεί τους μαθητές του στα μονοπάτια της κριτικής γνώσης και μαθαίνει μαζί τους (6^ο Περιφερειακό Σεμινάριο Καβάλας, 2002, σελ. 25).

3.5.2.: ΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΩΣ ΕΜΨΥΧΩΤΕΣ

Η άγνοια των αντικειμένων τέχνης και η αδυναμία να αποτελέσει διδακτικό έργο το προσωπικό των μουσείων, οδήγησαν τους υπεύθυνους των μουσείων να μελετήσουν και να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα.

Ο ρόλος των υπαλλήλων των μουσείων ως εμπνευστές είναι να ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς με διαλέξεις και έντυπα και να τους προετοιμάζουν κατάλληλα για την συνοδεία των παιδιών (Βελισσαροπούλου, κ.ο., 1985). Για το λόγο αυτό το προσωπικό των μουσείων μπορεί να είναι ειδικευμένοι δάσκαλοι με γνώση του μουσείου και των συλλογών του, οι αποκαλούμενοι «μουσειοπαιδαγωγοί». Για να θεωρηθεί ένας μουσειοπαιδαγωγός ως εμπνευστής, πρέπει να πληρεί ορισμένα χαρακτηριστικά: να είναι ιδεολόγος• ώστε να ανταποκρίνεται στις δυσκολίες του επαγγέλματος, να πιστεύει στις ανθρωπιστικές αξίες• να τον διακρίνει η ωριμότητα• να σέβεται τις αλλαγές των συμπεριφορών των παιδιών.

Επίσης, ένας μουσειοπαιδαγωγός για να θεωρηθεί εμπνευστής, πρέπει να είναι σε θέση να καθοδηγεί κατάλληλα και μόνο όταν χρειάζεται τις δραστηριότητες των παιδιών έτσι ώστε να διευκολύνει και να υποστηρίζει τις δραστηριότητές τους. Για να είναι άμεση η επαφή του παιδιού και να επιτευχθεί η μάθηση και η ανάπτυξή του, καλό είναι να γίνεται εργασία σε μικρές ομάδες παιδιών (Zancanaro et all., 2007). Η κίνησή του αυτή στοχεύει στην ανάπτυξη συναισθήματος αυτοεκτίμησης, το οποίο συμβάλλει στην ψυχαγωγική σύνδεση της μαθησιακής διαδικασίας (Νάκου Ε., 2001).

Ο εμπνευστής μουσειοπαιδαγωγός οφείλει να αξιοποιήσει τον ιδιαίτερο παιδευτικό χαρακτήρα του χώρου του μουσείου, να αναπτύξει αμφίδρομες σχέσεις με τα παιδιά, ώστε να επιτευχθεί η αυτενεργή και ευφάνταστη χρήση εναλλακτικών μεθόδων. Οι μέθοδοι αυτοί θα υποβοηθήσουν την ψυχική, αισθητική, σωματική,

συναισθηματική, διανοητική και κοινωνική προσέγγιση των πολιτισμικών χώρων και οποιοδήποτε στοιχείο συνδέεται με τον υλικό πολιτισμό.

Γίνεται εύκολα κατανοητό ότι ο εμπυχωτής μουσειοπαιδαγωγός για να επιτελέσει ένα ολοκληρωμένο και επιτυχημένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο μουσείο, καλό θα είναι να έχει μια συχνή και άρτια συνεργασία με τον σχολικό εκπαιδευτικό των παιδιών.

3.5.3.: Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΩΣ ΕΜΨΥΧΩΤΗΣ

Η οικογένεια όπως αποδείχτηκε στο δεύτερο κεφάλαιο, ασκεί σημαντική επιρροή στη σχέση που θα αναπτύξει το παιδί με το σχολείο, αλλά και με το μουσείο. Για το λόγο αυτό η σωστή και ποιοτική διαχείριση του ελεύθερου χρόνου του παιδιού, προσδίδει στην οικογένεια το ρόλο του εμπυχωτή.

Η οικογένεια εμπυχωτής συντελεί στην αποδοτικότερη επικοινωνία των παιδιών μεταξύ τους, καθώς και με τον μουσειοπαιδαγωγό, προάγει το ομαδικό πνεύμα και την ομαδική συνεργασία, το παιχνίδι και την βιωματική εμπειρία. Επιπλέον, στηρίζει το παιδί σε κάθε του επιθυμία, χωρίς να του περιορίζει τη δημιουργικότητα, βοηθά παρέχοντας τα κατάλληλα ερεθίσματα για την ανάπτυξη ικανοτήτων και δεξιοτήτων. Ακόμη, επιδιώκει την ενίσχυση της αυτογνωσίας και συγχρόνως την κατανόηση του δικού του πολιτισμού, χρησιμοποιώντας τις διανοητικές, σωματικές και άλλες ικανότητές του. Στόχο της οικογένειας, δεν αποτελεί η μετάδοση γνώσεων και η ερμηνεία μουσειακών αντικειμένων, αλλά την ενδιαφέρει περισσότερο να οδηγηθεί το παιδί στην εμπύχωση. Επίσης, επιζητά το παιδί να καταφέρει να κατακτήσει δικούς του τρόπους επικοινωνίας, μέσω της βιωματικής εμπειρίας (Thomas • Anderson, 2012).

Η σημασία που δίνεται στην οικογένεια ως εμπυχωτή, είναι σημαντική διότι παροτρύνει διακριτικά το παιδί να αλληλεπιδρά με τους συμμετέχοντες, το κινητοποιεί, συμμετέχει ενεργά χωρίς να το επισκιάζει, προσφέρει ερεθίσματα δράσεων στον ελεύθερό του χρόνο, καθώς και πλήθος επιλογών και τις υποστηρίζει. Προωθεί την ελευθερία έκφρασης σκέψεων, κρίσεων και εμπειριών, εντοπίζει τα ενδιαφέροντά του, τα θέλω του, αλλά και τις ιδιαιτερότητές του και τα αξιοποιεί

ανάλογα. Η ενεργή συμμετοχή των γονέων σε παιχνίδια με το παιδί στο μουσειακό χώρο, επιδρά θετικά στις κοινωνικές σχέσεις του παιδιού καθώς και στις σχέσεις με την ίδια την οικογένεια. Επιπλέον, το παιχνίδι γονέα- παιδιού αυξάνει τον χρόνο παραμονής στο μουσείο, ενθαρρύνει το αίσθημα ισότητας με τους γονείς, τα οδηγεί να μεταφέρουν τις εμπειρίες τους σε άλλα επίπεδα, όπως στο σπίτι και μέσα από το παιχνίδι προσποίησης κατασκευάζουν αναπαραστάσεις του κόσμου (Shine • Acosta, 2000).

3.6.: ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Την τελευταία δεκαετία παρατηρείται μια έντονη κινητικότητα στο θέμα της ισότιμης πρόσβασης και συμμετοχής στα πολιτισμικά αγαθά της κοινωνίας, των ατόμων με ειδικές ικανότητες. Οι πολιτισμικοί θεσμοί και φορείς στους οποίους εμπεριέχονται και τα μουσεία οφείλουν να μεριμνούν για την ένταξη και αυτής της κοινωνικής ομάδας. Οι βασικές θέσεις που θέτουν ως αναγκαία την ένταξή τους αυτή, είναι δύο: αρχικά η συμμετοχή στη εκπαίδευση είναι *δικαίωμα όλων των παιδιών*, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα ατομικά τους χαρακτηριστικά, και δεύτερον διότι η απόκλεισή τους από την εκπαίδευση επέρχεται από τα δομικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών συστημάτων και όχι από τα ατομικά τους χαρακτηριστικά.

Το δικαίωμα της ισότιμης πρόσβασης στα εκπαιδευτικά και πολιτισμικά αγαθά για παιδιά με αναπηρίες, έχει διεκδικηθεί από διακηρύξεις σπουδαιών οργανισμών όπως της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (1948), της Διακήρυξης Των Δικαιωμάτων Του Παιδιού (1989), του Παγκόσμιου έτους Αναπήρων (1981) και της Διακήρυξης της Σαλαμάνκα (UNESCO , 1994). Η σπουδαιότερη Διακήρυξη, που συντέλεσε στο να οριστεί ως θεμελιώδες το δικαίωμα της εκπαίδευσης όλων των παιδιών, αναγνωρίζοντας την διαφορετικότητά τους και εφαρμόζοντας παιδοκεντρικές παιδαγωγικές, είναι αυτή της Σαλαμάνκα. Ο ΟΗΕ το 2006 ξεκινά τις διαδικασίες υπογραφής για τη Συνθήκη Των Δικαιωμάτων Των Ατόμων Με Αναπηρία και συγκεκριμένα στις 30 Μαρτίου του 2007 τα κράτη μέλη αναγνώρισαν στο Άρθρο 24 το δικαίωμα πρόσβασης στην εκπαίδευση στο πλαίσιο

ενός ενταξιακού εκπαιδευτικού συστήματος (Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, 2011° ΟΗΕ, 2006).

Οι συλλογές των μουσείων ήταν τυπικά «ανοικτές» σε όλο το ευρύ κοινό, στην πράξη όμως η πρόσβαση των παιδιών με ιδιαιτερότητες δεν ήταν δυνατή. Μετά τη δεκαετία του 1960 καταβάλλονται ιδιαίτερες προσπάθειες για άμεση πρόσβαση των παιδιών αυτών στα εκθέματα των μουσείων. Οι κατευθύνσεις Merriman προέτρεψαν την κατάρριψη της εικόνας τους ως χώροι απόκτησης γνώσεων για λίγους προνομιούχους. Ειδικό προσωπικό εισέρχεται στα μουσεία και αναλαμβάνει το ρόλο της προσέγγισης της κοινότητας και της επικοινωνίας με μειονότητες, παιδιά με διανοητικές ή φυσικές ανάγκες και τους ενθαρρύνουν να επισκεφτούν το μουσείο. Το 1980 το Βρετανικό Μουσείο οργάνωσε την έκθεση «παρακαλώ αγγίξτε» (“please touch”) κατά την οποία τα παιδιά με προβλήματα όρασης μπορούσαν να ψηλαφίσουν μακέτα του κτηρίου, ορισμένα πρωτότυπα αντικείμενα αλλά και να διαβάσουν κείμενο γραμμένο με το σύστημα Μπράιγ. Διότι οι αισθήσεις του παιδιού, οδηγούν στη συζήτηση και η συζήτηση επιφέρει την ενσυναίσθηση, τη φαντασία και το παιχνίδι. Συνεπώς οι αισθήσεις αποτελούν «τα εργαλεία των παιδιών» (Kid’s toolkits), ώστε να ανοίξουν οι πόρτες των μουσείων (Alexander, 2011).

Αντίστοιχα το μουσείο Cluny (1984) και το μουσείο τέχνης της Αφρικής και της Ωκεανίας (1985) πραγματοποίησαν τέτοιες εκθέσεις (Βελισσαροπούλου, κ.ο., 1985). Το Αμερικάνικο μουσείο φυσικής ιστορίας το 1993 δημιουργεί ένα κινητό μουσείο που περιοδεύει σε πολιτιστικούς οργανισμούς της Νέας Υόρκης, όπως σχολεία, γειτονιές, κοινοτικά κέντρα, αποσκοπώντας σε δραστηριότητες πολιτιστικών ιδρυμάτων που επιθυμούσαν «να ανοίξουν» προς συγκεκριμένες μειονότητες ή περιθωριοποιημένες ομάδες (reach out). Αντίστοιχη προσπάθεια οργανώθηκε και στην Ελλάδα με το μουσειολεωφορείο (Κιβωτός) στο νομό Λέσβου. Αποτελούσε μια κινητή πολιτιστική μονάδα που επισκεπτόταν σχολεία της περιοχής, ώστε να παρουσιάσει εκπαιδευτικά προγράμματα με θέμα την τοπική ιστορία, χρησιμοποιώντας μουσειοσκευές με χάρτες, χρονολογικούς πίνακες, εκπαιδευτικά παιχνίδια και αντίγραφα αρχαιολογικών αντικειμένων. Ενώ συγχρόνως, άλλα μουσεία στην υπόλοιπη Ελλάδα έχουν αρχίσει να εφαρμόζουν εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά με ειδικές ανάγκες, έχοντας ως στόχο την προάσπιση του

δικαιωμάτων τους στον πολιτισμό. Το Μουσείο Αφής του Φάρου Τυφλών της Ελλάδας είναι ένα από τα 5 Μουσεία τέτοιου είδους στον κόσμο. Η ιδιαιτερότητά του έγκειται στο γεγονός ότι οι επισκέπτες- παιδιά, έχουν τη δυνατότητα να αγγίζουν τα εκθέματα, τα οποία είναι πιστά αντίγραφα των πρωτοτύπων που εκτίθενται σε άλλα Μουσεία της χώρας μας (Φάρος Τυφλών Ελλάδος, 2006).

Ακολουθώντας την έρευνα του Merriman πολλά μουσεία και πολιτιστικοί οργανισμοί χρησιμοποιούν τους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς και την τηλεόραση, ώστε να «αγγίξει» και το κοινό που επιθυμεί να βιώσει το παρελθόν και τον πολιτισμό μέσα από αυτά. Η σειρά ταινιών αφιερωμένη σε Αμερικανούς καλλιτέχνες που επιμελήθηκε η Εθνική Πινακοθήκη στην Ουάσιγκτον, αποτελεί μια χαρακτηριστική προσπάθεια αυτής (Οικονόμου Μ., 2003).

Τα παιδιά με προβλήματα όρασης δεν είχαν την ευκαιρία να επεξεργαστούν απτικά τα ίδια τα εκθέματα, τα παιδιά με αναπηρικό αμαξίδιο αδυνατούσαν να προσεγγίσουν τις προθήκες, οι λεζάντες των εκθεμάτων ήταν ακατάλληλες για τους τυφλούς, ενώ οι ορολογίες που περιείχαν και οι ειδικές γνώσεις που απαιτούσαν δυσκόλευαν την κατανόησή τους από τα παιδιά με διανοητικές διαταραχές. Η διεύθυνση των μουσείων της Γαλλίας ήταν η πρώτη που διαμόρφωσε κατάλληλα τους χώρους των μουσείων, ώστε η πρόσβαση των παιδιών με αναπηρίες να είναι πιο εύκολη. Αντί για σκάλες εγκατέστησε κεκλιμένα επίπεδα, αντί για μονολίφτ τοποθέτησε προσωπικούς ανελκυστήρες. Το παράδειγμά τους ακολουθούν το μουσείο στο Σταθμό Orsay, το Μεγάλο Λούβρο και το Μουσείο Πικάσο (Βελισσαροπούλου κ.α., 1985).

Η συμμετοχή των παιδιών με αναπηρίες σε μουσειακά προγράμματα υποστηρίζεται από τους εκπαιδευτικούς ότι απαιτεί «ιδιαίτερη» μεταχείριση, «ειδική» εκπαίδευση, «ειδικούς» εκπαιδευτικούς και άλλους επιστήμονες με «ειδικές» μεθόδους. Σύμφωνα όμως με την Ζώμιου- Σιδέρη, η ξεχωριστή αυτή ομάδα δεν διαφέρει από την γενική παιδαγωγική, διότι και οι δύο αποσκοπούν στην ολόπλευρη εκπαίδευση των παιδιών χρησιμοποιώντας τα ίδια εκπαιδευτικά εργαλεία και μεθόδους. Η μόνη διαφορά που υπάρχει είναι ότι οι ειδικοί παιδαγωγοί κατέχουν συγκεκριμένες γνώσεις και τεχνικές, οι οποίες οδηγούν σε διαφορετικούς τρόπους έκφρασης και επικοινωνίας.

Ένα μουσείο για να είναι σε θέση να απευθύνεται σε παιδιά με ιδιαιτερότητες και να εφαρμόζει εκπαιδευτικά προγράμματα για αυτά, οφείλει να πληρεί μια σειρά από παραμέτρους. Οι Booth και Ainscow, 2000 καθόρισαν μια σειρά από ερωτήσεις που λειτουργούν ως δείκτες σε μια τέτοια διαδικασία:

- *Σε ποιο βαθμό το μουσείο είναι ανοικτό σε όλους τους εν δυνάμει χρήστες του;*
- *Όσοι εργάζονται και συνεργάζονται με το μουσείο ευαισθητοποιούνται και εκπαιδεύονται σε ζητήματα που αφορούν στη διαφορετικότητα και στην ένταξη;*
- *Υπάρχουν δομές καταγραφής, αξιολόγησης και διάδοσης των ενταξιακών προγραμμάτων του μουσείου;*
- *Υπάρχει ένας προγραμματισμός για τη βελτίωση της προσβασιμότητας των παιδιών με αναπηρίες; (ο δείκτης αυτός είναι ιδιαίτερα σημαντικός, λόγω των χρονοβόρων μετατροπών και του μεγάλου κόστους).*
- *Υπάρχουν εσωτερικοί και εξωτερικοί συνεργάτες που ασχολούνται άμεσα με θέματα διαφορετικότητας, συμπεριλαμβανομένων και ανάπηρων παιδιών και οργανώσεων αναπήρων;*

(Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, 2011, σελ. 119).

Η διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων για εκπαιδευτικά προγράμματα που αφορούν παιδιά με αναπηρίες μπορεί να χαρακτηριστεί ως δύσκολη, διότι η ηλικία, οι πρότερες εμπειρίες από επισκέψεις σε μουσεία, οι λόγοι επίσκεψης, η σχέση τους με τα εκθέματα, ο βαθμός αναπηρίας τους, αλλά και οι ιδιαίτερες ανάγκες τους οδηγούν σε διαφορετικές προσεγγίσεις των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα που προσφέρουν κυρίως τα μουσεία, απενεχοποιούνται από την τυπική εκπαίδευση των σχολείων, λόγω των δύο κύριων χαρακτηριστικών του, ευελιξίας (χώρου, χρόνου, προσωπικού, συμμετεχόντων, προγράμματος) και του παιδοκεντρικού χαρακτήρα (ως προς το περιεχόμενο). Ο πιο σημαντικός τους στόχος είναι ο ιδιαίτερος τρόπος που το κάθε παιδί προσεγγίζει τα εκθέματα και αλληλεπιδρά με αυτά και όχι η γνώση που θα αποκτηθεί. Μέσω της παιδοκεντρικής αυτής προσέγγισης το παιδί με αναπηρία εκφράζεται ατομικά και ελεύθερα, χωρίς όρια και περιορισμούς.

Η έκθεση που πραγματοποιήθηκε το 2000 από το GLLAM στο University of Leicester, κατά την οποία αξιολογήθηκαν προγράμματα κοινωνικής ένταξης 22 μουσειακών υπηρεσιών στη Βρετανία, φανέρωσε την μοναδική δυνατότητα των μουσείων που προσφέρουν στα παιδιά με ειδικές ανάγκες σε συνεργασία με εκπαιδευτικά προγράμματα:

- Δημιουργούν ατομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές ταυτότητες.
- Δημιουργούν και χρησιμοποιούν τη δική τους γνώση.
- Κερδίζουν σε αυτοεκτίμηση και αυτοσυναίσθηση.
- Βρίσκουν δικούς τους τρόπους να πουν και να διεκδικούν ξανά τις ιστορίες τους.
- Εργάζονται δημιουργικά και με φαντασία.
- Αναλογίζονται πάνω στο παρόν, το συνδέουν με το παρελθόν και οραματίζονται το μέλλον τους.
- Πληροφορούνται και αναγνωρίζουν θετικά την πολιτισμική διαφορετικότητα.
- Εκθέτουν τα έργα τους, δίνοντας την ευκαιρία στο ευρύτερο κοινό να τα προσεγγίσει.

(GLLAM, 2000, σελ.49)

Για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι, καλό είναι να υπάρχει συστηματική και έγκαιρη ενημέρωση για τα μέλη της ομάδας, ώστε να υπάρχει η κατάλληλη προετοιμασία από τους ερμηνευτές ανάλογα με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους. Επίσης, η διάρκεια των προγραμμάτων πρέπει να είναι τόση, ώστε στα παιδιά με αναπηρίες να προσφέρεται ο ανάλογος επιθυμητός χρόνος.

Ανεξάρτητα από το πληθυσμιακό μέγεθος που καταλαμβάνουν τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, τα μουσεία οφείλουν να αποδεχτούν το δικαίωμα των παιδιών αυτών, για συμμετοχή σε πολιτιστικές διαδικασίες. Αλλά συγχρόνως, επωφελούνται και τα μουσειακά εκπαιδευτικά προγράμματα, αξιοποιώντας με ποικίλους τρόπους τις αισθήσεις, το σώμα, το νου και την ψυχή για την καλύτερη επικοινωνία και την

κατανόηση του κόσμου. Καταρρίπτοντας έτσι την άποψη ότι η διαφορετικότητα και η αδυναμία αποτελούν εμπόδια επικοινωνίας και μετατρέποντάς τα σε στοιχεία που ευνοούν εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας και αντίληψης (Νάκου Ε., 2001).

Γίνεται αντιληπτό, στο συγκεκριμένο κεφάλαιο, η σπουδαιότητα των Παιδικών Μουσείων και η προσφορά τους στην ολόπλευρη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη του παιδιού. Πώς είναι όμως στη πραγματικότητα εσωτερικά ένα Παιδικό Μουσείο; Οι χώροι του και τα υλικά του είναι ειδικά διαμορφωμένοι και ανταποκρίνονται στις ανάγκες των παιδιών; Το τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζει τα εκπαιδευτικά προγράμματα αλλά και τους μουσειακούς χώρους δύο Ελληνικών Παιδικών Μουσείων και δύο ξένων Παιδικών Μουσείων. Και ολοκληρώνεται με μία σύντομη κριτική ανάμεσα στα μουσεία της χώρας μας και στα μουσεία του εξωτερικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: “ΠΑΙΔΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ”

4.1.: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

4.1.1.: ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΗΝΑΣ

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ:

Η Σοφία Ρωκ- Μελά, δασκάλα με ειδίκευση στην εκπαίδευση στα μουσεία, σε συνεργασία με μία ομάδα νέων επιστημών, το 1987 αναλαμβάνει την πρωτοβουλία να ιδρύσει το Ελληνικό Παιδικό Μουσείο. Αναγνωρίστηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού ως Ν.Π.Ι.Δ. που επιδιώκει πολιτιστικούς σκοπούς (ΦΕΚ 1401/22-10-01).

Το Παιδικό Μουσείο τοποθετείται στην οδό Κυδαθηναίων 14 στην Πλάκα που εγκαινιάστηκε στις 29 Δεκεμβρίου 1994, σε ένα χώρο ειδικά διαμορφωμένο για να εξυπηρετεί τις ανάγκες και τις δυνατότητες των παιδιών, κυρίως μέχρι 12 χρόνων, αλλά και των γονιών και των εκπαιδευτικών που συμβάλλουν στην ανάπτυξή τους. Η κεντρική φιλοσοφία του βασίζεται στην πεποίθηση ότι τα πραγματικά αντικείμενα, οι άμεσες εμπειρίες και η ψυχαγωγία υποστηρίζουν και ενισχύουν τη διαδικασία της μάθησης στο πλαίσιο μιας πρωτοποριακής συνεργασίας του Πολιτισμικού Οργανισμού του Δήμου Αθηναίων με το Ελληνικό Παιδικό Μουσείο (<http://www.hcm.gr/>).

Λειτουργεί βασιζόμενο κυρίως σε εθελοντές και χορηγούς, το νεοκλασικό κτίριο έχει διαμορφωθεί σε χώρο ψυχαγωγίας, ενημέρωσης, περιήγησης και πειραματισμού για τα παιδιά από έμπειρους εθελοντές.

Από το Δεκέμβριο του 1994 έως σήμερα, περισσότερα από 420.000 παιδιά, γονείς και εκπαιδευτικοί έχουν επισκεφθεί το Ελληνικό Παιδικό Μουσείο και έχουν συμμετάσχει στα εκπαιδευτικά προγράμματά του, τις δραστηριότητες και γενικότερα αξιοποίησαν τις υπηρεσίες που τους (<http://www.athensmuseums.net/museum.php?id=16>).

ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ:

Το Ελληνικό Παιδικό Μουσείο αποτελεί έναν εκπαιδευτικό και πολιτιστικό οργανισμό, κοινωφελούς - μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που απευθύνεται σε παιδιά τεσσάρων έως 12 ετών, γονείς και εκπαιδευτικούς. Είναι μέλος του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείου- ICOM, του Ευρωπαϊκού Δικτύου Παιδικών Μουσείων «Hands On International» και του Δικτύου Μουσείων της Πόλης των Αθηνών.

Το σλόγκαν του Παιδικού Μουσείου, προδίδει τη σπουδαιότητα της βιωματικής μάθησης, μέσα από τα εξής λόγια, «*Ακούω και ξεχνώ, βλέπω και θυμάμαι, κάνω και καταλαβαίνω*». Η κεντρική φιλοσοφία του βασίζεται στην πεποίθηση ότι τα πραγματικά αντικείμενα, οι άμεσες εμπειρίες και η ψυχαγωγία υποστηρίζουν και ενισχύουν τη διαδικασία της μάθησης (<http://e-emphasis.sch.gr/>).

Στο Παιδικό Μουσείο δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να παρατηρήσουν, να σκεφθούν, να ερευνήσουν, να παίξουν, να πειραματιστούν καθώς και, να δημιουργήσουν. Αυτά θα επιτευχθούν, αν τηρηθούν κάποιες αρχές λειτουργίας του μουσείου, οι οποίες είναι οι εξής:

- Να βρίσκεται διαρκώς στην υπηρεσία όλων των παιδιών.
- Να δημιουργεί εκθέματα και προγράμματα που κεντρίζουν τη σκέψη, μέσα από την αλληλεπίδραση με πραγματικά αντικείμενα.
- Να συντηρεί τις συλλογές του σε υψηλό επίπεδο και να τις έχει διαθέσιμες στο κοινό.
- Να προσελκύει και υποστηρίζει ανθρώπους από διαφορετικές ειδικότητες που θα εργάζονται με δημιουργικότητα και αφοσίωση στα παιδιά.
- Να παρέχει υποστήριξη στους γονείς και την οικογένεια.
- Να συνεργάζεται με εκπαιδευτικούς και εκπροσώπους άλλων κοινωνικών φορέων για να διαδώσει τη φιλοσοφία και τη μεθοδολογία του Μουσείου.

- Να λειτουργεί ως ένα εθνικό, ερευνητικό και αναπτυξιακό κέντρο, που μελετά νέες μεθόδους άτυπης εκπαίδευσης, όπως επίσης και νέους ρόλους για τα μουσεία.

[\(http://www.hcm.gr/\)](http://www.hcm.gr/)

Πρωταρχικός σκοπός του μουσείου είναι να βοηθήσει τα παιδιά να καταλάβουν και να χαρούν τον κόσμο μέσα στον οποίο ζουν. Τα παιδιά ανακαλύπτουν νέους τρόπους ανεξάρτητης μελέτης, έρευνας και παρατήρησης των εκθεμάτων, που θα τους προβληματίσουν και θα τους χρησιμεύσουν ως έναυσμα σε επόμενες επισκέψεις. Εφοδιάζονται κατάλληλα από την προσχολική τους ηλικία, ώστε μεγαλώνοντας να γίνουν πολίτες με κοινωνική συνείδηση και αίσθηση της ανάγκης για συμβολή στη κοινότητα την οποία ζουν.

ΟΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ- ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ:

Το Ελληνικό Παιδικό Μουσείο διοικείται από το Διοικητικό Συμβούλιο με πρόεδρο τον Ζαμπέλ Μουρατιάν. Η Γενική Συνέλευση απαρτίζεται από 51 Μέλη. Επιλέγει σταθερούς συνεργάτες με επαγγελματική εμπειρία που έχουν πίστη και εμπιστοσύνη στο όραμά του ενώ παράλληλα αγκαλιάζουν και αποδέχονται ένθερμα τη δια βίου εκπαίδευση. Ανάλογα με τα έργα που προγραμματίζει να υλοποιήσει το Μουσείο κάθε χρονιά συνεργάζεται επιπλέον και με πλήθος άλλων επιστημόνων και συμβούλων.

Επίσης, το Μουσείο είναι ανοιχτό στον εθελοντισμό οποιουδήποτε ανθρώπου με συνείδηση και σεβασμό προς το έργο που προσφέρει το Μουσείο στα παιδιά.

ΤΑ ΕΚΘΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ:

Τα εκθέματα αναπτύσσονται από ειδικούς επιστήμονες και συμβάλλουν στην ανάπτυξη του παιδιού ενθαρρύνοντας την κριτική σκέψη, την πρωτοβουλία, τη δημιουργικότητα, την ανακάλυψη της γνώσης και την αυτονομία.

Έχουν ως στόχο την εξοικείωση των παιδιών με το μουσειακό χώρο, την πολιτιστική και τεχνολογική κληρονομιά. Επιτυγχάνουν την προώθηση της δημιουργικότητας, της πρωτοβουλίας και της κριτικής σκέψης, με αποτέλεσμα να

αντλούνται οι νέες γνώσεις με ευχάριστο τρόπο. Επίσης, την μετάλλαξη της επίσκεψης στο μουσείο, σε μια ευχάριστη εμπειρία προσαρμοσμένη στις ανάγκες και τις δυνατότητες των παιδιών. Την ενίσχυση της συνεργασίας και της αλληλεπίδρασης ανάμεσα σε γονείς και παιδιά, παιδιά και εκπαιδευτικούς, υποστηρίζοντας πάντα την δια βίου μάθηση. Την εξοικείωση των παιδιών με το μουσειακό περιβάλλον, την πολιτιστική και τεχνολογική κληρονομιά. Τέλος, επιδιώκουν την ανάπτυξη των ικανοτήτων των παιδιών για παρατήρηση, έρευνα και κατανόηση του κόσμου που μας περιβάλλει (<http://neotita.gr/>).

Τα εκθέματα τα οποία υπάρχουν στο Ελληνικό Παιδικό Μουσείο είναι τα εξής: Ανακαλύπτω τον εαυτό μου: Πώς κινούμαι, Σοφίτα, Κουζίνα: Ανακαλύπτω τον κόσμο του μπισκότου, Γεια σου Πυθαγόρα, Εργοστάσιο, Παιχνιδότοπος: Χτίζω και δημιουργώ, Μέσα στο Νερό, Συλλογές παιδιών και Η Αγορά.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ:

Για παιδιά 3-6 χρόνων

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα: «**Δημιουργώ μια πόλη**»

Στο έκθεμα: «Παιχνιδότοπος

θεματική ενότητα: Χτίζω και δημιουργώ»

Μέγιστος αριθμός παιδιών: 20

Τα παιδιά:

- εξοικειώνονται με σχήματα, μεγέθη και τη σχέση αλληλεξάρτησης μεταξύ τους
- ανακαλύπτουν επαγγέλματα και βιώνουν ρόλους διαφόρων επαγγελματιών που σχετίζονται με τη μελέτη και το χτίσιμο μιας οικοδομής
- ευαισθητοποιούνται για τους τρόπους δόμησης μιας πόλης και δημιουργούν μια τρισδιάστατη πόλη όπως τη φαντάζονται.

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα: «**Ο χορός των σχημάτων**»

Στα εκθέματα: «Γεια σου, Πυθαγόρα!» - «Ανακαλύπτω τον εαυτό μου, θεματική ενότητα: Πώς κινούμαι;»

Μέγιστος αριθμός παιδιών: 30

Τα παιδιά:

- ανακαλύπτουν το σώμα τους και τις ανάγκες που αυτό έχει για ευεξία και καλή υγεία
- ερευνούν το ρόλο που παίζει η διατροφή και η άσκηση στην καθημερινή τους ζωή
- αναπτύσσουν τρόπους σύνδεσης των γεωμετρικών σχημάτων με την κίνηση του σώματος και τη μουσική.

Για παιδιά 4-6 χρόνων

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα: «*Μια ιστορία με γεύση*»

Στα εκθέματα: «Κουζίνα, θεματική ενότητα: Ανακαλύπτω τον κόσμο του μπισκότου» και «Σοφίτα»

Μέγιστος αριθμός παιδιών: 24

Τα παιδιά:

- εξοικειώνονται με την έννοια του χρόνου μέσα από την επαφή τους με τα αντικείμενα μιας παλαιότερης εποχής, τη σύγκρισή τους με τα σύγχρονα καθώς και με την επαφή τους με μια οικογένεια της περιόδου 1900-1950
- πειραματίζονται με υλικά μαγειρικής
- παρασκευάζουν μια παλιά συνταγή μπισκότων και με αυτό τον τρόπο συνδέουν το παρόν και τη δική τους ζωή, με το παρελθόν.

Για παιδιά 5-6 χρόνων

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα: «*Από την αγορά στο πιάτο μου*»

Στο έκθεμα: «Η Αγορά»

Μέγιστος αριθμός παιδιών: 20

Τα παιδιά:

- γνωρίζουν τις ομάδες τροφίμων, τη σημασία της ισορροπημένης διατροφής
- σχεδιάζουν τη δική τους διατροφική πυραμίδα σύμφωνα με τις ανάγκες και τις δραστηριότητές τους

- παίζουν ρόλους στα καταστήματα του εκθέματος και αξιολογούν τις διατροφικές και καταναλωτικές τους επιλογές.

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα: **«Η συμμετρία στη φύση και τη χρήση»**

Στα εκθέματα: «Γεια σου, Πυθαγόρα!» - «Ανακαλύπτω τον εαυτό μου, θεματική ενότητα: Πώς κινούμαι;» - και «Σοφίτα»

Μέγιστος αριθμός παιδιών: 48

Τα παιδιά:

- πειραματίζονται με τη συμμετρία στα σχήματα, την τέχνη και τη φύση
- ανακαλύπτουν τη συμμετρία στο σώμα και τον οργανισμό του ανθρώπου και των ζώων και
- ερευνούν και αντιλαμβάνονται τη συμμετρία σε χρηστικά αντικείμενα.

Για παιδιά με ειδικές ανάγκες

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα: **«Μυρωδιές, παιχνίδια, μαγειρέματα»**

Στο έκθεμα: «Κουζίνα, θεματική ενότητα: Ανακαλύπτω τον κόσμο του μπισκότου»

Μέγιστος αριθμός παιδιών: 12

Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που προσαρμόζεται σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες της ομάδας. Αξιοποιώντας τις αισθήσεις τους, τα παιδιά εξοικειώνονται με τις συλλογές του Παιδικού Μουσείου. Στο πρόγραμμα μπορούν να συμμετέχουν παιδιά με νοητική υστέρηση, με προβλήματα όρασης και ακοής και με ελαφρές κινητικές δυσκολίες καθώς δεν υπάρχει προσβασιμότητα για αμαξίδια. Δεν υπάρχει καμία οικονομική συμμετοχή.

(<http://www.hcm.gr/>)

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα: **«Το μουσείο με ρόδες»**

Υλοποιείται από το 1997, το οποίο αποτελεί μια κινητή μονάδα οργανωμένη σε κουτιά- θεματικές. Κάθε κουτί έχει μια θεματική με πολύ-επίπεδες δραστηριότητες αξιοποίησης των αντικειμένων και του εκπαιδευτικού υλικού. Το πρόγραμμα αυτό

φιλοξενείται στο Νοσοκομείο Παιδών: “Αγία Σοφία”, αλλά και στο Νοσοκομείο Παιδών: “Αγλαΐα Κυριακού”.

(<http://www.istomediahost.gr/icom/pdf/proceedings062009.pdf>).

ΟΙ ΜΟΥΣΕΙΟΣΚΕΥΕΣ:

Οι μουσειοσκευές είναι εκπαιδευτικά κουτιά, τα οποία νοικιάζονται από τους εκπαιδευτικούς, βοηθώντας έτσι το μουσείο να ταξιδεύει σε οποιοδήποτε σχολείο, όσο μακριά και να βρίσκεται. Μέσω αυτών, ενθαρρύνεται η έρευνα, η συλλογή στοιχείων γύρω από μια θεματική, η σωστή χρήση των αντικειμένων, η απόκτηση γνώσεων μέσα από το παιχνίδι και από άλλες διασκεδαστικές δραστηριότητες.

Στόχοι των μουσειοσκευών αποτελούν η εξοικείωση των παιδιών με την έννοια του μουσείου, ο εμπλουτισμός του προγράμματος του σχολείου, η ισχυροποίηση των δεσμών σχολείου- μουσείου, καθώς και η προώθηση της συνεργατικής μάθησης με την ενεργό συμμετοχή των παιδιών. Ακόμη, ενισχύεται η υποστήριξη αυτών που δεν έχουν εύκολη πρόσβαση στο μουσείο και η ενασχόλησή τους σε βάθος για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Οι μουσειοσκευές που υπάρχουν στο Ελληνικό Παιδικό Μουσείο είναι οι εξής: *Μεγαλώνω με Γάλα, γαλακτοκομικά και άλλα, Από τη θεά Δήμητρα... στα δημητριακά, Η Ελιά και το Ελαιόλαδο, Τα Ιάματα του Ασκληπιού, Ανακυκλωπράγματα, Φυσαλίδες, Τα Δόντια μας και Ο Καραγκιόζης.*

(<http://www.hcm.gr/>)

4.1.2.: ΕΘΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΝΑΥΠΛΙΟΥ

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ:

Το διατηρητέο νεοκλασικό κτίριο της οδού Σιδηράς Μεραρχίας αρ. 23, κτίστηκε το έτος 1905, σε σχέδιο Τεκτονικής Κ. Π. Χαντζάρα, όπως αναγραφεί εντοιχισμένη μαρμάρινη επιγραφή και χρησιμοποιήθηκε από τον ιδιοκτήτη του γυναικολόγο ιατρό και μετέπειτα Δήμαρχο Ναυπλιέων Γεώργιο Μηναίο ως κατοικία

και ιδιωτική κλινική. Μεταγενέστερα, όταν έπαυσε η λειτουργία της κλινικής, στεγάστηκαν διαδοχικά στο κτίριο η έδρα της 4ης Σιδηράς Μεραρχίας, το Νοσοκομείο Ναυπλίου, Ανώτερα Διοίκηση Χωροφυλακής και τελευταία, η ταβέρνα με τίτλο ο Νικόλας. Το κτίριο περιήλθε στην κυριότητα του Δήμου Ναυπλιέων, ύστερα από αναγκαστική απαλλοτρίωση και το 1997, εξοπλίστηκε μουσειολογικά από το Κοινοφελές Ίδρυμα «Αλέξανδρος Σ. Ωνάσης» και παραχωρήθηκε στην Εθνική Πινακοθήκη για να λειτουργηθεί ως παράρτημά της.

Η Εθνική Πινακοθήκη δημιουργήθηκε κατόπιν δωρεάς του νομικού Αλεξάνδρου Σούτζου, που το 1896 άφησε την περιουσία του στο κράτος με σκοπό τη δημιουργία ενός Μουσείου Καλών Τεχνών. Τέσσερα χρόνια αργότερα, στις 28 Ιουλίου του 1900, ξεκίνησε να λειτουργεί η Πινακοθήκη με το ζωγράφο Γεώργιο Ιακωβίδη, στη θέση του Εφόρου. Λειτουργήσε αρχικά εκθέτοντας 258 έργα από τις συλλογές του Πολυτεχνείου (στο οποίο είχε δημιουργηθεί λίγα χρόνια πριν μια μικρή πινακοθήκη) και του Πανεπιστημίου. Τον επόμενο χρόνο εντάχθηκαν και τα 107 έργα της συλλογής του Α. Σούτζου, τα οποία είχε επίσης κληροδοτήσει στο ελληνικό κράτος. Μέχρι το 1939 στεγάστηκε στο κεντρικό κτίριο του Πολυτεχνείου, και μετά τον πόλεμο άλλαξε πολλές φορές στέγη. Το 1976 εγκαταστάθηκε στο σημερινό κτίριο, που κατασκευάστηκε με σχέδια των αρχιτεκτόνων Παύλου Μυλωνά και Δημήτρη Φατούρου.

Το παράρτημα της Εθνικής Πινακοθήκης στο Ναύπλιο - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου ιδρύθηκε το 2004, επί διευθύνσεως Μαρίνας Λαμπράκη - Πλάκα και με πρωτοβουλία του Ναυπλιώτη Προέδρου του Ελεγκτικού Συνεδρίου Αποστόλου Μπότσο. Το 2004, επί Δημαρχίας Παναγιώτη Αναγνωσταρά, εγκαινιάστηκε από τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας Κωνσταντίνο Στεφανόπουλο.

ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΣ ΧΩΡΟΣ:

Το διατηρητέο νεοκλασικό κτίριο που στεγάζεται, φιλοξενεί ανά διαστήματα διάφορες θεματικές εκθέσεις ζωγραφικής. Αυτή τη περίοδο (2013) διαθέτει μια εκλεκτή συλλογή από έργα εμπνευσμένα από τον απελευθερωτικό αγώνα των Ελλήνων (Θ. Βρυζάκης, Φ. Μαργαρίτης, Δ. Τσόκος, Ν. Γύζης, Ν. Λύτρας), τα οποία

τονίζουν και δίνουν αισθητή μορφή στον ιστορικό χαρακτήρα της πόλης. Σκοπός αυτής της ζωγραφικής είναι να απομνημονεύσει τα ηρωικά κατορθώματα των Ελλήνων αφαιρώντας τους ωστόσο το ρεαλιστικό τους χαρακτήρα και ανάγοντάς τα σε μια σφαίρα ιδανική.

Η έκθεση των έργων ζωγραφικής διαρθρώνεται σε πέντε ενότητες οι οποίες καλύπτουν θέματα ή απεικονίζουν ιστορικά συμβάντα, των οποίων η εικονογραφία διαμορφώθηκε ενώ η τέχνη του 19ου αιώνα εξελισσόταν τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη. Το στοιχείο που πάνω απ' όλα έδινε φτερά στη φαντασία αυτών των ρομαντικών δημιουργών ήταν η δραματική σειρά αντιπαραθέσεων, που εμπειρείχε η Ελληνική Επανάσταση. *«Ξεκινώντας με την ενότητα «σκηές του αγώνα, μάχες-ήρωες», όπου απεικονίζονται ιστορικά συμβάντα και μορφές. Συνεχίζουμε με το ξεχωριστό θέμα του «Θνήσκοντας ήρωος», το οποίο με αφορμή τη θυσία και τον θάνατο γνωστών ηρώων κατέστη σύμβολο των πανανθρώπινων αγώνων για την πίστη και την ελευθερία. Στην επόμενη ενότητα αποδεικνύεται ο σχεδόν πάντα νικηφόρος Αγώνας στη θάλασσα, που αναπτέρωνε το φρόνιμα των αγωνιζόμενων Ελλήνων και είχε καταστεί καθοριστικός παράγοντας της νίκης. Ένα μεγάλο μέρος της δημιουργίας των καλλιτεχνών είναι αφιερωμένο στα δεινά επακόλουθα του πολέμου, της κακουχίας των αγωνιστών ή των αμάχων, ενώ στη τελευταία ενότητα παρουσιάζονται έργα που δείχνουν τις τάσεις που διαμορφώνουν την ιδεολογία του ελεύθερου κράτους. Παράλληλα προς την έκθεση ζωγραφικών έργων, γλυπτά, αντικείμενα καθημερινής χρήσης, οπλισμός των αγωνιστών συμπληρώνουν την έκθεση αποδεικνύοντας το εύρος της διάδοσης των εικονογραφικών θεμάτων του Αγώνα (Μεντζαφού- Πολύζου Ο., χ.χ.).*

Ο αγώνας των Ελλήνων ενάντια στους Τούρκους συμβόλιζε τη σύγκρουση του Πολιτισμού με τη Βαρβαρότητα, του Σταυρού με την Ημισέληνο, της Ελευθερίας με την Καταπίεση. Οι περισσότερες σκηές προδίδουν την προσπάθεια του καλλιτέχνη να συγκινήσει, να υπογραμμίσει τις ψυχικές συγκρούσεις, το πάθος και τα συναισθήματα των ηρώων, να διδάξει και να παραδειγματίσει το θεατή. Δεν είναι τυχαίο ότι τα ιστορικά γεγονότα αναπλάθονται με ένα οικείο, ηθογραφικό ύφος, που μεταφέρει αμεσότερα στο θεατή το δράμα των πρωταγωνιστών (<http://www.nafplio.gr/ethnikipinakothikiparatmenu.html>).

Το παράρτημα τέλος διαθέτει μια πλούσια βιβλιοθήκη λευκωμάτων και βιβλίων τέχνης και μια αίθουσα περιοδικών εκθέσεων που εναλλάσσονται χαρίζοντας στο μουσείο το δυναμισμό και το θέλγητρο που πρέπει να το χαρακτηρίζουν.

ΠΑΙΔΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ:

Σε συνεργασία με την Εθνική Πινακοθήκη λειτουργεί ένα παιδικό εργαστήριο τέχνης, υπό την αιγίδα των Καρακούρη Λ. και Μάρα Μ. Στο εργαστήρι Τέχνης, τα παιδιά συμμετέχουν δωρεάν, παρακολουθώντας δημιουργικά προγράμματα που τα φέρνουν σε επαφή με τον κόσμο της τέχνης και της δημιουργίας. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα διαρκούν από μία έως δύο ώρες.

Ανάλογα με το θέμα που φιλοξενεί η Εθνική Πινακοθήκη, το εργαστήριο δημιουργεί τις ανάλογες θεματικές χειροτεχνίες. Επιθυμήσαμε και πραγματοποιήσαμε μία ξενάγηση στην Εθνική Πινακοθήκη και στο Εργαστήριο Τέχνης. Παρατηρήσαμε ότι επί της παρούσας περιόδου το θέμα διαμορφώθηκε σύμφωνα με την τοπική επέτειο των 150 χρόνων από την Ναυπλιακή Επανάσταση. Η υπεύθυνη του εργαστηρίου κ. Μάρα, μας παρουσίασε τα έργα των μικρών καλλιτεχνών. Την είσοδο του εργαστηρίου διακοσμεί ένας φυσικού μεγέθους τσολιάς, φτιαγμένος από ομαδική εργασία παιδιών. Στο χέρι του κρατούσε ένα γαρύφαλλο ως ένδειξη σεβασμού στους αγωνιστές. Στο γιλέκο του ήταν φανερά τα χειροποίητα παραδοσιακά κεντήματα φτιαγμένα από χαρτί. Η φουστανέλα δημιουργήθηκε από την ένωση ζωγραφιών παιδιών με τσολιάδες. Στο εσωτερικό του χώρου μικρές παραδοσιακές ναυπλιώτικες φορεσιές από χαρτιά στολίζουν τους τοίχους, ενώ στο κέντρο ένα τεράστιο άσπρο τραπέζι φιλοξενεί τα παιδιά.

Αυτό που μας εντυπωσίασε και μας εξέπληξε ευχάριστα ήταν το τρισδιάστατο πάζλ από χαρτόκουτα, που στην επιφάνειά τους είχε κομμάτια από τον πίνακα της Ναυπλιώτικης μάχης. Τα παιδιά καλούνταν να συναρμολογήσουν τα κομμάτια, έχοντας μπροστά τους τον πρωτότυπο πίνακα.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ:

Τα προγράμματα μπορούν να πραγματοποιηθούν τόσο στο χώρο της Πινακοθήκης όσο και στο χώρο του Εργαστηρίου. Ορισμένα από τα τωρινά προγράμματα είναι:

- Η Επανάσταση του 1821 στην ελληνική ζωγραφική

Αντικείμενο της ζωγραφικής, αυτής της εποχής, γίνονται τα πορτρέτα των αγωνιστών, τα επεισόδια του αγώνα, τα πρόσφατα ιστορικά γεγονότα, σκηνές ειδυλλιακές από την καθημερινή ζωή των ανθρώπων, τον κόσμο των παιδιών, τοπικές ενδυμασίες, ήθη και έθιμα, θαλασσογραφίες και προσωπογραφίες. Διάφορες ερωτήσεις παρακινούν τα παιδιά να παρατηρήσουν κάποιο επιλεγμένο κάθε φορά έργο και τις λεπτομέρειές του, να δουν τα πρόσωπα που απεικονίζονται, τις εκφράσεις των προσώπων τους, τα συναισθήματά τους, τις στολές τους και τις ενδυμασίες τους, τη ζωή τους και μέσα από όλα αυτά τον ίδιο τον καλλιτέχνη. Μετά την επίσκεψή τους στον χώρο της έκθεσης τα παιδιά ζωγραφίζουν-κατασκευάζουν το δικό τους έργο, εμπνευσμένο από τους πίνακες που είδαν.

- Αφήγηση παραμυθιού

Μετά την αφήγηση του παραμυθιού στον εκθεσιακό χώρο του μουσείου, τα παιδιά θα δημιουργήσουν τα δικά τους έργα με αφορμή τους πίνακες και τις εικόνες που υπονοούνται από την αφήγηση του παραμυθιού.

- Η τέχνη του Collage

Το πρόγραμμα θα ξεκινάει με την ανάλυση των έργων γνωστών καλλιτεχνών του collage, από τους οποίους οι μαθητές θα εμπνευστούν για να φτιάξουν τις δικές τους εικαστικές δημιουργίες, χρησιμοποιώντας φωτογραφίες από διάφορα παλιά περιοδικά, αφίσες, χρωματιστά χαρτιά, κόλλα και άλλα υλικά.

- Εργαστήρι κατασκευής προσωπίου (μάσκας)

Στόχο έχει την έκφραση, δημιουργία, φαντασία των παιδιών και να αναδείξει την άλλη διάσταση της προσωπικότητάς τους. Το πρόγραμμα θα πραγματοποιείται όλο το έτος.

- Εργαστήρι με φυσικά -ανακυκλώσιμα υλικά

Τα παιδιά θα κατασκευάσουν όμορφες κατασκευές από παλιά φυσικά υλικά(χαρτί, αλουμίνιο, πλαστικό). Στόχος του προγράμματος η δημιουργία, η ανάπτυξη της φαντασίας των παιδιών καθώς και η απόκτηση ευχάριστης αίσθησης και ικανοποίησής τους, που ξαναδίνουν ζωή σε παλιά αντικείμενα.

(<http://alliprotasi2.wordpress.com/>)

4.1.3.: ΠΑΙΔΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Το Παιδικό Μουσείο Θεσσαλονίκης είναι ένα μη κερδοσκοπικό Σωματείο. Σκοπός του είναι να προσφέρει στα παιδιά 5 - 12 ετών το κατάλληλο περιβάλλον και τα κίνητρα για να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους, να καλλιεργήσουν τις προσωπικές δεξιότητες και να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους με την ενεργό συμμετοχή τους σε εκπαιδευτικά προγράμματα και ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

Η άποψη ότι τα παιδιά μαθαίνουν καλύτερα παίζοντας και δημιουργώντας αποτελεί τη βασική φιλοσοφία των δράσεών του, προσφέροντας ευκαιρίες στα παιδιά να συμμετέχουν σε εναλλακτικές εξωσχολικές μορφές μάθησης και έκφρασης αλλά και να εξοικειώνονται με το θεσμό και τους τρόπους αξιοποίησης της επίσκεψής τους στα Μουσεία. Βοηθούν τα παιδιά να γνωρίσουν τον κόσμο που μας περιβάλλει, ιστορικό, σημερινό και, γιατί όχι, μελλοντικό. Στο Παιδικό Μουσείο Θεσσαλονίκης το εκπαιδευτικό παιχνίδι έχει τον πρώτο ρόλο και το παιδί δημιουργεί τις συλλογές του Μουσείου και όλοι μαζί, παιδιά, εκπαιδευτικοί αλλά και γονείς, συμμετέχουν, μαθαίνουν, εκφράζονται και έρχονται πιο κοντά όχι μόνο με τη δημιουργία αλλά και μεταξύ τους (<http://www.anthropos.gr/>).

ΟΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΑΞΙΕΣ:

- Η επαφή των παιδιών με διαφορετικές μορφές και εκφράσεις του πολιτισμικού γίγνεσθαι.
- Η εκτίμηση της πολιτισμικής κληρονομιάς και της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας.

- Η προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών μέσω των τεχνών.
- Κάθε γλώσσα έχει τη δική της "ψυχή". Η γλώσσα του Παιδικού Μουσείου Θεσσαλονίκης περιέχει ήχους, χρώματα, μυρωδιές, γεύσεις, αγγίγματα μαγικά σε φιλόξενους χώρους πολιτισμικής συνύπαρξης.

Το Παιδικό Μουσείο Θεσσαλονίκης ταξιδεύει στις καρδιές των παιδιών και των ενηλίκων με εισιτήριο διαρκείας.

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ:

Το Παιδικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, αποτελούσε πολυπόθητο θεματικό στόχο, ένταξης και της παιδικής ηλικίας στο ευρύ Μουσειακό Πλαίσιο της Χώρας και φυσικά της πόλης της Θεσσαλονίκης. Έτσι, οι πρώτες διερευνητικές προσπάθειες για τη λειτουργία του, τοποθετούνται το Μάιο του 1995. Δύο χρόνια μετά, στις 19 Αυγούστου 1997 έγινε και η επίσημη αναγνώριση του Σωματείου με την επωνυμία «Παιδικό Μουσείο Θεσσαλονίκης». Το Παιδικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, γίνεται πλέον ένα πολυθεματικό μουσείο, σχεδιασμένο κατάλληλα για να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των παιδιών ηλικίας 4-12 ετών και των οικογενειών τους.

Από το 2004 φιλοξενήθηκε σε νεοκλασικό κτήριο του Υπουργείου Πολιτισμού, στην Άνω Πόλη. Πέντε χρόνια όμως μετά, οι μνήμες και τα ενθυμήματα των ωραίων παιδικών χρόνων, τον Δεκέμβριο του 2009, παραδίδονται στις φλόγες και το κτίριο καταστρέφεται ολοσχερώς από πυρκαγιά. Μοναδικά εκθέματα, ξεχωριστής αξίας για τους δωρητές αλλά και για το κοινό κήκαν. Η αγάπη του κόσμου όμως και κυρίως των παιδιών, έδωσε στους ανθρώπους του Μουσείου τη δύναμη για μια νέα αρχή στο Κέντρο Πολιτισμού του Δήμου Θεσσαλονίκης. Έτσι, το νέο κι ανακαινισμένο, πλήρως εξοπλισμένο Παιδικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, βρίσκεται στέγη στην Γρηγορίου Λαμπράκη και Κλεάνθους 57, στην Τούμπα, σε μια ένδειξη ευγενικής παραχώρησης του Δημάρχου Θεσσαλονίκης, κου Γιάννη Μπουτάρη, για την συνέχιση της παράδοσης και την διάδοση των αθώων παιδικών χρόνων προηγούμενων γενεών, ο οποίος χάρισε στο Μουσείο, την προσωπική του συλλογή από ξεχωριστά κουρδιστά μεταλλικά παιχνίδια.

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ:

Το ταξίδι των παιδιών σε τόπους των τεχνών και των πολιτισμών αποτελεί βασική επιδίωξη των ανθρώπων που εθελοντικά καταθέτουν ψυχή και τεχνογνωσία στο Παιδικό Μουσείο Θεσσαλονίκης. Η δημιουργία, η φαντασία, το παιχνίδι αποτελούν βασικά στοιχεία, στα οποία επενδύουν τόσο οι υπεύθυνοι και υπεύθυνες σχεδιασμού των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του, όσο και οι εμπυχωτές των προγραμμάτων αυτών.

Στοχεύοντας σε μια υγιή πολιτισμική ή πολύ-πολιτισμική κοινωνία χρειάζονται άτομα ικανά να αντιμετωπίσουν καινούριες καταστάσεις μ' εμπιστοσύνη και δημιουργικότητα, με ικανότητα "αυτοσχεδιαστική", με ευελιξία, επινοητικότητα, προσαρμοστικότητα και ευαισθητοποίηση στο διαφορετικό . Σ' αυτήν την κατεύθυνση αναπτύσσονται και υλοποιούνται τα προγράμματά τους και επικοινωνούν με το κοινό τους.

ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΣ ΧΩΡΟΣ:

Ο μουσειακός χώρος φιλοξενεί κάποιες μόνιμες εκθέσεις, αλλά και κάποιες άλλες που διαμορφώνονται ανάλογα με τις συνθήκες της πόλης (εορτές, επέτειοι και άλλα).

Οι μόνιμες εκθέσεις είναι δύο.

- «Μάθε παιδί μου γράμματα του Θεού τα πράματα». Νοσταλγικές μνήμες από τα σχολικά χρόνια του παππού και της γιαγιάς. Διδακτικά βιβλία, έγγραφα, αντικείμενα της σχολικής ζωής, πλάκες και κοντυλοφόροι, σάκες και ποδιές, σχολικά βιβλία συμπληρώνουν την εικόνα της πιο γλυκιάς θύμησης, της παραδοσιακής σχολικής τάξης. Τα εκθέματα, δωρεά στο Παιδικό Μουσείο, αποτελούν προσωπική συλλογή του συνταξιούχου δημοδιδασκάλου Ανάφης Κυκλάδων και Νικόλαου Λαδικού.
- «Παίζοντας με ξεχασμένα κουρδιστά παιχνίδια». Οι βιτρίνες άνοιξαν και τα παιχνίδια ζωντάνεψαν, Τσίγκινα ζωάκια, κούκλες και στρατιωτάκια βγήκαν βόλτα με βαρκάκια, κούρσες και αεροπλανάκια. Πολύ πριν κυριαρχήσει στην αγορά το πλαστικό, τα παιδιά έπαιζαν με ξύλινα και πάνινα παιχνίδια, περισσότερο όμως

λαχταρούσαν τα μεταλλικά, που κουρδίζονταν. Ένα από αυτά τα παιδιά ήταν και ο νυν δήμαρχος Θεσσαλονίκης, Γιάννης Μπουτάρης, που με τα χρόνια κατάφερε να συγκεντρώσει μία εντυπωσιακή συλλογή από αυτοκινητάκια, αεροπλάνα, καράβια, τρένα, καρουζέλ, πουλιά και άλλα μεταλλικά παιχνίδια.

Τη συγκεκριμένη περίοδο η έκθεση που υπάρχει στο μουσείο, ονομάζεται «*Η Εκπαίδευση στην Ελλάδα από τον 19ο έως τον 20ο αιώνα*», οι μικροί αλλά και οι μεγάλοι επισκέπτες, έχουν την ευκαιρία να περιηγηθούν και να ξεναγηθούν σε γνώριμα - για τους παλιούς - σημεία αναφοράς της εκπαίδευσής τους, μέσα από σχολικά έδρανα, υδρόγειες σφαίρες, κιτάπια, γομολάστιχες και άλλες γραφικές ύλες, τετράδια και βιβλία, τις σχολικές ποδιές τους και τις γαλανόλευκες που τιμούσαν το εθνικό φρόνημα σε κάθε τάξη σχολείου. Τα εκθέματα, ευγενική παραχώρηση του συλλέκτη και αντικέρ, κου Γιάννη Βαβάτση, αποτελούν το εισιτήριο ενός ταξιδιού στον ιστορικό χρόνο της ελληνικής εκπαίδευσης. Το έναυσμα για αναπόληση των αθών σχολικών αναμνήσεων για μεγάλους και πρόκληση γνωριμίας με τη σχολική ζωή αλλοτινών εποχών για τους νέους. Επίσημα έγγραφα που χρονολογούνται από τον 19ο αιώνα, αντικείμενα της σχολικής ζωής, πλάκες και κοντυλοφόροι, σάκες, εκπαιδευτικά βιβλία συμπληρώνουν την εικόνα της πιο γλυκιάς θύμησης (<http://www.paidikomouseio.gr/>).

ΠΑΙΔΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ:

Το Παιδικό Μουσείο συμμετέχοντας στον επετειακό εορτασμό «Θεσσαλονίκη 2012» διοργάνωσε σειρά εκπαιδευτικών εργαστηρίων με τίτλο «Περπατώ και γνωρίζω, ψάχνω και θυμάμαι» (23 Σεπτεμβρίου, 14 Οκτωβρίου, 4 και 18 Νοεμβρίου) που επιχείρησαν αναδρομή στα ήθη, έθιμα και παραδόσεις της πολυπολιτισμικότητας της πόλης.

Σκοπός του προγράμματος αυτού ήταν να έρθουν τα παιδιά σε επαφή με την ιστορία της Θεσσαλονίκης, την καθημερινότητα των προπαππούδων και των προγιαγιάδων τους, τις χαρές και τις ασχολίες τους, τα γεγονότα που σημάδεψαν τη ζωή τους (<http://www.anthropos.gr/>).

4.2.: ΠΑΙΔΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

4.2.1.: PLEASE TOUCH MUSEUM

Το παιδικό μουσείο “Please Touch Museum” βρίσκεται στη Φιλαδέλφεια των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής από το 1976. Αποτελεί το πρώτο παιδικό μουσείο που απευθυνόταν σε οικογένειες με παιδιά προσχολικής ηλικίας. Διαθέτει ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα για οικογένειες με χαμηλό μορφωτικό υπόβαθρο. Αποστολή του είναι με παιγνιώδη τρόπο να εμπλουτίσει τις γνώσεις των παιδιών, δημιουργώντας ευκαιρίες μάθησης.

ΑΞΙΕΣ- ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ PLEASE TOUCH MUSEUM:

- Φροντίδα και συνεργασία (caring and collaborative)
- Παιχνίδι και διασκέδαση (playful and fun)
- Δημιουργία και καινοτομία (creative and innovative)
- Μάθηση και εκπαίδευση (learning and educational)
- Επίκεντρο το παιδί και εστίαση στην οικογένεια (child- centered and family-focused)
- Ασφάλεια και καθαριότητα (safe and clean)
- Σεβασμός και διαφορετικότητα (respectful and diverse)

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ PLEASE TOUCH MUSEUM:

Στις 2 Οκτωβρίου του 1976, στη Φιλαδέλφεια, γιορτάζοντας την 200^η επέτειο Ανεξαρτησίας, άνοιξε τις πύλες του το συγκεκριμένο μουσείο στην Ακαδημία Φυσικών Επιστημών. Ο Spreng, ένας μοντεσσोरιανός εκπαιδευτικός εισήγαγε ένα νέο είδος μουσείου που επέτρεπε την επαφή με τα εκθέματα, στοχεύοντας στη μάθηση των παιδιών με παιγνιώδη τρόπο, που προσέλκυσε πάνω από 400 επισκέπτες. Ξεκίνησε ως ένα μικρό πρόγραμμα, με ελάχιστο προσωπικό προϋπολογισμό αλλά ήταν το μοναδικό μουσείο της εποχής αφιερωμένο σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. Τα

παιδιά για τρεις ώρες έπαιζαν με τα εκθέματα, αναπτύσσοντας τις αισθήσεις και την φαντασία τους, ενώ οι γονείς συμμετείχαν καταρρίπτοντας το στερεότυπο της φράσης «Μην αγγίζετε!».

Το 1978 εξαιτίας της αυξημένης προσέλευσης του κοινού, το μουσείο μεταφέρεται σε μεγαλύτερο χώρο στην οδό Cherry Street. Στα επόμενα τέσσερα χρόνια κλήθηκαν επιστήμονες και καλλιτέχνες ώστε να διαμορφώσουν ποικιλόμορφα εκπαιδευτικά προγράμματα για τους μικρούς επισκέπτες. Η ραγδαία αύξηση της προσέλευσης ήταν τέτοια που το 1983 οδήγησε το μουσείο να ξαναμεταφερθεί σε έναν ακόμη μεγαλύτερο χώρο στο κέντρο της Φιλαδέλφειας, στο 210 N. 21st Street. Το περιβάλλον προωθούσε την ένωση των τεχνών, με τις επιστήμες, ενθαρρύνοντας συγχρόνως γονείς και παιδιά να παίζουν μαζί. Κατά την πρώτη δεκαετία λειτουργίας του μουσείου, οι επισκέπτες αυξήθηκαν κατά 70%, οι συνδρομές κατά 52%, το προσωπικό από εννέα υπαλλήλους έφτασε τους 37 και τέλος, ο προϋπολογισμός λειτουργίας υπερτριπλασιάστηκε.

Το 1985 βραβεύεται με το πρώτο βραβείο βιβλίου (Book Award), ενώ το 1986 χαρακτηρίστηκε ως το μουσείο της χρονιάς. Το 1988 αναγνωρίστηκε από την Αμερικανική Ένωση Μουσείων. Το 1996 τιμάται με το βραβείο “Ο καλύτερος φίλος των παιδιών” (Great Friend to Kids- GFTK).

Το Please Touch Museum εμπεριείχε εννέα διαδραστικά εκθέματα που ένωναν την επιστήμη με την μουσική και τις τέχνες. Το 2005 το μουσείο εγκαταστάθηκε μόνιμα στο ιδανικό για τις απαιτήσεις μέρος, στο Memorial Hall του Fairmount Park. Ο εξωτερικός χώρος του μουσείου διακοσμείται με ένα αντίγραφο του Αγάλματος της Ελευθερίας που προσφέρεται στο παιδί για παιχνίδι.

Το επαναστατικό αυτό μουσείο προσφέρει γνώση, διασκέδαση και έναν ολόκληρο νέο κόσμο ενθουσιασμού για τα παιδιά και τους γονείς. Τόσο το ιστορικό κτήριο του Memorial Hall, όσο και ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας του μουσείου, αποσκοπούν στην ένωση του παρελθόντος, με το παρόν και το μέλλον (<http://www.pleasetouchmuseum.org/>).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

❖ Ρυθμική στο δάσος (Rainforest Rhythm)

Τα παιδιά εξερευνούν τα αξιοθέατα και του ήχους της ζούγκλας κάνοντας θόρυβο, χτυπώντας τύμπανα, μετατρέποντας τα ραβδιά σε βροχή, ακούγοντας τροπικούς ήχους, αλληλεπιδρώντας με διάφορα ζώα της ζούγκλας αποσκοπώντας στη δημιουργία αναμνήσεων.

❖ Η ζωή στην πόλη (city capers)

Τα παιδιά μετατρέπονται σε αρχιτέκτονες, πολεοδόμους, καταστηματάρχες και σε γιατρούς στη ρεαλιστική μορφή της πόλης της Φιλαδέλφειας. Τα κτήρια, το παιδικό νοσοκομείο, το σούπερ μάρκετ και οι επιχειρήσεις, συντελούν στη δημιουργία μιας «γειτονιάς» μέσα στο μουσείο.

❖ Φανταστική πτήση (flight fantasy)

Με μόνα εφόδια το σώμα τους και τη φαντασία τους, τα παιδιά καλούνται να θέσουν σε κίνηση μια ιπτάμενη μηχανή ή να παίξουν κουτσό στα σύννεφα. Στο διαστημικό σταθμό, οι οικογένειες μπορούν να φτιάξουν πυραύλους που θα εκτοξευθούν στο Πύργο ή να εξερευνήσουν το διάστημα μέσω της διαδραστικής οθόνης.

❖ Κυκλοφοριακή αγωγή (roadside attractions)

Τα παιδιά ταξιδεύουν σε απρόσμενα μέρη με απρόσμενες περιπέτειες. Δημιουργούν οδικά σήματα, πληρώνουν διόδια, επισκευάζουν αυτοκίνητα και γεμίζουν το ρεζερβουάρ και οδηγούν.

❖ Περιπέτειες στο νερό (river adventures)

Τα παιδιά αγωνίζονται με ιστιοπλοϊκά, παίζουν με φουσαλίδες, δημιουργούν ουράνια τόξα, ανακαλύπτουν τον υδάτινο κόσμο.

❖ Η χώρα των θαυμάτων (wonderland)

Τα παιδιά μεταφέρονται στον φανταστικό κόσμο του παραμυθιού της Αλίκης στη χώρα των θαυμάτων. Κατεβαίνουν την τρύπα του κουνελιού, πάνε στην αίθουσα με τους καθρέπτες, χάνονται στο λαβύρινθο και καταλήγουν με μία βουτιά στη πισίνα των Δακρύων.

❖ **Τεχνολογικά επιτεύγματα (centennial exploration)**

Μπροστά στα μάτια των παιδιών ζωντανεύει ο πολυσύχναστος σιδηροδρομικός σταθμός του 1876. Επίσης, γνωρίζουν το πρώτο τηλέφωνο, τη γραφομηχανή και πολλά άλλα.

❖ **Θέατρο (theater)**

Τα παιδιά ζουν την τέχνη του θεάτρου, παρακολουθώντας παραστάσεις που συνδυάζουν τη μουσική, το κουκλοθέατρο, τη κίνηση και τη λαογραφία.

❖ **Εικαστικά (art)**

Κάθε μήνα ανανεώνεται το πρόγραμμα τεχνών, προσφέροντας στα παιδιά την εμπειρία της ζωγραφικής, της γλυπτικής και της δημιουργίας μακετών σε έναν ειδικά διαμορφωμένο χώρο (art studio), που επιτρέπει την συμμετοχή και των γονέων.

❖ **Μουσική και κίνηση (music and movement)**

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η μουσική και η κίνηση αποτελεί καθολική γλώσσα που μιλούν όλα τα παιδιά, το Please Touch Museum, μέσα από μουσικές και χορευτικές παραστάσεις εισάγει τα παιδιά σε διάφορων ειδών και πολιτισμών της μουσικής και του χορού.

(<http://www.pleasetouchmuseum.org/>)

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ ΤΟΥ PLEASE TOUCH MUSEUM:

Το χαρακτηριστικό εκείνο που διαφοροποιεί το μουσείο αυτό από τα υπόλοιπα παιδικά μουσεία, είναι ότι αποτελεί το πρώτο παιδικό μουσείο που έδωσε έμφαση στην απόκτηση γνώσεων και εμπειριών μέσω του παιχνιδιού. Τα παιδιά παίζουν καθημερινά και δημιουργούν, ανακαλύπτουν και ερευνούν το περιβάλλον σε συνεργασία με τους γονείς, με τα άλλα παιδιά ή και μόνα τους. Το παιχνίδι αποτελεί

το πιο διασκεδαστικό και ευφάνταστο τρόπο εξοικείωσης του παιδιού με τον κόσμο που ζει.

4.2.2.: CHILDREN'S MUSEUM OF PHOENIX

Το παιδικό μουσείο του Phoenix προάγει τη μάθηση ως χαρά. Στόχος του είναι να συνδυάσει το μυαλό με το σώμα και τη φαντασία. Οι χώροι έχουν σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να εξυπηρετούν τις ανάγκες του παιδιού από τη γέννησή του, μέχρι την ηλικία των δέκα χρόνων του. Δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην προσχολική ηλικία και στην κατάλληλη προετοιμασία των παιδιών για την μετέπειτα σχολική τους πορεία.

ΣΤΟΧΟΙ:

- Η παρότρυνση για συμμετοχή των παιδιών και των γονέων τους σε εκπαιδευτικά προγράμματα.
- Η επιμόρφωση των γονέων σε αναπτυξιακά θέματα και πρότυπα γονεϊκής συμπεριφοράς.
- Η δημιουργία πολιτιστικής συνείδησης, κοινωνικής αλληλεπίδρασης και σεβασμού στο διαφορετικό.
- Η αφύπνιση της ανάγκης για ανακάλυψη άλλων πολιτιστικών φορέων.

ΑΞΙΕΣ:

- Αυτοπεποίθηση και αλληλοσεβασμός
- Μάθηση μέσα από το παιχνίδι
- Μάθηση μέσω των αισθήσεων
- Έμφαση στη διαδικασία και όχι στο αποτέλεσμα
- Ατομική μάθηση, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες του κάθε παιδιού
- Απουσία κριτικής σκέψης και αξιολόγησης

- Εποικοδομητική μάθηση σε πλούσιο με ερεθίσματα περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ PHOENIX:

Το 1998 μια μικρή ομάδα εθελοντών ιδρύει το Phoenix Family Museum, το οποίο ύστερα, το 2001 στεγάζεται στο ιστορικό κτίριο της σχολής Monroe, ως παιδικό πλέον μουσείο. Επίσημα το μουσείο, επέτρεψε την είσοδο στα παιδιά, μετά την ανακαίνιση του, το 2008.

Επιδιώκοντας να συνδυάσει μυαλό, σώμα και φαντασία, πρωτοπορεί και θέτει σε εφαρμογή ένα καινοτόμο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Το πρόγραμμα αυτό ονομάστηκε Museum without Walls (MWW). Εμπεριείχε οχτώ εκθέματα, που «ταξίδευαν» και μπορούσαν να αγγιχθούν από τα παιδιά, έξω από το στενό περιβάλλον του μουσείου. Τη δεκαετία 1998 έως 2008, έλαβαν μέρος στο συγκεκριμένο πρόγραμμα πάνω από 275.000 συμμετέχοντες.

[\(http://childrensmuseumofphoenix.org/\)](http://childrensmuseumofphoenix.org/)

ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΙ ΧΩΡΟΙ:

Οι ηλικίες από μηδέν έως πέντε ετών, αποτελούν για το μουσείο αυτό, το θεμέλιο για τις μαθησιακές τους εμπειρίες, για το λόγο αυτό επικεντρώνεται στην κρίσιμη αυτή ηλικία, εφαρμόζοντας κατάλληλα προγράμματα και εκθέματα στους ειδικά διαμορφωμένους χώρους. Τα παιδιά με αναπηρίες δεν έχουν αποκλειστεί κατά το σχεδιασμό του μουσειακού χώρου, για αυτό το λόγο όλοι οι όροφοι είναι προσβάσιμοι από αναπηρικά αμαξίδια.

➤ ΧΩΡΟΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΕΝΟΣ ΕΩΣ ΤΡΙΩΝ ΕΤΩΝ

Στον τρίτο όροφο του μουσείου βρίσκεται ένας χώρος, ο οποίος έχει σχεδιαστεί με βάση το ύψος, το βάρος και την ανάπτυξη των παιδιών από ενός έως τριών χρόνων. Θεωρείται το ιδανικό μέρος, ώστε οι γονείς να δεθούν με το παιδί

τους, να γνωρίσουν άλλους φροντιστές, αλλά και το ίδιο το παιδί να συναναστραφεί με άλλα παιδιά της ηλικίας του.

➤ **ΓΩΝΙΕΣ ΓΙΑ ΒΡΕΦΗ (baby zones)**

Σε όλους τους χώρους του μουσείου, υπάρχουν ειδικές γωνιές, όπου μπορούν να φυλαχθούν με ασφάλεια τα μωρά, ενώ οι γονείς απασχολούνται δημιουργικά με τα μεγαλύτερα μέλη της οικογένειας στον ίδιο εκθεσιακό χώρο. Τα βρέφη απασχολούνται με διάφορα παιχνίδια κατάλληλα για την ηλικία τους, υπό την επίβλεψη φροντιστών.

➤ **ΔΩΜΑΤΙΟ ΒΡΕΦΩΝ**

Στο συγκεκριμένο δωμάτιο τα βρέφη χαλαρώνουν κάτω από ένα δέντρο, ξαπλώνουν και απολαμβάνουν τα αεροπλανάκια που αιωρούνται στην οροφή. Οι αισθήσεις των βρεφών διεγείρονται μέσα από παιχνίδια ρόλων. Ένα μέρος του τοίχου καταλαμβάνεται από μια ειδικά διαμορφωμένη παπουτσοθήκη, διότι βασικός κανόνας του δωματίου αυτού, είναι η προσέλευση όλων χωρίς παπούτσια.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

Το αξιοθαύμαστο χαρακτηριστικό των μουσειακών χώρων του Phoenix είναι η απουσία βοηθητικών κατευθυντήριων πινακίδων. Αυτό συμβαίνει επειδή η φιλοσοφία του συγκεκριμένου μουσείου, υποστηρίζει πως τα παιδιά είναι οι μόνοι γνώστες του κατάλληλου για την ηλικία τους τρόπου παιχνιδιού. Οι γονείς παροτρύνονται να αφήσουν τα παιδιά να είναι οι οδηγοί της ξενάγησης, δημιουργώντας έτσι τις δικές τους μαθησιακές εμπειρίες.

❖ **Δημιουργικό εργαστήρι (Art Studio: Creative Expression)**

Υλοποιούνται δραστηριότητες που ενισχύουν την λεπτή κινητικότητα των παιδιών. Μαθαίνουν να χρησιμοποιούν σωστά την κόλλα και το ψαλίδι, συντονίζοντας την όραση με τα χέρια. Η τέχνη αποτελεί το μέσο ανακάλυψης άλλων επιστημών, όπως τα μαθηματικά, τη γλώσσα και τις κοινωνικές επιστήμες.

Πραγματοποιούνται και ομαδικές εργασίες, με πρωταρχικό σκοπό την κοινωνικοποίηση των παιδιών.

❖ **Χώρος ξεκούρασης και ηρεμίας (Book Loft: Respite and Resource)**

Η γωνιά αυτή προσφέρεται για ανάγνωση παραμυθιών φροντιστή και παιδιού. Το ζεστό και άνετο κλίμα, η λιτότητα της σοφίτας, αλλά και η θέα της, προωθούν την ανάπτυξη της φαντασίας και καλλιεργούν την αγάπη του για το βιβλίο.

❖ **Τρισδιάστατα κτήρια (Building Big)**

Παρέχονται στα παιδιά ογκώδη αντικείμενα από ελαφριά υλικά, που μπορούν με τη φαντασία να μετατραπούν σε υποστυλώματα, δοκούς, τοίχους και οροφές και με τα οποία μπορούν να φτιάξουν τρισδιάστατα κτίρια, φρούρια και κρησφύγετα.

❖ **Η γωνιά του Ian (Ian's corner)**

Στον τρίτο όροφο του κτιρίου υπάρχει μια γωνιά, η οποία είναι εφοδιασμένη με το μολυβαυτοκίνητο, οδοντοκρεμαυτοκίνητο και το τουρσαυτοκίνητο. Εδώ τα μικρά παιδιά έχουν την ευκαιρία να ζήσουν την εμπειρία της οδήγησης μέσα στο μουσείο.

❖ **Παιχνίδι ρόλων (Market: role play paradise)**

Τα παιδιά γνωρίζουν την καθημερινότητα της πόλης, μετατρέπονται σε πωλητές, επιχειρηματίες, αλλά και σε πελάτες. Μετρούν και ζυγίζουν τρόφιμα, τα αγοράζουν και τα πωλούν, παίζοντας ομαδικά.

❖ **Το δάσος των Νούντλς (Noodle forest: not your everyday noodles)**

Ένα μοναδικό και ελκυστικό δάσος σχεδιασμένο από Νούντλς, καλείται να εξερευνηθεί από τους μικρούς επισκέπτες μόνο με την αφή.

❖ **Τριθέσιο ποδήλατο (pedal power)**

Σε ομάδες των τριών τα παιδιά μαθαίνουν να ισορροπούν σε ένα τριθέσιο ποδήλατο, περνώντας μέσα από μια σήραγγα καθρεπτών, καταλήγοντας σε ένα πλυντήριο αυτοκινήτων.

❖ **Παιχνίδια χρωμάτων (Scattered colors)**

Σε διάσπαρτα σημεία μέσα στο μουσείο υπάρχουν τοποθετημένα διάφορα πολύχρωμα φωτιζόμενα τραπέζια. Πάνω στα οποία τοποθετείται άμμος, ταπετσαρίες, δάπεδα από μπετόν, έργα τέχνης και άλλα. Τα παιδιά καλούνται να αυτοσχεδιάσουν και να πειραματιστούν.

❖ **Αναρρίχηση (The Schuff-Perini Climber)**

Ένα τεράστιο σιδερένιο κλουβί περιμένει τα παιδιά να αναρριχηθούν πάνω του. Η περιπέτεια αυτή παρέχει μία αίσθηση κινδύνου, ωστόσο τα ωθεί να κατακτήσουν νέα ύψη.

❖ **Μαγειρομπερδέματα (Texture cafe: silk and velvet)**

Οι μικροί επισκέπτες γίνονται σεφ. Φτιάχνουν τα γεύματα με υφασμάτινα υλικά για να μαγειρέψουν τα γεύματα των ονείρων τους. Τα υλικά που χρησιμοποιούν είναι σπανάκι από βελούδο, μακαρόνια από μετάξι και άλλα, που τα γαρνίρουν με φαντασία και δημιουργικότητα. Οι μαγειρικές περιπέτειες γίνονται σε μία πλήρως εξοπλισμένη κουζίνα, με πάγκους, φούρνο, σκεύη, ενώ πλαισιώνεται από περίπτερα, πάγκους και σκαμνιά.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ ΤΟΥ CHILDREN'S MUSEUM PHOENIX:

Το στοιχείο που ξεχωρίζει το μουσείο Phoenix από τα άλλα παιδικά μουσεία είναι ότι επιδιώκει τα παιδιά να μάθουν μέσω του παιχνιδιού, ενώ οι γονείς να μάθουν να παίζουν. Τα ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα που εφαρμόζονται, ξεπερνούν τα 500 ετησίως, συμπεριλαμβάνοντας και τους πέντε τομείς των υπηρεσιών τους : τέχνη και πολιτισμός, πρώιμη μάθηση μέσα από το παιχνίδι, υγεία και ευεξία, περιβαλλοντική συνείδηση και ευαισθητοποίηση, ανάπτυξη επιμονής και κατανόησης.

[\(http://childrensmuseumofphoenix.org/\)](http://childrensmuseumofphoenix.org/)

4.3.: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΜΕ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Στο συγκεκριμένο υποκεφάλαιο θα επιχειρηθεί να γίνει μία σύγκριση ανάμεσα στα Παιδικά μουσεία της Ελλάδας, με τα αντίστοιχα του εξωτερικού.

Τα παιδικά μουσεία στην Ελλάδα, με παράδειγμα το Παιδικό Μουσείο της Θεσσαλονίκης και την Παιδική Πινακοθήκη του Ναυπλίου, λαμβάνουν σοβαρά υπόψη την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών, συγκροτώντας μουσειακά προγράμματα κυρίως με την τέχνη. Η προσχολική ηλικία θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική και για αυτό είναι «ανοιχτά» σε επισκέψεις της συγκεκριμένης ηλικίας. Οι χώροι ωστόσο, δεν είναι πλήρως εξοπλισμένοι με τα απαραίτητα υλικά, ούτε είναι διαμορφωμένοι ανάλογα με τις ηλικιακές κατηγορίες. Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες δεν έχουν την δυνατότητα να ξεναγούνται στους μουσειακούς χώρους, διότι η κατάλληλη υποδομή για αυτά τα παιδιά απουσιάζει. Φιλοξενούνται και στεγάζονται σε ιστορικά κτήρια και τα έσοδά τους προέρχονται από δωρεές. Ειδικοί μουσειοπαιδαγωγοί απουσιάζουν από το προσωπικό, και την θέση τους καταλαμβάνουν οι παιδαγωγοί που συνοδεύουν τα παιδιά ή οι εθελοντές του μουσείου ή οι υπάλληλοι- αρχαιολόγοι. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα που υλοποιούνται γίνονται με βάση τη σχολική ηλικία και όχι την προσχολική. Οι σχέσεις που αναπτύσσουν με τα σχολεία είναι παροδικές και μόνο τα σχολεία έχουν πρόσβαση στα μουσεία, ενώ τα μουσεία δύσκολα «εισέρχονται» στις αίθουσες διδασκαλίας. Αξίζει να σημειωθεί όμως, ότι τα τελευταία χρόνια, υπάρχει μία έντονη κινητοποίηση από τα μουσεία να επικοινωνούν με τα σχολεία είτε με τις μουσειοσκευές είτε με την κινητή βιβλιοθήκη.

Τα δύο ενδεικτικά ξένα Παιδικά μουσεία που επιλέχτηκαν να παρουσιαστούν δεν είναι τυχαία. Τόσο η ιστορία τους, όσο και οι μουσειακοί τους χώροι, παρουσιάζουν την εικόνα που επικρατεί στο εξωτερικό. Οι χώροι δομούνται ανάλογα με τις ηλικιακές κατηγορίες και τις ανάγκες τους, παρέχονται τα κατάλληλα υλικά και εφόδια. Η βρεφική ηλικία δεν παραμερίζεται, αντιθέτως ειδικοί χώροι και ειδικά προγράμματα συντελούνται για αυτά. Τα Παιδικά μουσεία διαμορφώνουν και αντίστοιχα προγράμματα αλλά και τους μουσειακούς χώρους για τα παιδιά με ειδικές

ανάγκες. Επίσης, η διακόσμηση διαφοροποιείται κατά καιρούς ανάλογα με τις χρονικές περιόδους και το θέμα που έχει επιλεγεί να παρουσιαστεί. Τα προγράμματα που γίνονται λαμβάνουν υπόψη όλες τις θεματικές κατηγορίες, την τέχνη, τη γραφή, την φυσική αγωγή, την ανάγνωση, τα μαθηματικά, τις φυσικές επιστήμες. Το παιχνίδι και οι μορφές του εντάσσονται σε οποιαδήποτε δραστηριότητα πραγματοποιείται.

Οι ομοιότητες που θα μπορούσαν να διακριθούν ανάμεσα στις δύο κατηγορίες είναι ελάχιστες. Και στις δύο, το παιχνίδι θεωρείται ως η πολύτιμη δίοδος για την μάθηση και την απόκτηση γνώσεων. Η ηλικία εισόδου στα παιδικά μουσεία και στις δύο κατηγορίες επιτρέπεται έως 12 ετών.

Οι διαφορές είναι διακριτές και ποικίλες. Ο μουσειακός χώρος του εξωτερικού διαμορφώνεται κατάλληλα για τα παιδιά και τις ανάγκες τους, ενώ στην Ελλάδα ο ήδη υπαρκτός χώρος απλά προσαρμόζεται στα παιδιά. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα του εξωτερικού απευθύνονται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, ενώ τα εγχώρια, μόνο σε σχολικής ηλικίας. Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες σε καμία περίπτωση δεν θεωρούνται ειδική αποκλίνουσα κατηγορία στο εξωτερικό, ενώ στην χώρα μας δεν θεωρούνται ισότιμα στην πράξη. Τα Παιδικά Μουσεία στο εξωτερικό διαμορφώνουν τα προγράμματά τους με παιγνιώδη τρόπο, συμπεριλαμβάνοντας όλες τις επιστήμες. Σε αντίθεση, με την Ελλάδα, που διαμορφώνονται κυρίως γύρω από την τέχνη.

Η άτυπη αυτή σύγκριση δεν στοχεύει στον υποβιβασμό των Παιδικών Μουσείων της χώρας μας, αλλά στην ανάδειξη της σπουδαιότητας της προσχολικής ηλικίας που δίνεται από τα Παιδικά Μουσεία του εξωτερικού.

Επιθυμία μας ήταν να βιώσουμε έναν παιδικό μουσειακό χώρο, όχι μόνο να ενημερωθούμε απλά για αυτόν. Συνεπώς, η επιθυμία μας αυτή μας οδήγησε στην οργάνωση μιας επίσκεψης παιδιών προσχολικής ηλικίας σε μουσειακό χώρο. Δυστυχώς, η δυνατότητα να επισκεφτούμε ένα Παιδικό Μουσείο δεν υπήρχε, για αυτό πραγματοποιήθηκε μία επίσκεψη στο Λαογραφικό Μουσείο της περιοχής. Το πρόγραμμα που ακολουθήθηκε και γενικότερα οι δραστηριότητες που οργανώσαμε και υλοποιήθηκαν παρουσιάζονται στο επόμενο κεφάλαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : “ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ- ΒΙΩΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΕ ΠΑΙΔΙΚΟ ΤΜΗΜΑ”

5.1.: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΕΝΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ “ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΡΑΝΙΔΙΟΥ”

Στην χώρα μας, η μουσειακή αγωγή στην προσχολική ηλικία είχε θεωρηθεί από ένα μεγάλο αριθμό ατόμων, ειδικών και μη, ως περιττή, αδιάφορη αλλά και αδύνατη λόγω συγκυριών όπως ο απαιτούμενος χρόνος και μέσα, ο κατάλληλος χώρος, και η γενικότερη προετοιμασία της επίσκεψης στο μουσείο. Τα τελευταία χρόνια όμως, παρατηρείται μια έντονη προσπάθεια ενσωμάτωσης της μουσειακής αγωγής στην προσχολική εκπαίδευση.

Έναν από τους στόχους της παρούσας πτυχιακής εργασίας αποτελεί και η ανάδειξη του μουσείου ως μέσο αγωγής και εκπαίδευσης στην προσχολική ηλικία. Συνεπώς, πραγματοποιήθηκε μία επίσκεψη στο χώρο του Λαογραφικού Μουσείου Κρανιδίου (Νομός Αργολίδος). Η επίσκεψη υλοποιήθηκε σε συνεργασία και συμμετοχή των φοιτητριών Βαραγγούλη Ελένη και Ντάση Ντενίσα. Το αντικείμενο παρατήρησης ήταν η πρώτη άμεση επαφή του παιδιού προσχολικής ηλικίας με το μουσειακό περιβάλλον, για αυτό δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στο ουσιαστικό περιεχόμενο της επίσκεψης και στην αλληλεπίδραση των παιδιών. Οι συμμετέχοντες ήταν εννέα παιδιά, δύο αγόρια και επτά κορίτσια, προνηπιακής ηλικίας από τον ιδιωτικό παιδικό σταθμό «Πήτερ Παν».

Η πρώτη εμπειρία του παιδιού προσχολικής ηλικίας με το μουσείο υποθέσαμε ότι είναι καταλυτικής σημασίας για την μετέπειτα σχέση του με το μουσείο, για αυτό θεωρήσαμε σημαντικό οι δραστηριότητες στο χώρο να έχουν την μορφή παιχνιδιού, ώστε οι γνώσεις να γίνουν παιχνίδι και το παιχνίδι γνώσεις. Επίσης, υποθέσαμε πως η συμμετοχή των παιδιών θα είναι ενεργή και ευδιάκριτη και θα διηγηθούν προσωπικές τους εμπειρίες σχετικές με τα εκθέματα. Τέλος, υποθέσαμε ότι οι νέες γνώσεις δεν θα αποκτηθούν μηχανικά αλλά πιο διασκεδαστικά και διερευνητικά.

5.2.: Α' ΣΤΑΔΙΟ: Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ

Επιθυμία μας ήταν η επιλογή ενός μουσειακού χώρου προσβάσιμου στην ηλικιακή κατηγορία των παιδιών και στο γνωστικό- αναπτυξιακό τους επίπεδο. Θεωρήθηκε κατάλληλος ένας χώρος, ο οποίος θα σεβόταν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των παιδιών, αλλά και θα ενέπνεε τον σεβασμό τους προς αυτόν. Επίσης, ο χώρος, θα έπρεπε να είναι έτσι σχεδιασμένος, ώστε να αποφεύγονται κάθε είδους τραυματισμοί. Συγχρόνως όμως να επιτρέπει την υλοποίηση δραστηριοτήτων. Επιπλέον, η συνεργασία με τους φορείς του μουσείου καλό θα ήταν να πραγματοποιηθεί σε φιλικό και ευχάριστο κλίμα ομαδικότητας. Τέλος, η έγκαιρη προετοιμασία των παιδιών στην τάξη πριν την επίσκεψη, κρίνεται απαραίτητη για την επιτυχία της επίσκεψης (Αλκηστις, 1995).

Το στάδιο προετοιμασίας, λόγω περιορισμένου χρόνου, διήρκησε τρεις μέρες, δύο ώρες κάθε μέρα. Λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία των παιδιών, τις δυνατότητές τους αλλά και ειδικότερα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε παιδιού ξεχωριστά, η προετοιμασία θεωρήθηκε κατάλληλη, έχοντας παιγνιώδη μορφή.

1^η Ημέρα (22.01.2013)

- **Συζήτηση στη «πρωινή παρεούλα» για την λέξη «Μουσείο».**

Η λέξη τους ήταν γνώριμη αλλά το περιεχόμενό της άγνωστο. Ο ορισμός της έννοιας δόθηκε με πολύ απλές, καθημερινές λέξεις από τα ίδια τα παιδιά με την καθοδήγησή μας. Συγκεκριμένα το ορίσαμε ως : « ο χώρος- η αίθουσα- (στη συγκεκριμένη περίπτωση το σπίτι) που έχει πολλά αντικείμενα από τα παλιά τα χρόνια, που χρησιμοποιούσαν οι γιαγιάδες και οι παππούδες μας στις δουλειές τους, τα αντικείμενα που είχαν μέσα στο σπίτι αλλά και τα ρούχα που φορούσαν για το σπίτι ή όταν έβγαιναν έξω». Επειδή όμως η φράση «τα παλιά τα χρόνια» δεν είναι δυνατή να γίνει αντιληπτή από τα παιδιά, ιδιαίτερα η έννοια του χρόνου, έγινε η εξής δραστηριότητα: κάτω στο πάτωμα με την χρήση μιας χαρτοταινίας, δημιουργήσαμε μια νοητή γραμμή. Στην μία άκρη ήμασταν εμείς, στην άλλη άκρη ήταν οι παππούδες μας. Έτσι, έγινε αντιληπτό ότι στην άκρη που ήμασταν εμείς, είναι το τώρα, ενώ στην άλλη άκρη που ήταν οι παππούδες μας, ήταν τα παλιά τα χρόνια. Η ερώτηση που ακολούθησε από τον Βασίλη, τι έχουν αυτά τα αντικείμενα και πρέπει να είναι σε

μουσεία, μας έδωσε το έναυσμα να τους παρακινήσουμε το ενδιαφέρον για μια επίσκεψη στο μουσείο. Ρωτήθηκαν λοιπόν, εάν επιθυμούν να «μετατραπούν» σε εξερευνητές και να πάμε σε ένα Μουσείο και να εξερευνήσουμε τα διάφορα αντικείμενα. Φυσικά η απάντηση ήταν ένθερμη, ομόφωνη και ηχηρή..!

- **Επίσκεψη του εκπαιδευτικού στο χώρο του μουσείου.**

Για να γίνει μια σωστή προετοιμασία των δραστηριοτήτων που θα πραγματοποιούνταν πριν την επίσκεψη στο Μουσείο, το οποίο ορίζεται ως στάδιο Α', η γνωριμία του εκπαιδευτικού με τον χώρο κρίνεται απαραίτητη. Το πρωί του Σαββάτου, ύστερα από συνεννόηση με τις εθελόντριες κυρίες του Λαογραφικού Μουσείου, πραγματοποιήθηκε η γνωριμία μας με τον χώρο. Το διάφορο παραδοσιακό αρχοντικό σπίτι, 100 χρόνων, το είχαν ανακαινίσει πρόσφατα και πληρούσε τις κατάλληλες προϋποθέσεις και για την επίσκεψη παιδιών προσχολικής ηλικίας. Ύστερα από μία ξενάγηση των κυρίων στους χώρους του Μουσείου κρίθηκε κατάλληλος μόνο ο πρώτος όροφος για τα παιδιά, διότι ο δεύτερος όροφος συνδεόταν με μία μεγάλη εξωτερική σκάλα. Μας επέτρεψαν να φωτογραφήσουμε τα εκθέματα, να οργανώσουμε ορισμένες ιδέες μας ουτοπικά στο χώρο αλλά και να συζητήσουμε για την γενικότερη ξενάγηση. Αξίζει να σημειωθεί ότι πρώτη φορά θα φιλοξενούσαν παιδιά τόσο μικρής ηλικίας, όπως και για μας θα ήταν πρώτη φορά που θα οργανώναμε μία επίσκεψη σε Μουσείο, για αυτό και η ανταλλαγή εμπειριών ανάμεσα στις εθελόντριες κυρίες και σε μας, τις φοιτήτριες, ήταν αναγκαία. Η συνεργασία μας ήταν άρτια και μας δόθηκε πλήρη ελευθερία στις κινήσεις μας, στις επιλογές δραστηριοτήτων μέσα στο χώρο του μουσείου αλλά και στον τρόπο παρουσίασης των αντικειμένων. Διότι, εξ αρχής ο στόχος μας ήταν η μάθηση να έχει την μορφή παιχνιδιού, οι δραστηριότητες να γίνουν μέσω βιωματικών εμπειριών και η ξενάγηση να πραγματοποιηθεί με απλό και κατανοητό τρόπο και συγχρόνως διασκεδαστικό και καθόλου κουραστικό. Η επίσκεψη ορίστηκε στις 25 Ιανουαρίου του 2013 και ώρα 10:30 π.μ. Η διάρκειά της κυμαινόταν γύρω στα 20 λεπτά.

2^η Ημέρα (23.01.2013)

- **Η γωνιά του Μουσείου.**

Δημιουργήσαμε μαζί με τα παιδιά μία γωνιά αφιερωμένη στο Λαογραφικό Μουσείο. Προτείναμε στο κάθε παιδί να φέρει αντικείμενα τα οποία πίστευαν ότι μπορεί να υπήρχαν στο Λαογραφικό Μουσείο, αλλά και εκεί θα ήταν το μέρος που θα τοποθετούσαμε οτιδήποτε σχετικό δημιουργούσαμε ή κατασκευάζαμε.

- **Κουκλοθέατρο.**

«Δεν τρέχουμε, δεν αγγίζουμε χωρίς να μας το πουν και δεν φωνάζουμε». Θέλοντας οι κανόνες να γίνουν κατανοητοί και γρήγορα αντιληπτοί από τα παιδιά, επιλέξαμε να δημιουργήσουμε μια ιστορία, την οποία στη συνέχεια θα την δραματοποιούσαμε και σε κουκλοθέατρο. Η ιστορία λεγόταν «Μια μέρα στο Μουσείο με τον Σάκη τον σκανταλιάρη». Όπως προδίδει και ο τίτλος ο Σάκης πήγε με το σχολείο του μια επίσκεψη σε ένα Μουσείο, απομακρύνθηκε όμως από τα υπόλοιπα παιδιά και άρχισε να φωνάζει στους μουσειακούς χώρους, να αγγίζει τα εκθέματα και να τρέχει ανάμεσά τους με αποτέλεσμα να σπάσει αντικείμενα και να προκαλέσει την ανησυχία και τη συγκέντρωση των υπεύθυνων του Μουσείου και της κ. Δασκάλα. Αφού του εξήγησαν την σημασία των εκθεμάτων και τους κανόνες του Μουσείου, ο Σάκης κατάλαβε το λάθος του, έμαθε τους κανόνες σε συνεργασία με τα παιδιά-θεατές λέγοντας όλοι μαζί δυνατά : « Δεν φωνάζουμε, δεν τρέχουμε και δεν αγγίζουμε χωρίς να μας το πουν». Στο ξύλινο κουκλοθέατρο είχαμε κολλήσει εικόνες από αντικείμενα του Λαογραφικού Μουσείου, ώστε τα παιδιά να έχουν και οπτικά βοηθήματα και η ιστορία να ζωντανεύει στα μάτια τους. Αλλά και συγχρόνως τα παιδιά να σχηματίζουν μία πρώτη εικόνα με τα αντικείμενα του Λαογραφικού Μουσείου.

- **Σήματα- κανόνες..!**

Το κουκλοθέατρο, μέσα από μια διασκεδαστική ιστορία με απρόσμενα γεγονότα του Σάκη, βοήθησε τα παιδιά να μάθουν τους κανόνες. Επιθυμούσαμε όμως, οι κανόνες να μείνουν στην μνήμη τους και με οπτικά βοηθήματα, για αυτό

κατασκευάσαμε σήματα που απαγόρευαν το τρέξιμο, την δυνατή ομιλία και το άγγιγμα εκθεμάτων μέσα στο Μουσείο. Τα τρία απαγορευτικά σήματα τοποθετήθηκαν στη γωνιά του Μουσείου για να μας υπενθυμίζουν την σωστή συμπεριφορά μας στην επίσκεψή μας.

- **Τα αγάλματα.**

Γίναμε αγάλματα. Στο μουσειακό χώρο θα υπήρχαν κάποιες κούκλες - αγάλματα, οι οποίες “φορούσαν” παραδοσιακές φορεσιές. Για να καταλάβουν τα παιδιά την σημασία των αγαλμάτων επινοήσαμε ένα παιχνίδι. Όσο η παιδαγωγός χτυπούσε το ντέφι με γυρισμένη την πλάτη, τα παιδιά χόρευαν και τραγουδούσαν. Μόλις όμως, η παιδαγωγός σταματούσε, τα παιδιά μετατρέπονταν σε αγάλματα και δεν έπρεπε να κουνηθούν και να σταθούν σε όποια στάση και αν βρίσκονταν. Η παιδαγωγός τριγυρνά ανάμεσά τους και όποιο παιδάκι κουνιόταν, το ακουμπούσε και το οδηγούσε έξω από το παιχνίδι. Το συγκεκριμένο παιχνίδι άρεσε υπερβολικά στα παιδιά και βλέπαμε ευχάριστα να παίζουν μόνα τους τα αγάλματα ακόμα και στη διάρκεια του ελεύθερου παιχνιδιού τους.

3η Ημέρα (24.01.2013)

- **Μουσειοσκευή.**

Δημιουργήσαμε την δική μας βαλίτσα με αντικείμενα που πιθανόν να συναντούμε στο Λαογραφικό Μουσείο. Μετατρέψαμε ένα κουτί παπουτσιών, σε βαλίτσα, το χρωμάτισαμε, το στολίσαμε και το ονομάσαμε μουσειοσκευή, επειδή θα είναι η συσκευή που μέσα της θα έχει τα πράγματα του μουσείου. Το κάθε παιδί, χωρίς να βλέπουν τα υπόλοιπα παιδιά, έφερε από ένα δικό του αντικείμενο από το σπίτι και το τοποθετούσε μέσα στη μουσειοσκευή. Αφού συγκεντρώθηκαν όλα τα αντικείμενα, καθίσαμε στην παρεούλα και παρουσιάσαμε ένα- ένα τα αντικείμενα, σχολιάζοντας τα. Τα αντικείμενα που παρουσιάστηκαν ποικίλαν, η μουσειοσκευή περιείχε μικρά αγάλματα, παραδοσιακές χειροποίητες μαντίλες, κούπες και φλιτζάνια ζωγραφισμένα στο χέρι και πολλά άλλα. Η ανταπόκριση ήταν τεραστία και με μεγάλο ενθουσιασμό.

- **Το δικό μας Μουσείο.**

Δημιουργήσαμε ένα δικό μας Λαογραφικό Μουσείο με τα δικά μας αντικείμενα. Βάλαμε τις καρτέκλες στη σειρά και πάνω τους τοποθετήσαμε τα δικά μας αντικείμενα. Πριν επισκεφτούμε το Μουσείο μας υπενθυμίσαμε τους τρεις βασικούς κανόνες και στη συνέχεια πήραμε τους ανάλογους ρόλους και πραγματοποιήσαμε την επίσκεψή μας. Περνούσαμε πολύ προσεκτικά δίπλα από τα εκθέματα, δεν φωνάζαμε, δεν αγγίζαμε χωρίς να το πει η υπεύθυνη του μουσείου και ακούγαμε την παρουσίαση.

- **Ζωγραφική.**

Αφού πραγματοποιήθηκε η επίσκεψη στο δικό μας αυτοσχέδιο Μουσείο, τα παιδιά κάθισαν στα τραπεζάκια και μοιράστηκαν κόλλες Α4. Ζητήθηκε από το κάθε παιδί να ζωγραφίσει το αντικείμενο που το εντυπωσίασε περισσότερο. Το αντικείμενο που υπερίσχυσε στη ζωγραφική ήταν τα παραδοσιακά κεντητά μαντήλια.

5.3.: Β' ΣΤΑΔΙΟ: ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Αφού ολοκληρωθεί το πρώτο στάδιο, έπεται το δεύτερο στάδιο, κατά το οποίο πραγματοποιείται η προγραμματισμένη επίσκεψη στο μουσείο. Την ξενάγηση μπορεί να την αναλάβει ένας μουσειοπαιδαγωγός, υπεύθυνος του μουσείου, αυτόνομα ή σε συνεργασία με τον παιδαγωγό. Το λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται, θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένο στο επίπεδο της ηλικίας των παιδιών. Αφού ολοκληρωθεί η ξενάγηση και η παρουσίαση των εκθεμάτων, στη συνέχεια μπορούν να πραγματοποιηθούν διάφορες δραστηριότητες, οι οποίες με παιγνιώδη τρόπο θα βοηθήσουν στην περαιτέρω εμπέδωση (Κουβέλη Α., 2000).

Ακολουθεί η επίσκεψή μας στο Λαογραφικό μουσείο Κρανιδίου- Αργολίδος στις 25 Ιανουαρίου 2013. Το μουσείο αυτό στεγάζεται σε ένα παραδοσιακό οίκημα 100 χρόνων, το οποίο έγινε δωρεά στο δήμο της περιοχής. Είναι ένα διατηρητέο διώροφο κτίριο, προσαρμοσμένο στα ήδη υπάρχοντα δωμάτια, εμπεριέχοντας τα ανάλογα παραδοσιακά αντικείμενα. Ο δεύτερος όροφος αποτελείται από μια μικρή

κουζίνα με τα ανάλογα σκεύη της, έναν μεσοδιάδρομο ο οποίος αποτελούσε το υπνοδωμάτιο του ζευγους με την χαρακτηριστική άσπρη σιδερένια κούνια του μωρού τους. Ο μεσοδιάδρομος, οδηγεί σε ένα μικρό σαλονάκι διακοσμημένο με φωτογραφίες και όπλα εποχής. Ο όροφος αυτός κρίθηκε ακατάλληλος για την επίσκεψή μας, αφού συνδέεται με τον πρώτο όροφο με εξωτερικές σκάλες. Στον πρώτο όροφο, ο οποίος πληρεί τις προδιαγραφές της επίσκεψης παιδιών προσχολικής ηλικίας, παρουσιάζεται ποικιλία εκθεμάτων που συσχετίζονται με τον τρόπο ζωής των κατοίκων τα παλαιότερα χρόνια. Οι επίσημες παραδοσιακές φορεσιές ενηλίκων και παιδιών, οι υφαντές σχολικές τσάντες, τα τσαρούχια, οι πολύχρωμες χειροποίητες φλοκάτες, οι κεντητές κουβέρτες και χαλιά, ήταν μερικά από τα αντικείμενα που εκτίθενται στο χώρο. Ένας τεράστιος παλαιός αργαλειός, κεντρίζει το ενδιαφέρον κάθε επισκέπτη. Τα αγροτικά εργαλεία και τα διάφορα καθημερινής χρήσεως οικιακά αντικείμενα, αναδεικνύονται στις διάφορες εκθεσιακές γωνιές του μουσείου. Ενώ το πάτωμα καλύπτεται από ένα χειροποίητο μαυροκόκκινο χαλί, που μεταφέρει αμέσως τον επισκέπτη στη συγκεκριμένη εποχή.

Ενώ αρχικά η επίσκεψη είχε υπολογιστεί να διαρκέσει ένα 20λεπτό, στην εφαρμογή της διήρκησε 1 ώρα και 15λεπτά. Η άφιξη των παιδιών στο ζεστό κλίμα του μουσειακού χώρου έγινε στις 10:45 π.μ. αρχικά έγινε έλεγχος του καταλόγου των παιδιών που συμμετείχαν στην επίσκεψη και “καλέσαμε” τα ονόματα των παιδιών ώστε να πάρουμε τις απαραίτητες παρουσίες. Ύστερα, βγάλαμε τα παλτά μας και τα τοποθετήσαμε στις ειδικές κρεμάστρες για τους επισκέπτες. Στη συνέχεια τα παιδιά γνωρίστηκαν με τις κυρίες- εθελόντριες του μουσείου, και αφού συστήθηκαν εκείνες στα παιδιά, συστήθηκαν και τα ίδια με τη σειρά τους.

- **Λαμβάνοντας το εισιτήριο.**

Με την είσοδο των παιδιών στο χώρο του μουσείου, οι μικροί επισκέπτες έδωσαν το συμβολικό χρηματικό ποσό (συμβολικό, διότι η είσοδος στο συγκεκριμένο μουσείο είναι δωρεάν) και ταυτόχρονα τους δινόταν το κουπόνι του εισιτηρίου, από τις κυρίες που μας υποδέχθηκαν στο χώρο. Το συμβολικό ποσό που επιλέξαμε να δοθεί, έγινε ύστερα από δική μας απόφαση, θέλοντας τα παιδιά να κατανοήσουν

έμπρακτα την έννοια που προσδίδει το εισιτήριο στην είσοδο του επισκέπτη σε ένα μουσείο.

- **Συζήτηση-γνωριμία με τον μουσειακό χώρο.**

Εν συνεχεία, καθίσαμε κυκλικά με τα παιδιά στο πάτωμα. Αφού παρατηρήσαμε τον χώρο, συζητήσαμε για το πώς μας φαίνεται το κτίριο, αν μας θυμίζει καθόλου το σπίτι μας ή των χώρο του σχολείου μας, καθώς και για το τι ακριβώς βλέπουμε να υπάρχει μέσα σε αυτό το χώρο. Τα παιδιά αντιλήφθηκαν πως κάποια από τα εκθέματα, τα γνωρίζουν από την καθημερινότητα των οικογενειών τους. Μας εξήγησαν ποια αντικείμενα τους έκαναν εντύπωση και γιατί. Επίσης, διατύπωσαν τις απορίες που είχαν σχετικά με κάποια εκθέματα που δεν αναγνώριζαν.

- **Άσκηση χαλάρωσης και εξοικείωσης με τον χώρο.**

Έπειτα, κλείσαμε όλοι τα μάτια μας, ηρεμήσαμε και αποβάλλαμε κάθε είδους φόβο και ενδοιασμό. Προσφέρθηκε ο κατάλληλος χρόνος στο κάθε παιδί, ώστε να νιώσει οικεία με τον χώρο, να διεγείρει όλες του τις αισθήσεις και να πλάσσει σκέψεις και ιδέες στο μυαλό του. Ύστερα, αναφέρθηκε το πρόγραμμα που θα ακολουθούσαμε.

- **Το παιχνίδι των μαγικών φακέλων.**

Σκορπίσαμε στο πάτωμα φακέλους που περιέχουν φωτογραφίες εκθεμάτων. Καλούσαμε κάθε παιδί ξεχωριστά, να επιλέξει έναν φάκελο, να τον ανοίξει και να αποκαλύψει την «κρυμμένη» φωτογραφία και στους φίλους του. Παροτρύναμε το παιδί να εντοπίσει στο χώρο το έκθεμα που απεικονιζόταν και να μας το παρουσιάσει. Ρωτήσαμε αν γνωρίζει το ίδιο ή κάποιο από τα υπόλοιπα παιδιά, τη χρησιμότητα του αντικειμένου, αν όχι την εξηγούσαμε. Βρίσκαμε φανερές διαφορές και ομοιότητες, συγκρίνοντάς το με γνώριμα σύγχρονα αντικείμενα. Για παράδειγμα, το σίδερο των παλαιών χρόνων με το σίδερο που έχει η μαμά στο σπίτι. Λύσαμε τυχόν απορίες και το παιχνίδι τελείωσε όταν όλα τα παιδιά είχαν επιλέξει από έναν φάκελο.

- **Ζωγραφική σε χαρτί του μέτρου.**

Απλώσαμε κάτω ένα χαρτί του μέτρου και σκορπίσαμε πάνω του μαρκαδόρους σε διάφορα χρώματα, ενώ τα παιδιά κάθονταν κυκλικά γύρω από την επιφάνεια του χαρτιού. Τους ζητήσαμε να ζωγραφίσουν τα εκθέματα που τους εντυπωσίασαν περισσότερο, επιτρέποντάς τους πάντοτε να «ρίξουν κλεφτές ματιές» στο χώρο για να ξαναθυμηθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των αντικειμένων που τους άρεσαν. Ενώ ζωγράφιζαν, βλέπαμε μια ποικιλία στις επιλογές των παιδιών και παρατηρούσαμε με πόσο ενθουσιασμό ήθελαν να μας εκμυστηρευτούν τα αντικείμενα που επέλεξαν να παρουσιάσουν μέσω των καλλιτεχνικών δημιουργημάτων τους.

- **Παιχνίδι φαντασίας- θεατρικό παιχνίδι.**

Κλείσαμε τα μάτια μας και φανταζόμασταν πως αγγίζαμε τα εκθέματα του μουσείου. Με τη βοήθεια της φαντασίας μας περιεργαζόμασταν την επιφάνειά τους, νιώθαμε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, αισθανόμασταν την περίεργη και κρύα ή ζεστή υφή τους, μυρίζαμε την παλαιά αλλά τόσο ιδιαίτερη μυρωδιά τους.

- **Μίμηση αντικειμένων.**

Αναπαραστήσαμε κάποιες δραστηριότητες που έκαναν οι άνθρωποι τα παλιά τα χρόνια, για παράδειγμα σιδερώσαμε με το φανταστικό βαρύ σίδερο τις παραδοσιακές φορεσιές, υφάναμε παραδοσιακές πολύχρωμες σχολικές τσάντες και μεταφερθήκαμε στα χωράφια κρατώντας στα χέρια μας το δρεπάνι και κόψαμε σιτάρι.

- **Πλαστελινοδημιουργίες.**

Δώσαμε στα παιδιά πλαστελίνη σε διάφορες αποχρώσεις και τα παροτρύναμε να δημιουργήσουν αναπαραστάσεις των αντικειμένων που γνώρισαν στο μουσείο και που τους άρεσαν περισσότερο. Μας αποκάλυψαν ποια από αυτά θα ήθελαν να τα είχαν στο σπίτι τους και γιατί.

- **Αινίγματα.**

Μιλήσαμε αινιγματικά για διάφορα αντικείμενα που είδαμε στο χώρο και τα παιδιά παρατηρώντας γύρω τους προσπάθησαν να μαντέψουν, σε ποιο αντικείμενο αναφερόμασταν κάθε φορά. Για παράδειγμα «τι είναι βαρύ και βοηθούσε τους ανθρώπους παλαιότερα να τρίψουν το αλάτι;»

- **Το μαγικό κουτί του μουσείου.**

Παρουσιάσαμε το μαγικό κουτί των ερωτήσεων του μουσείου. Μέσα σε αυτό, υπήρχαν διάφορες ερωτήσεις σχετικές με τα εκθέματα που γνωρίσαμε κατά τη διάρκεια της επίσκεψής μας, όπως για παράδειγμα «με τι ζέσταιναν παλιά το σίδηρο, για να σιδερώσουν οι μαμάδες;» Το κάθε παιδί είχε την ευκαιρία να “βάλλει” το χέρι του μέσα στο στόμιο του κουτιού και να διαλέξει τυχαία ένα χαρτί και αφού ξεδιπλώσει το χαρτί, το έδινε σε εμάς για να του μεταφέρουμε την ερώτηση. Αν χρειαζόταν, δινόταν ο επιθυμητός χρόνος στο παιδί να περιεργαστεί ξανά τον χώρο και να δώσει την απάντηση στην ερώτηση. Το παιχνίδι τελείωσε όταν όλα τα παιδιά είχαν απαντήσει στις ερωτήσεις του μαγικού κουτιού.

- **Το αποχαιρετιστήριό μας τραγούδι.**

Κάπως έτσι τελείωσε και η επίσκεψή μας στο Λαογραφικό αυτό μουσείο. Ευχαριστήσαμε και χαιρετήσαμε μαζί με τα παιδιά τις κυρίες που μας φιλοξένησαν στο χώρο του μουσείου, αφιερώνοντάς τους ένα αυτοσχέδιο τραγούδι:

*«Ηρθαμε σήμερα εδώ,
στο Λαογραφικό μουσείο αυτό.
Παίξαμε, τραγουδήσαμε
και πολλά πράγματα γνωρίσαμε.
Τόσο όμορφα περάσαμε,
και το διασκεδάσαμε.
Ξανά στη πόρτα σας θα βρεθούμε,
τα παλιά τα χρόνια να θυμηθούμε.
Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ,
για την εμπειρία μας αυτή».*

5.4.: Γ΄ ΣΤΑΔΙΟ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το επόμενο στάδιο που ακολούθησε μετά την επίσκεψη, αποτελεί το τρίτο στάδιο ή διαφορετικά το στάδιο της επεξεργασίας στην τάξη. Το στάδιο αυτό αποτελεί την αφορμή για την ολοκλήρωση της ξενάγησης με ποικίλες δραστηριότητες μέσα στην τάξη. Οι δραστηριότητες αυτές, διαφοροποιούνται από τις δραστηριότητες της πρώτης φάσης, που χαρακτηρίζονται ως γενικές. Πραγματοποιούνται ειδικές διαθεματικές ενότητες που σχετίζονται με τα εκθέματα που παρουσιάστηκαν στην επίσκεψη (Οικονόμου Μ., 2003).

Οι μέρες που αφιερώθηκαν στην επεξεργασία ήταν τέσσερις (25 έως 31 Ιανουαρίου). Η επιθυμία των παιδιών ήταν έντονη και ήθελαν να διαρκέσει περισσότερο, δυστυχώς όμως, ο χρόνος αποτελούσε ένα σημαντικό αντίπαλό μας και δεν μας επέτρεψε να εξαντλήσουμε το συγκεκριμένο στάδιο στο μέγιστο.

1^η Ημέρα (28.01.2013)

- **Συζήτηση.**

Καθίσαμε όλοι μαζί μπροστά από την γωνιά του Μουσείου μας, σχηματίζοντας κύκλο. Στο κέντρο του κύκλου τοποθετήσαμε φωτογραφίες, το ζωγραφισμένο χαρτί του μέτρου, εισιτήρια από την είσοδό μας στο μουσείο και οτιδήποτε άλλο υλικό ζήτησαν τα παιδιά από τη γωνιά του μουσείου. Οι φωτογραφίες τους μετέφεραν στον χώρο του μουσείου και στις δραστηριότητες που πραγματοποιηθήκαν αλλά και τις στιγμές και τα αντικείμενα του λαογραφικού που τους εντυπωσίασαν και χαράχτηκαν στην μνήμη τους περισσότερο. Η συζήτηση συνεχιζόταν με το κάθε παιδί να συμπληρώνει και μία ανάμνηση ενώ εμείς απλά καθοδηγούμαστε αμέτοχα και ακέραια, όσο το δυνατόν λιγότερο. Επίσης, ο άλλος ρόλος της συγκεκριμένη δραστηριότητας, ήταν να αναφέρουν τα ίδια τα παιδιά ιδέες και κατασκευές που θα επιθυμούσαν να υλοποιηθούν στην τάξη μας.

- **Υφαίνουμε τα αρχικά μας.**

Οι παραδοσιακές φορεσιές, οι αυτοσχέδιες μαντίλες, τα χρωματιστά υφαντά στον αργαλειό χαλιά, οι ζωγραφισμένες στο χέρι παντόφλες για το σπίτι, ήταν μερικά από τα εκθέματα που μας παρακίνησαν να μάθουμε αλλά και να ασχοληθούμε με την μοναδική τέχνη της υφαντικής. Προμηθευτήκαμε τα κατάλληλα εργαλεία (ειδικές βελόνες για τα παιδιά, ένα μεγάλο παραδοσιακό τελάρο για κέντημα με μεταλλικό κούμπωμα, χρωματιστές κλωστές και ένα δίχτυ που χρησιμοποιήθηκε ως το «ύφασμά» μας). Επειδή δεν είχαμε την οικονομική δυνατότητα να παρέχουμε σε κάθε παιδί τα δικά του εργαλεία, η δραστηριότητα αυτή πραγματοποιήθηκε σε κάθε παιδί ξεχωριστά, ενώ τα υπόλοιπα παιδιά μπορούσαν είτε να παρακολουθήσουν είτε να παίξουν ελεύθερα ώσπου να έρθει η σειρά τους. Πάνω στο δίχτυ χαράζαμε το αρχικό κεφαλαίο γράμμα του ονόματος του κάθε παιδιού. Στη συνέχεια, το παιδί διάλεγε το χρώμα της κλωστής που επιθυμούσε, το «περνάγαμε» στη βελόνα και έπειτα ακολουθώντας την πορεία του μαρκαδόρου, έραβε και σχεδίαζε συγχρόνως το όνομά του. Ήταν μία απολαυστική εμπειρία για αυτά και κατά τα λεγόμενά τους «απλά τέλειο.!!.».

- **Δραματοποίηση του τραγουδιού «Μες στο μουσείο».**

Στην σχετική έρευνα που κάναμε για εποπτικό και πληροφοριακό υλικό, ανακαλύψαμε ένα τραγούδι του Μάνου Χατζιδάκι από την θρυλική εκπομπή του τρίτου προγράμματος “Εδώ Λιλιπούπολη”, σε στίχους: Μαριανίνας Κριεζή, μουσικής: Νίκου Κυπουργού, και σε πρώτη εκτέλεση: Σπύρου Σακκά. Τα παιδιά δεν δυσκολεύτηκαν καθόλου να απομνημονεύσουν αλλά και να κατανοήσουν τους στίχους του τραγουδιού, όποτε αυτό μας βοήθησε ιδιαίτερα στην δραματοποίηση του τραγουδιού. Αξίζει να αναφερθούν οι στίχοι και οι αντίστοιχες δραματοποιήσεις:

Μες στο μουσείο, μες στο μουσείο

μια μέρα μπήκα με φόρα κι εγώ (ουτοπικά μπαίνουμε σε μουσειακό χώρο, κοιτάμε γύρω γύρω προσεχτικά και μαγεμένα).

Μη με τραβάτε, μη μου κολλάτε

απ' το μουσείο δε θέλω να βγω (τραβάμε ο ένας τον άλλον και πηγαίνουμε πολύ κοντά ο ένας στον άλλον και στη συνέχεια αρνούμαστε με το δάχτυλό μας να φύγουμε από το μουσείο).

*Τρέχω τρέχω μες στα δωμάτια (τρέχουμε αλλάζοντας συχνά κατευθύνσεις)
μ' όλου του κόσμου τους θησαυρούς (με την βοήθεια ανάτασης των χεριών μας
κάνουμε έναν μεγάλο κύκλο σχηματίζοντας την γη)
που δεν τους χωράει ανθρώπου νους (δείχνουμε με τον δείκτη μας το μυαλό μας).*

Αχ το μουσείο, αχ το μουσείο

*φεγγοβολάει σαν άστρο χρυσό (με τα δύο μας χεράκια ακουμπάμε την καρδιά μας
μελαγχολικά, και -για να δείξουμε το άστρο- γινόμαστε μπαλαρίνες).*

Δε θέλω μπάλα ούτε τραμπάλα,

*δε θέλω ούτε να παίζω κουτσό (κλωτσάμε την υποτιθέμενη μπάλα που έχουμε
μπροστά μας, σηκωνόμαστε και καθόμαστε, και χοροπηδάμε στο ένα πόδι).*

*Θέλω, θέλω, θέλω μουσείο (πεισμώνουμε και χτυπάμε το πόδι μας
κατηγορηματικά)*

*θέλω να βλέπω τους θησαυρούς (δείχνουμε τα μάτια μας και ύστερα τους
θησαυρούς γύρω μας)
που δεν τους χωράει ανθρώπου νους (δείχνουμε το μυαλό μας).*

Μη με τραβάτε, μη μου κολλάτε

*απ' το μουσείο δε θέλω να βγω(τραβάμε ο ένας τον άλλον και πηγαίνουμε πολύ
κοντά ο ένας στον άλλον και στη συνέχεια αρνούμαστε με το δάχτυλό μας να
φύγουμε από το μουσείο),*

μες στο μουσείο, μες στο μουσείο

*θέλω να γίνω πορτρέτο κι εγώ (δείχνουμε με τα χέρια μας γύρω γύρω το μουσείο
μας, μετά δείχνουμε τον εαυτό μας και γινόμαστε πορτρέτα με όποια πόζα
θέλουμε χωρίς να κουνηθούμε).*

2^η Ημέρα

- **Οι δικοί μας αργαλειοί.**

Ο αργαλειός αποτέλεσε ένα πολύ ενδιαφέρον και ίσως το πιο εντυπωσιακό έκθεμα για τα παιδιά. Για τον λόγο αυτό θεωρήσαμε αναγκαίο να αφιερώσουμε λίγο χρόνο σε αυτό το τόσο μοναδικό αντικείμενο. Αφού μελετήσαμε ξανά και θυμηθήκαμε λεπτομέρειες από την επίσκεψή μας για τον αργαλειό, φτιάξαμε και τους δικούς μας αργαλειούς. Παραγγείλαμε ορθογώνια παραλληλόγραμμα ξύλα, που στα πλάγια είχαν καρφωμένα τέσσερα καρφιά σε κάθε πλευρά. Το κάθε παιδί είχε το δικό του παραλληλόγραμμο. Διάλεγε όποιο χρώμα κλωστής επιθυμούσε και το τύλιγε από την μία πλευρά στην επόμενη ενώνοντάς το με τα καρφιά. Αυτό συνεχιζόταν για όσες κλωστές επιθυμούσε να περνάει στον αργαλειό του, σχηματίζοντας το κάθε παιδί και από ένα διαφορετικό σχήμα και πανδαισία χρωμάτων.

3η Ημέρα (30.01.2013)

- **Αυτοσχέδιο παραμύθι για ένα ημιτελές υφαντικό.**

Σε Α4 χαρτί δόθηκε ένα ημι-τελειωμένο υφαντό. Το υφαντό ήταν χωρισμένο σε τέσσερα ισομερή κομμάτια πίττας, από το οποίο κάθε πίττα είχε το δικό του τρόπο υφαντικής. Τα παιδιά έπρεπε να συνεχίζουν ζωγραφίζοντας το υφαντικό ώστε να το ολοκληρώσουν. Έπειτα, όλα τα παιδιά έπρεπε να συνεργαστούν και με την φαντασία τους να δημιουργήσουν μία ιστορία για το συγκεκριμένο υφαντικό.

4η Ημέρα (31.01.2013)

- **Κρυμμένος θησαυρός.**

Την προηγούμενη μέρα είχαμε κρύψει τα γράμματα της λέξης ΜΟΥΣΕΙΟ, σε διάφορα σημεία μέσα στην αίθουσα, ορατά και μη. Τα γράμματα ήταν όλα κεφαλαία, σε τριδιάστατη μορφή και πολύχρωμα. Τα παιδιά κλήθηκαν να αναζητήσουν τα γράμματα και να μαντέψουν την λέξη που ίσως να εμπεριέχει αυτά τα γράμματα. Η αλήθεια είναι ότι τα γράμματα τα ανακάλυψαν από μόνα τους και άρχισαν να μιλούν για ένα μυστήριο που είχε κατακλύσει την τάξη μας και ακούγονταν διάφορες

υποθέσεις. Απρόσμενα και ευχάριστα η αναζήτησή τους αυτή συνεχίστηκε ως την καθορισμένη ώρα δραστηριοτήτων της ημέρας. Τα παιδιά βρήκαν και τα επτά γράμματα και χωρίς την βοήθειά μας, υπέθεσαν σωστά για την λέξη. «ΜΟΥΣΕΙΟ, ΜΟΥΣΕΙΟ, αυτή είναι η λέξη..!! Το ξέρουμε..». Τυχαία ή όχι, η ανακάλυψή τους ήταν ορθή. Βλέποντας την λέξη γραμμένη σε ένα χαρτί, τοποθέτησαν μόνα τους τα γράμματα στη σειρά, σχηματίζοντας την επιθυμητή λέξη.

- **Προγραφή των γραμμάτων της λέξης «ΜΟΥΣΕΙΟ».**

Αφού “γράψανε” τα γράμματα του ΜΟΥΣΕΙΟΥ με το δάχτυλό τους πάνω στα πολύχρωμα και τρισδιάστα γράμματα από τον κρυμμένο θησαυρό, επιχειρήσαμε να τα γράψουν και σε ένα χαρτόνι. Διάλεξαν όποιο γράμμα ή γράμματα επιθυμούσαν και τα έγραφαν όπως μπορούσαν με μαρκαδόρο πάνω στο χαρτόνι. Η δραστηριότητα αυτή δεν είχε ως στόχο να μάθουν να γράφουν τα γράμματα, αντιθέτως είχε ως στόχο τα παιδιά να κατανοήσουν ότι όλες οι λέξεις αποτελούνται από γράμματα και ότι μπορούν να αποτυπωθούν και στον γραπτό λόγο.

- **Προγραφή της λέξης «ΜΟΥΣΕΙΟ».**

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα αποτέλεσε συνέχεια της προηγούμενης. Κάθε παιδί καλούνταν έχοντας μπροστά του σχηματισμένη την λέξη, να προσπαθήσει να την γράψει ολοκληρωμένα σε ένα χαρτόνι. Χωρίς να αναμένουμε να γραφτεί με ακρίβεια, τα παιδιά με μεγάλη χαρά έγραψαν «ΜΟΥΣΕΙΟ» περισσότερες από μία φορές, επιζητώντας και άλλες σχετικές δραστηριότητες.

- **Συζήτηση.**

Η τελευταία δραστηριότητα που «έκλεισε» αυτήν την υπέροχη βιωματική προσέγγιση ήταν μια χαλαρή συζήτηση των παιδιών και μαζί μας για τελευταία φορά μπροστά στη γωνία του μουσείου μας. Φανερώθηκαν η ευχαρίστηση και η χαρά τους για την επίσκεψη, ο ενθουσιασμός τους που μετατράπηκαν πολλές φορές σε μικρούς εξερευνητές, το τραγούδι «μες στο μουσείο» που αγαπήθηκε τόσο πολύ που το

ζητούσαν κάθε μέρα να το ακούν, οι δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν μέσα στο μουσειακό χώρο, τα εκθέματα που τους εντυπωσίασαν. Αλλά το βασικότερο που προέκυψε από την συγκεκριμένη συζήτηση ήταν η δυνατή, βροντώδης, ενθουσιώδης αλλά και σίγουρη απάντησή τους στην ερώτηση εάν επιθυμούν να επισκεφτούμε ξανά ένα μουσείο. Η συγκίνησή μας ήταν έντονη και έκδηλη διότι, ένας από τους βασικότερους στόχους μας πραγματοποιήθηκε, η πρώτη βιωματική εμπειρία των παιδιών οδήγησε στο να αγαπήσουν τον μουσειακό χώρο.

- **Διαδικτυακό ταξίδι στα μουσεία.**

Τα παιδιά κάνοντας χρήση της τεχνολογίας και συγκεκριμένα των υπολογιστών και του διαδικτύου, με την βοήθεια των γονέων, επισκέπτονται και άλλα μουσεία της Ελλάδας μέσω του ηλεκτρονικού εκπαιδευτικού προγράμματος «ΟΔΥΣΣΕΑΣ». Την δραστηριότητα αυτή την προτείναμε προαιρετικά για την ενασχόληση των παιδιών στον ελεύθερο χρόνο τους στο σπίτι.

5.5.: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ

Τα μουσεία, καθώς και η ευρύτερη πολιτισμική κληρονομιά, δεν εκλαμβάνονται πλέον αποκλειστικά ως χώροι εθνικού παρελθόντος που απευθύνονται κυρίως σε ειδικές κοινωνικές ομάδες, αλλά ως θεσμοί και αγαθά που αφορούν κυρίως το παρόν και το μέλλον και που απευθύνονται προς όλες τις κοινωνικές και πολιτισμικές ομάδες καθώς και σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, παρέχοντας δυνατότητες πολύπλευρης δημιουργικής αξιοποίησης. Στο σύγχρονο αυτό πλαίσιο, αποδίδεται μεγάλη σημασία στην ενίσχυση, στη διεύρυνση και στον εμπλουτισμό του εκπαιδευτικού και κοινωνικού ρόλου των μουσείων, ώστε να μπορεί το μουσείο να λειτουργεί ως ένα μουσείο για όλους, ένα μουσείο κοντά στα σχολεία και την εκπαίδευση, ένα μουσείο μέσα από το οποίο με ευχάριστο και σύγχρονο τρόπο το παιδί να μαθαίνει, να μπορεί να εμπλουτίσει τις γνώσεις του και να τις αναπτύξει.

Το μουσείο προσφέρει τη δυνατότητα στο παιδί να μελετήσει θέματα της δικής του επιλογής και να προχωρήσει με το δικό του ρυθμό χωρίς τον φόβο αποτυχίας, διότι περιορίζει τους φραγμούς που υπάρχουν στα παραδοσιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Η δυνατότητα αυτή προσφέρεται μέσω της εφαρμογής σύγχρονων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, τα οποία χαρακτηρίζονται από την ενεργητική μάθηση και εφαρμόζονται με επιτυχία στη χώρα μας τη τελευταία δεκαετία.

Τα αποτελέσματα της επίσκεψης δείχνουν ότι η μουσειακή αγωγή είναι εφικτή στην προσχολική ηλικία, τα παιδιά συμμετέχουν ενεργά με έντονη προθυμία και αποκτούν γνώσεις μέσω δημιουργικών και ευχάριστων δραστηριοτήτων. Οι αρχικές μας υποθέσεις επιβεβαιώθηκαν. Η συμμετοχή των παιδιών ξεπέρασε τις προσδοκίες μας. Ο ζήλος για την απόκτηση καινούργιων γνώσεων αλλά και ο ενθουσιασμός που τα διέκρινε κατά την διάρκεια των δραστηριοτήτων ήταν έντονα φανερά. Επίσης, επιβεβαιώθηκε και η υπόθεσή μας, για την ύπαρξη συσχέτισης προσωπικών εμπειριών και εκθεμάτων. Τα παιδιά με αφορμή την παρουσίαση των εκθεμάτων, φανέρωναν βιωματικές εμπειρίες τους και γνώσεις. Τέλος, το περιεχόμενο της επίσκεψής μας περιείχε παιγνίδια παρατηρητικότητας, φαντασίας, οξυδέρκειας και ευστροφίας που επιβεβαίωσαν ότι κατάλληλα εφαρμοσμένα μπορούν να φέρουν εκπληκτικά αποτελέσματα σε ότι αφορά τις γνώσεις.

Ένα απρόσμενο αλλά πολύ ευχάριστο αποτέλεσμα που διακρίναμε ήταν η ομαλή συνεργασία κατά την διάρκεια των δραστηριοτήτων, το ομαδικό πνεύμα αλληλοβοήθειας, αλλά και ο διακριτικός ανταγωνισμός στην ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών.

Αποδείξαμε ότι οι σχέσεις ανάμεσα στα μουσεία και τα σχολεία είναι εφικτές και μπορούν να γίνουν και πιο στενές. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα στο Μουσείο αποτελούν μια εμπειρία μοναδική, μια εμπειρία η οποία ενεργοποιεί πολλές αισθήσεις (multi-sensory experience) και ως εκ τούτου είναι μια εμπειρία αξέχαστη.

5.6.: ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Στο συγκεκριμένο υποκεφάλαιο θα προταθούν ιδέες δραστηριοτήτων για κάθε στάδιο προγραμματισμένης επίσκεψης.

Α' Στάδιο: προετοιμασία στην τάξη πριν την επίσκεψη στο μουσείο.

- * *Γλωσσικά παιχνίδια:* τα παιδιά επεξεργάζονται τη λέξη μουσείο και βρίσκουν παρεμφερείς λέξεις και εκφράσεις. Μπορούν επίσης, να αναζητήσουν τη λέξη μουσείο σε άλλες γλώσσες ή με την χρήση μουσικών οργάνων να τη συλλαβίζουν με συγκεκριμένο ρυθμό.
- * *Άσκηση μνήμης:* ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει εποπτικό υλικό από διάφορα μουσεία του κόσμου και σε δεύτερη φάση, εξετάζει την μνήμη των παιδιών ρωτώντας τους σε ποια μουσεία ανήκουν.
- * *Ιστορίες και παραμύθια:* ο εκπαιδευτικός ή και τα ίδια τα παιδιά επιλέγουν μία εικόνα που τους ενθουσιάζει από τα εκθέματα του εποπτικού υλικού που προσφέρεται στη τάξη και με βάση αυτό δημιουργούν το δικό τους παραμύθι ή ιστορία.
- * *Κολλάζ:* τα παιδιά δημιουργούν ένα κολλάζ με τίτλο «μουσείο», στο οποίο κολλούν οτιδήποτε πληροφοριακό υλικό έχουν αναζητήσει σχετικό με αυτό.
- * *Σταυρόλεξο:* το όνομα του μουσείου που πρόκειται να επισκεφτεί η τάξη είναι γραμμένο με κεφαλαία γράμματα σε κουτιά. Ύστερα, ζητείται από τα παιδιά να τα αντιγράψουν στα αντίστοιχα κουτιά όπως εκείνα μπορούν.
- * *Παζλ:* μία εικόνα σχετική με την επίσκεψη παρουσιάζεται στα παιδιά και εκείνα καλούνται να την συναρμολογήσουν ενώνοντας τα κομμάτια του παζλ.
- * *Βιβλιοθήκη:* τα παιδιά φέρνουν βιβλία σχετικά με την επίσκεψη, τα οποία θα συγκροτήσουν την βιβλιοθήκη του μουσείου μέσα στην τάξη.
- * *Λέξη και εγώ:* κάθε παιδί λέει μία λέξη σχετική με το μουσείο και μετά λέει τι του θυμίζει.
- * *Παντομίμα:* το παιδί επιλέγει ένα έκθεμα του μουσείου και το παρουσιάζει βουβά στα υπόλοιπα παιδιά και εκείνα καλούνται να το ανακαλύψουν.

- * *Προβολή διαφανειών:* ο εκπαιδευτικός προβάλλει διαφάνειες σχετικές με την ιστορία και το περιεχόμενο του μουσείου.
- * *Θεατρικό παιχνίδι:* σχεδιάζουμε στον αέρα με το δάχτυλό μας την μορφή ενός εκθέματος που επιθυμούμε.
- * *Μακέτα του Λαογραφικού Μουσείου:* κατασκευάζουμε ομαδικά το παραδοσιακό αρχοντικό που στεγάζεται το μουσείο.
- * *Προμαθηματικό παιχνίδι:* ομαδοποίηση αντικειμένων ανά μέγεθος ή χρωματισμών.
- * *Εξελικτική κατάταξη:* τα παιδιά μπορούν να τοποθετήσουν τα αντικείμενα εξελικτικά μέσα στο χρόνο.
- * *Ακρόαση ήχων:* τα παιδιά ακούν ήχους και προσπαθούν να αναγνωρίσουν από πού προέρχονται (για παράδειγμα: ήχος αργαλειού) (Αλκηστις, 1995).

Β' Στάδιο: Επίσκεψη στο Λαογραφικό Μουσείο.

- * *Σχηματισμοί:* τα παιδιά παρατηρούν ένα αντικείμενο γύρω τους και ενώνονται όλα μαζί για να το σχηματίζουν με το σώμα τους (για παράδειγμα το δρεπάνι).
- * *Άσκηση φαντασίας:* τα παιδιά επιλέγουν ένα αντικείμενο και λένε παράξενες χρήσεις του.

Γ' Στάδιο: Επεξεργασία στην τάξη.

- * *Γραμματόσημα:* τα παιδιά σχεδιάζουν σε παραλληλόγραμμα χαρτιά κομμένα σε πραγματικές διαστάσεις ενός γραμματόσημου με το ειδικό ψαλίδι με δοντάκια.
- * *Εκπαιδευτικά πόστερ και αφίσες:* τα παιδιά δημιουργούν με την βοήθεια του εκπαιδευτικού πόστερ και αφίσες με ζωγραφιές τους, προωθώντας την μουσειακή αγωγή και στα υπόλοιπα σχολεία.
- * *Πρόσκληση ενός τσαγκάρη:* επειδή το ενδιαφέρον των παιδιών για την κατασκευή των παπουτσιών τα παλιά χρόνια ήταν έντονο, μπορούμε να προσκαλέσουμε έναν τσαγκάρη να λύσει όλες τις απορίες των παιδιών και

γιατί όχι να παρουσιάσει μπροστά στα μάτια τους τον παραδοσιακό τρόπο κατασκευής ενός παπουτσιού.

- * *Κατασκευή χαλιού:* τα παιδιά φέρνουν στην τάξη παλιά άχρηστα υφάσματα, τα οποία θα κολληθούν πάνω σε άσπρο χαρτόνι για να δημιουργηθεί ένα χαλί.
- * *Κατασκευή κούκλων με παραδοσιακές στολές:* σχηματίζουν παραδοσιακές φορεσιές πάνω σε ρολά από χαρτιά υγείας και τις χρωματίζουν, για κεφάλι γίνεται χρήση μάλων φελλού, πάνω στα οποία θα σχηματιστούν τα χαρακτηριστικά του προσώπου.
- * *Το παιχνίδι του φύλακα του μουσείου:* ένα παιδί είναι ο φύλακας του μουσείου. Κάθεται σε μια καρέκλα με δεμένα τα μάτια, ο θησαυρός (κλειδιά) είναι κρυμμένος κάτω από τη θέση του. Τα υπόλοιπα παιδιά κάθονται γύρω του. Ένα παιδί επιλέγεται σιωπηλά και πρέπει να κλέψει τον θησαυρό αθόρυβα. Ο φύλακας κάνει θόρυβο, όταν ακούσει θόρυβο. Νικητής είναι αυτός που θα αρπάξει τον θησαυρό, χωρίς να ακουστεί θόρυβος (Μπερναντέτ •Βαλέρι, 2004).

Δ' Στάδιο: Προεκτάσεις.

- * *Εφημερίδα:* δημιουργούμε την δική μας εφημερίδα με άρθρο αφιερωμένο στα γεγονότα και στις δραστηριότητες που διαδραματίστηκαν στο Β' και στο Γ' Στάδιο.
- * *Λεύκωμα:* με τις ζωγραφιές των παιδιών και το εποπτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε δημιουργούμε λεύκωμα, στο οποίο τα παιδιά καταγράφουν τις εντυπώσεις τους με την βοήθεια του εκπαιδευτικού.
- * *Έκθεση:* οι χειροτεχνίες και οι κατασκευές των παιδιών παρουσιάζονται σε μία προγραμματισμένη έκθεση ανοιχτή προς το κοινό.
- * *Σακούλες:* πάνω σε χάρτινες σακούλες ζωγραφίζουν τα παιδιά διάφορα εκθέματα και διατίθενται στα μουσεία για να χρησιμοποιηθούν από τους επισκέπτες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η μουσειακή εκπαίδευση μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα θέμα “ευαίσθητο”, γιατί αγγίζει θέματα του παρελθόντος, “άπιαστο” γιατί οι μουσειακοί χώροι δεν συντελούν στην εύκολη και δυνατή επίσκεψη παιδιών προσχολικής ηλικίας και “διαχρονικό” γιατί αποτελεί τον συνδετικό κρίκο του παρόντος με το παρελθόν, του σχολείου με το μουσείο. Σε καμία περίπτωση όμως, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως “περιττό” στα σχολικά προγράμματα.

Η βιωματική εμπειρία της μουσειακής αγωγής που προσφέρεται στο παιδί είναι ανεκτίμητη. Το παιδί συμμετέχει ενεργά στη μάθηση, ενεργοποιεί όλες του τις αισθήσεις, έρχεται σε επαφή με άλλα παιδιά και συνεργάζεται αβίαστα μαζί τους, εκφράζεται ελεύθερα, χωρίς τον φόβο της κριτικής σκέψης. Ο μουσειακός χώρος και τα εκθέματά του, το φέρνουν σε επαφή με τις τέχνες της γλυπτικής, της ζωγραφικής, της υφαντικής. Η ιστορία βρίσκεται μπροστά στο οπτικό του πεδίο και αντιλαμβάνεται την εξελικτική πορεία των πραγμάτων. Οι δραστηριότητες που πραγματοποιούνται φέρουν παιγνιώδη μορφή, με αποτέλεσμα το παιδί να συμμετέχει με την έγκρισή του και να οδηγείται στη μάθηση ακούραστα και ευχάριστα.

Ύστερα από τις βιβλιογραφικές μας έρευνες, αλλά και τις επιτόπου επισκέψεις μας, καταλήξαμε σε κάποια συμπεράσματα, τα οποία δεν θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι αρκετά ενθαρρυντικά. Από την εμπειρία που αποκτήσαμε, συνειδητοποιήσαμε πως η μουσειολογία και η μουσειακή εκπαίδευση δεν έχουν αναπτυχθεί στη χώρα μας όσο θα ήταν δυνατόν. Ιδίως όσον αφορά την προσχολική ηλικία, στην οποία επιλέξαμε να δώσουμε και ιδιαίτερη βαρύτητα. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα των μουσείων είναι ελάχιστα και ίσως επιφανειακά, χωρίς να τους δίνεται η σημασία που τους αξίζει. Αυτό φαίνεται και από το προσωπικό των παιδικών μουσείων, το οποίο κατά μεγάλο ποσοστό στη χώρα μας, δεν αποτελείται από εξειδικευμένους μουσειοπαιδαγωγούς, αλλά πολλές φορές από ιστορικούς, αρχαιολόγους ή ακόμη και από απλούς εργαζόμενους μουσείων. Επίσης φανερό είναι πως οι σχέσεις σχολείου και μουσείου δεν είναι αυτές που θα έπρεπε.

Η αντίθετη ακριβώς εικόνα επικρατεί στα Παιδικά Μουσεία του εξωτερικού. Η προσχολική όσο και η βρεφική ηλικία λαμβάνεται σοβαρά υπόψη, τόσο στη διαμόρφωση του μουσειακού χώρου, όσο και στον σχεδιασμό κατάλληλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Η συνεργασία μουσείου – σχολείου είναι άρτια συνδεδεμένη σε κλίμα συνεργασίας και ομαδικότητας. Ειδικοί μουσειοπαιδαγωγοί υποδέχονται τα παιδιά και ασχολούνται μαζί τους δημιουργικά και με παιγνιώδης μορφής δραστηριότητες. Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες αντιμετωπίζονται με την ίδια σοβαρότητα και δεν θεωρούνται μειονότητα. Η καταλληλότητα του χώρου προσφέρει και επιδιώκει ίσες ευκαιρίες μάθησης και ολόπλευρης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης.

Η επίσκεψή μας στο Λαογραφικό Μουσείο, ο σχεδιασμός της, τα μέτρα προστασίας που λάβαμε, η συνεργασία μας με τις υπεύθυνες του μουσείου, οι παιγνιώδεις δραστηριότητες που δημιουργήσαμε και γενικότερα η όλη διαδικασία της υλοποίησης που κλιθήκαμε να ακολουθήσουμε, μας επιβεβαίωσε την μέγιστη σημασία της μουσειακής εκπαίδευσης. Η καινοτόμος πρόκληση που δεχτήκαμε, να δημιουργήσουμε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα και να συντονίσουμε μία μουσειακή επίσκεψη, μας πυροδότησε με πρωτόγνωρες εμπειρίες και γνώσεις. Η ευχαρίστηση που σχηματίστηκε στα πρόσωπα των παιδιών αλλά και οι επευφημίες των γονέων, αποτέλεσαν την ανταμοιβή μας.

Εάν μας ζητούσαν να χαρακτηρίσουμε με μία φράση την βιωματική αυτή εμπειρία μας, θα την αποκαλούσαμε ως την πρωτότυπη εναλλακτική λύση της παθητικής μάθησης και συγχρόνως το στοιχείο εκείνο που εφοδιάζει τον εκπαιδευτικό με περισσότερο ζήλο, τον πλημμυρίζει με ενθουσιασμό και τον γεμίζει με πάθος για τη δουλειά του και την ανάγκη του να προσφέρει ουσιαστική και ευχάριστη μάθηση στα παιδιά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Άλκηστις (1995), *Μουσεία και σχολεία Δεινόσαυροι και αγγεία*. Ελληνικά Γράμματα: Αθήνα
2. Αντζουλάτου- Ρετσίλα (1986), *Λαογραφικά μουσεία και παιδεία*. χ. ε. : Αθήνα
3. Βελισσαροπούλου Γ. • Ευστρατίου Κ. • Ιωαννίδης Α. • Λαμπράκη Α. (1985). *Αρχαιολογία Παιδί και μουσείο*, 16,16-77.
4. Alexander (2011). A Review of “Connecting Kids to History with Museum Exhibitions”. *Visitor Studies*, 14 (1), 113-116.
5. American Association of Museums (1973). *Museum Accreditation: Professional Standards*. AAM: Washington
6. Bailey E. B. (2006). Researching Museum Educators' Perceptions of their Roles, Identity, and Practice. *Journal of museum education*, 31, 175-198.
7. Bernarduzzi L. F. • Albanesi G. • Bevilacqua F. (2012). Museum Heroes All: The Pavia Approach to School-Science Museum Interactions. *Science & Education*.
8. Γραφείο Νεότητας Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, <http://neotita.gr/>, (2013). *Ελληνικό Παιδικό Μουσείο*.
9. Children’s Museum of Phoenix, <http://childrensmuseumofphoenix.org/>
10. Chin C.C. (2004). Museum experience- a resource for science teacher education. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 2, 63-90.
11. Δάλκος Γ. (2000), *Σχολείο και Μουσείο*. Καστανιώτη: Αθήνα
12. Δαμαλά (2011), Μουσείο και Εκπαίδευση: Ψηφιακά Μέσα στη Μουσειοπαιδαγωγική. *Museo Nacional de Artes Decorativas*, Μαδρίτη, Ισπανία
13. David C. • Matthews B. (1995). The teacher internship program for science (TIPS): a successful museum- school partnership. *Journal of elementary science education*, 7 (1), 16-28.
14. Dewey J. (1980), *Εμπειρία και Εκπαίδευση*. Αθήνα: Γλάρος
15. Δίκτυο Μουσείων και Πολιτιστικών Φορέων Ιστορικού Κέντρου Αθηνών- Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, <http://www.athensmuseums.net/museum.php?id=16>
16. Downey S. • Krantz A. • Skidmore E. • (2010). The parental role in children’s Museums. *Museums and issues*, 5, 15-34.
17. Εθνική Πνακοθήκη -Παράρτημα Ναυπλίου, <http://www.nafplio.gr/ethnikipinakothikiparatmenu.html>
18. Εκπαιδευτικά Προγράμματα Εργαστηρίου Τέχνης Ναυπλίου, <http://alliprotasi2.wordpress.com/>
19. Εκπαιδευτικό Συμπόσιο (2004), Μουσειοπαιδαγωγική οργάνωση και διοίκηση Πολιτισμού- Αρχαιολογικός προγραμματισμός και σχεδιασμός- «Κόσμοι Πολιτισμού στην Ελλάδα». *Εκπαιδευτικό Συμπόσιο τευχ. 04*, Εντευκτηρίου: Θεσσαλονίκη
20. Ελληνικό Παιδικό Μουσείο (2011), *Παιδί και Εκπαίδευση στο Μουσείο*. Επιμ. Καλεσοπούλου Δ., Πατάκη: Αθήνα

21. Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, www.hcm.gr
22. Falk J. H. • Dierwing L. D. (1992), *The museum experience*. Whalesback Books: Washington, D.C.
23. GLLAM, (2000). Research undertaken by the Research Centre for Museums and Galleries. *Museums and Social Inclusion*, University of Leicester.
24. Ζαφειράκου Α. • Potvin M. • Ξανθοπούλου Κ. • Πεδιαδιτάκη Α. • Buffet F. (2000), *Μουσεία & Σχολεία*. Επιμ. Ζαφειράκου Α. Τυπωθήτω: Αθήνα
25. Zancanaro M. • Pianesi F. • Stock O. • Venuti P. • Cappelletti A. • Iandolo G. • Prete M. • Rossi F. (2007). Children in the Museum: an Environment for Collaborative Storytelling. *Peach-Intelligent Interfaces for Museum Visits*, 165-184.
26. Zollinger T. • Atencio D. J. (2007). Integration of Play, Learning and Experience: What Museums Afford Young Visitors. *Early Childhood Education*, 35, 245-251.
27. Hicks (2005). A whole new world: the young person's experience of visiting Sydney Technological Museum. *Museum and Society*, 3 (2), 66-80.
28. Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, <http://e-emphasis.sch.gr/> (2007). Μια επίσκεψη στο Ελληνικό Παιδικό Μουσείο ,Πανελλήνιου Σχολικού Δικτύου, 3.
29. Καλούρη- Αντωνοπούλου Ρ. • Κάσσαρης Χ. (1988), *Το μουσείο μέσο τέχνης και αγωγής*. Καστανιώτη: Αθήνα
30. Καλλούρη- Αντωνοπούλου Ουρ. (1985), *Αισθητική αγωγή του παιδιού*. Δίπτυχο: Αθήνα
31. Kim K.Y. • Crowley K. (2010). Negotiating the Goal of Museum Inquiry: How Families Engineer and Experiment. *Instructional Explanations in the Disciplines*, 51-65.
32. Knutson K. • Crowley K. (2012). Connecting with Art: How Families Talk About Art in a Museum Setting. *Instructional Explanations in the Disciplines*, 189-206.
33. Koliopoulos D. • Gouskou E. • Arapaki X. (χ.χ.). Organizing principles of a school-museum teaching intervention for pre-school children. 21-25.
34. Κουβέλη Α. (2000), *Η σχέση των μαθητών με το μουσείο*. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών: Αθήνα
35. Κρόντιρα Λ. (1985), *Γνωριμία με το εθνικό αρχαιολογικό μουσείο*. Επιμ. Λιαπή Β., Εκδοτική Αθηνών: Αθήνα
36. Λοΐζου- Χατζηγαβριήλ Λ. (2010), Εκπαιδευτική Ημερίδα Μουσειακής Αγωγής με θέμα: «ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΑΕΙ ΜΟΥΣΕΙΟ», «Μουσεία-Μνημεία – Σχολεία: Πολιτισμός και Κυπριακή πραγματικότητα».
37. Μπερναντέτ Τ. Λ. • Βαλέρι Μ. (2004), «1001 δραστηριότητες για τα νηπιαγωγεία». Επιμ. Μίγγα Ν. • Μπράβου Β. Μεταίχιμο: Αθήνα
38. Νάκου Ε. (2001), «*Μουσεία: εμείς, τα πράγματα και ο πολιτισμός*». Νήσος: Αθήνα
39. Νικονάνου Κ. (2010), *Μουσειοπαιδαγωγική από θεωρία στην πράξη*. Πατάκη: Αθήνα
40. ΟΗΕ (2006), *Συνθήκη για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία*

41. Οικονόμου Μ. (2003), «Μουσείο: Αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός;» *Μουσειολογικοί προβληματισμοί και ζητήματα*. Κριτική: Αθήνα
42. Παιδικά Εργαστήρια- Παιδικού Μουσείου Θεσσαλονίκης, <http://www.anthropos.gr/>
43. Παιδικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, <http://www.paidikomouseio.gr/>
44. Please Touch Museum, <http://www.pleasetouchmuseum.org/>
45. Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.), 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα «Μαθαίνω πώς να μαθαίνω», *Πρακτικές εφαρμογές της μουσειοπαιδαγωγικής εκπαίδευσης στο δημοτικό σχολείο*. 7-9 Μαΐου 2010
46. Πρακτικά Ημερίδας Proceedings, Εκπαιδευτικά προγράμματα του Ελληνικού Παιδικού Μουσείου: «*Εκπαιδευτικές δράσεις για την πολιτιστική κληρονομιά και το περιβάλλον 2008-2009*». Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM) - Ελληνικό Τμήμα & Ομάδα Εργασίας CECA <http://www.istomediahost.gr/icom/pdf/proceedings062009.pdf>
47. 2009, 188-193.
48. Ρώκ Σ. • Ρόκου Μ. (2010), Εκπαιδευτική Ημερίδα Μουσειακής Αγωγής με θέμα: «*ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΑΕΙ ΜΟΥΣΕΙΟ*», «*Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ*». 17, 18, 19 Μαΐου 2010.
49. Scott C. A. • Soren B. J. (2009). Introduction to the special issue –exploring the value of museums. *Museum Management and Curatorship*, 24 (3), 189-193.
50. Shine S. • Acosta T. Y. (2000). Parent-Child Social Play in a Children’s Museum. *Family Relations*, 49 (1), 45-52.
51. Trimis G. • Savva A. (2009). The In-Depth Approach: Young Children’s Artistic Learning in the Context of Museum Environments and Other Cultural Settings. *Making Meaning Educating the young Child*, 2, 92-116.
52. Thomas G. P. • Anderson D. (2012). Parents’ Metacognitive Knowledge: Influences on Parent–Child Interactions in a Science Museum Setting. *Research in Science Education*, 284-289.
53. Φάρος Τυφλών Ελλάδος (2006). <http://www.fte.org.gr/>
54. Wolf B. • Wood E. (2012). Integrating Scaffolding Experiences for the Youngest Visitors in Museums. *Journal of Museum Education*, 37 (1), 29-38.
55. 6^ο Περιφερειακό Σεμινάριο Καβάλας (2002), Για εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Νομού Καβάλας. *Μουσείο- Σχολείο*, Citronio: Αθήνα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Υπεύθυνη δήλωση που στάλθηκε στους γονείς για την έγκριση της επίσκεψης:

Αγαπητοί γονείς,

Σας ενημερώσουμε ότι στα πλαίσια της μουσειακής αγωγής, θα θέλαμε να πραγματοποιηθεί μια εκπαιδευτική ξενάγηση στο χώρο του Λαογραφικού Μουσείου, στο Κρανίδι. Η αναχώρηση των παιδιών από το χώρο του παιδικού σταθμού θα γίνει στις 10:30 π.μ. και η άφιξή τους στις 11:30 π.μ.. Η μετακίνηση των παιδιών θα γίνει με το σχολικό του παιδικού. Τα παιδιά θα συνοδέψουν η κ. Ασπασία Μίσσιου, η κ. Βαραγγούλη Ελένη, η κ. Ντενίσα Ντάση και ο κ. Στέφανος Χαντζής. Η ξενάγηση θα πραγματοποιηθεί, εφόσον η συμμετοχή των παιδιών ξεπερνά το μισό της προνηπιακής τάξης. Στόχοι της ξενάγησής μας αποτελούν η αισθητική απόλαυση, η καλλιέργεια της ευαισθησίας, η καλλιτεχνική αγωγή των παιδιών, ο θαυμασμός των έργων, η έξαψη της περιέργειας αλλά και η ώθηση για αυτοδημιουργία. Ευελπιστούμε στην συναίνεση συμμετοχής του παιδιού σας. Παρακαλούνται οι δηλώσεις να δοθούν έως και στις 23/01/2013.

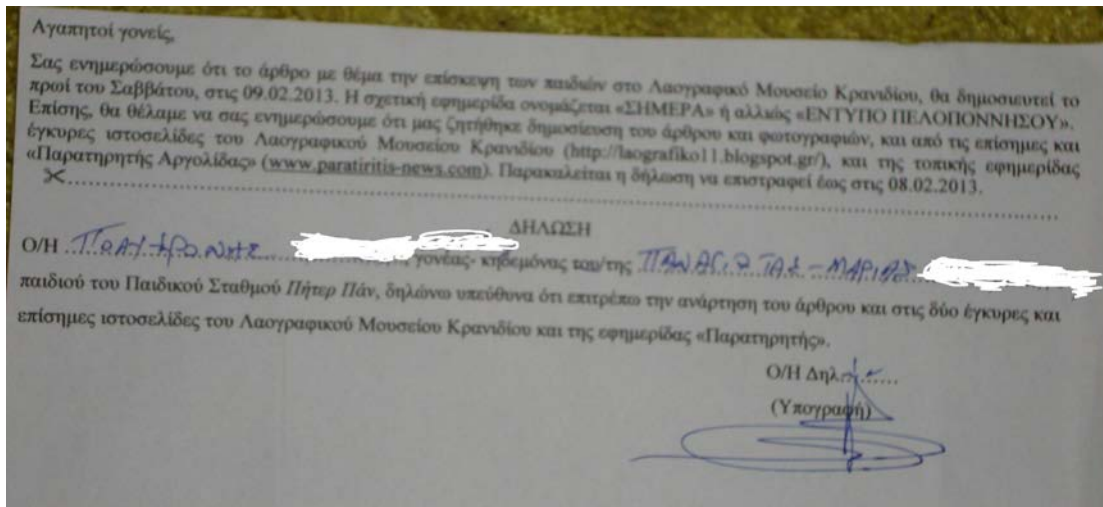
✂.....

ΔΗΛΩΣΗ

Ο/Η , γονέας- κηδεμόνας του/της , παιδιού του Παιδικού Σταθμού *Πήτερ Πάν*, δηλώνω υπεύθυνα ότι επιτρέπω τη συμμετοχή του παιδιού μου στην εκπαιδευτική ξενάγηση, που θα πραγματοποιηθεί στις 25 Ιανουαρίου 2013, στο Λαογραφικό Μουσείο Κρανιδίου.

Ο/Η Δηλ.....
(Υπογραφή)

Υπεύθυνη δήλωση που στάλθηκε στους γονείς για την έγκριση δημοσίευσης στην εφημερίδα:

Άρθρο στην εφημερίδα «Ενημέρωση Πελοποννήσου», «Παρατηρητής Αργολίδας», στην ηλεκτρονική ιστοσελίδα- Εφημερίδα <http://www.paratiritis-news.com/?cat=7>:

«Τετράχρονοι θησαυροί..... ανάμεσα σε λαογραφικούς θησαυρούς...!!»

Μια απρόσμενη και καθόλου τυπική επίσκεψη δέχτηκε το Λαογραφικό Μουσείο Κρανιδίου από τρίχρονα και τετράχρονα παιδιά του ιδιωτικού παιδικού σταθμού Πήτερ Παν, στις 25 Ιανουαρίου του 2013.

«Μουσείο- παιδί», «μουσείο- εκπαίδευση», «μουσείο- σχολείο», «εκθέματα- αγωγή», αποτελούν μερικά από τα πιο επίκαιρα θέματα που απασχολούν τους εκπαιδευτικούς και μουσειακούς κλάδους την τελευταία δεκαετία στην Ελλάδα. Η προσχολική ηλικία αποτελεί το «θεμέλιο» της ανάπτυξης και σταθεροποίησης της σχέσης μουσείου- παιδιού. Η απουσία στερεοτύπων και προκαταλήψεων απέναντι στο μουσείο, στην ηλικία αυτή, επιτρέπει τις πρώτες επαφές του παιδιού με το μουσείο, να είναι άμεσες, εμπειρικές και με παιγνιώδη τρόπο, ώστε το παιδί να οδηγηθεί στη γνώση ευχάριστα και αβίαστα.

Στόχοι της ξενάγησής μας αποτέλεσαν η ουσιαστικότερη και εκτενέστερη γνωστική ανάπτυξη, η αισθητική απόλαυση, η καλλιέργεια της ευαισθησίας, η έξαψη

της περιέργειας και η καλλιτεχνική αγωγή των μικρών μας παιδιών. Φυσικά, η ηλικία αυτή δεν επιτρέπει τον παραδοσιακό τρόπο μάθησης, αντιθέτως δίνει την ευκαιρία οι γνώσεις να γίνουν παιχνίδι και το παιχνίδι γνώσεις. Το περιεχόμενο της επίσκεψης περιείχε παιχνίδια παρατηρητικότητας, φαντασίας, οξυδέρκειας και ευστροφίας, που βασίζονταν στην αυτενέργεια των παιδιών ανάλογα με τις δυνατότητές τους και τα ενδιαφέροντά τους.

Η ξενάγηση άρχισε με το «τυπικό» μέρος της κατοχής του εισιτηρίου. Τα προνήπια έδωσαν τα ίδια το συμβολικό ποσό του εισιτηρίου (συμβολικό, διότι η είσοδος στο μουσείο είναι δωρεάν), ώστε να παραλάβουν το εισιτήριο από την κ. Παλυβού Σούλα για να κατανοήσουν ότι το εισιτήριο τους επιτρέπει την πρόσβαση στους χώρους του μουσείου. Στη συνέχεια, αφού γνωρίσαμε και συστηθήκαμε στις εθελόντριες κυρίες του μουσείου, η διαφορετική ξενάγηση άρχισε. Κάτω, στο παραδοσιακό μαύρο-κόκκινο χαλί υπήρχαν διάφοροι χρωματιστοί φάκελοι με την λέξη «ΜΟΥΣΕΙΟ», οι οποίοι έπρεπε να ανοιχτούν από τα παιδιά. Ανακάλυψαν ότι είχαν φωτογραφίες από τα αντικείμενα του μουσείου, αναζήτησαν μόνα τους τα αντικείμενα και έπειτα άκουγαν τις σχετικές πληροφορίες ή τα «γνώριζαν» αγγίζοντάς τα ή φαντάζοντας και δραματοποιώντας την χρήση τους (για παράδειγμα, παρουσιάζοντας το σίδερο κάναμε πως σιδερώναμε με τα φανταστικά μας σίδερα ή γινόμασταν μάγιστροι και μαγειρεύαμε στις μεγάλες χάλκινες κατσαρόλες κτλ.).

Αφού το θεωρητικό μέρος της επίσκεψής μας έλαβε τέλος, τα παιχνίδια δράσης πήραν την σειρά τους. Ένα άσπρο μεγάλο σεντόνι σκέπασε το υφαντό χαλί, και πάνω του κάθισαν κυκλικά τα παιδιά. Μοιράστηκαν πλαστελίνες, με τις οποίες ζητήσαμε να πλάσσουν το αντικείμενο που τους άρεσε περισσότερο. Αξίζει να σημειωθεί ότι το πέταλο του αλόγου, το δρεπάνι και ο αργαλειός κατείχαν την τιμητική τους. Στη συνέχεια, ένα μεγάλο χαρτί του μέτρου κάλυψε το σεντόνι, πάνω στο οποίο τα παιδιά αποτύπωσαν τις εμπειρίες τους από την ξενάγηση. Τέλος, «το Μαγικό Κουτί του Μουσείου» εμφανίστηκε και ζητούσε από το κάθε παιδί να βάλει το χέρι του μέσα του και να τραβήξει ένα χαρτί. Το κάθε χαρτί έκρυβε και μία ερώτηση σχετική με τις δραστηριότητες που διαδραματίστηκαν μέσα στο μουσείο. Η επίσκεψή μας ολοκληρώθηκε γράφοντας τις εντυπώσεις μας στο Βιβλίο Εντυπώσεων του Μουσείου και παραβιάζοντας έναν βασικό κανόνα του μουσείου: ΦΩΝΑΞΑΜΕ δυνατά ένα

μεγάλο «ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ» στις κυρίες που εθελοντικά αλλά με πολύ αγάπη και μεράκι κρατάνε το χώρο αυτόν ζωντανό και ανοιχτό στα παιδιά, άρα ανοιχτό και στην γνώση. Απόδειξη της γνώσης αποτελεί και το γεγονός ότι η θεματική ενότητα του Μουσείου μας απασχόλησε ευχάριστα και στο παιδικό μας, μετά από την επίσκεψή μας. Μας ώθησε να κατασκευάσουμε αργαλειούς αλλά και να υφάνουμε τα αρχικά των ονομάτων μας, να μάθουμε το τραγούδι «Μες στο Μουσείο» από την Λιλιπούπολη και να το δραματοποιήσουμε, και πολλές άλλες πρωτότυπες ιδέες.

Την δώωρη επίσκεψη οργάνωσαν και συντόνισαν οι βρεφονηπιοκόμοι Ντενίσα Ντάση και Ελένη Βαραγγούλη, σε συνεργασία με την νηπιαγωγό και διευθύντρια του Παιδικού Σταθμού Πήτερ Παν κ. Ασπασία Μίσσιου. Ενεργό ρόλο στην επίσκεψη κατείχε και ο κ. Στέφανος Χαντζής, ο οποίος «ζωντάνευε» την ξενάγηση με τις δικές του παιδικές αναμνήσεις. Την επίσκεψη εγκρίνανε εννέα γονείς για τους μικρούς τους θησαυρούς: Βασίλης, Άντια, Χριστίνα, Μαρία, Ελεάνα, Κωνσταντίνος, Φραντζέσκα, Μάγκο και Πέμη.

Ο ρόλος του μουσείου δεν είναι να αξιολογεί, αλλά να εξηγεί. Δεν ζητείται το σωστό ή το λάθος, αλλά το πιθανό και το γιατί. Και όπως υποστηρίζει ο Oscar Wilde: τα πράγματα που αξίζει πραγματικά να μάθουμε, δεν μπορούν να διδαχθούν ή να εξηγηθούν, αλλά μπορούν να κατακτηθούν μέσω της βιωματικής εμπειρίας. Η προσχολική ηλικία αποτελεί την ιδανική ηλικία για μία άμεση και βιωματική επαφή του παιδιού με την γνώση, την ανάπτυξη δημιουργικών δεξιοτήτων, την γόνιμη χρήση αισθήσεων, την ελευθερία έκφρασης και αυτενέργειας και επιτρέπει την ενεργή συμμετοχή των παιδιών στη πολιτιστική κληρονομιά.

Ντενίσα Ντάση

Βρεφονηπιοκόμος

Το άρθρο δημοσιευμένο:

«Τετράχρονα διαμάντια» σε... λαογραφικούς θησαυρούς!

Μια απρόσμενη επίσκεψη από μικρά παιδάκια, δέχτηκε το λαογραφικό μουσείο Κρανιδίου, την οποία διοργάνωσε και συντόνισε, η βρεφονηπιοκόμος **Ντενίσια Ντάση**, σε συνεργασία με την νηπιαγωγό και διευθύντρια του Παιδικού Σταθμού «**Πήτερ Παν**» κ. **Ασπασία Μίτσιου**. Ένα «τόνο ζωτάνιας» κατά την διάρκεια της δράσης των λιλιπούτειων μαθητών, πρόσφερε ο υπεύθυνος του Παιδικού Σταθμού, κ. **Στέφανος Χαντζής**. Οι μικροί «θησαυροί» που έλαβαν μέρος ήταν οι: **Βασίλης, Αντία, Χριστίνα, Μαρία, Ελεάνα, Κωνσταντίνος, Φραντζέσκα, Μάγκυ και Πέμη**.

Η προσχολική ηλικία, αποτελεί το «θεμέλιο» της ανάπτυξης και σταθεροποίησης της σχέσης μουσείου - παιδιού. Η απουσία στερεοτύπων και προκαταλήψεων στην ηλικία αυτή, απέναντι στο μουσείο, «ανοίγει τον δρόμο» της άμεσης επαφής του παιδιού με τον χώρο αυτό, αποκομίζοντας εμπειρίες με παιγνιώδη τρόπο ώστε να οδηγηθεί στην ουσία της γνώσης ευχάριστα και αβίαστα.

Στόχοι της ξενάγησής, αποτέλεσαν η ουσιαστικότερη και εκτενέστερη γνωστική ανάπτυξη, η αισθητική απόλαυση, η καλλιέργεια της ευαισθησίας, η έξαψη της περιέργειας και η καλλιτεχνική αγωγή, των μικρών παιδιών. Στις δραστηριότητες της επίσκεψης συμπεριλήφθηκαν τα παιχνίδια παρατηρητικότητας, φαντασίας, οξυδερκειας και ευστροφίας, που βασιζόνταν στην αυτενέργεια των παιδιών, ανάλογα με τις δυνατότητές τους και τα ενδιαφέροντά τους.

Όπως μας είπε χαρακτηριστικά η βρεφονηπιοκόμος κ. **Ντενίσια Ντάση**: «*Η περιήγηση άρχισε αφού τα προνήπια, έδωσαν ένα «συμβολικό» ποσό (η είσοδος στο μουσείο είναι δωρεάν), ώστε να παραλάβουν το εισιτήριο από την κ. **Αναστασία Παλυβού**, για να κατανοήσουν, ότι το «αντίτιμο» τους επιτρέπει την πρόσβαση στους χώρους του μουσείου. Στη συνέχεια, αφού γνωρίσαμε και συστηθήκαμε στις εθελόντριες κυρίες του μουσείου, η «διαφορετική» ξενάγηση άρχισε.*

Κάτω, στο παραδοσιακό μαυροκόκκινο χρώμα υπήρχαν χρωματιστοί φάκελοι, με την λέξη «**ΜΟΥΣΕΙΟ**», οι οποίοι, έπρεπε να ανεβούν από τα παιδιά. Ανακάλυψαν, ότι περιείχαν φωτογραφίες από τα αντικείμενα του μουσείου, τα οποία και αναζήτησαν. Έπειτα, άκουγαν τις σχετικές πληροφορίες, και τα αναγνώριζαν, είτε αγγίζοντάς τα, είτε χρησιμοποιώντας την φαντασία τους, αλλά και «δραματοποιώντας» την χρήση τους. (για παράδειγμα, παρουσιάζοντας το σίδερο κάναμε πως σιδερώναμε με τα φανταστικά μας σίδερα ή γινόμασταν μάγιστροι και μαγειρεύαμε στις μεγάλες χάλκινες κατσαρόλες κτλ.).

Αφού το θεωρητικό μέρος της επίσκεψής μας έλαβε τέλος, τα παιχνίδια δράσης πήραν την σειρά τους.

Ένα άσπρο μεγάλο σεντόνι σκέπασε το υφαντό χαλί, και πάνω του κάθισαν κυκλικά τα παιδιά. Μοιράστηκαν πλαστελίνες, με τις οποίες ζητήσαμε να πλάσουν το αντικείμενο που τους άρεσε περισσότερο. Αξίζει να σημειωθεί ότι το πέταλο του αλόγου, το δρεπάνι και ο αργαλειός κατείχαν την τιμητική τους. Στη συνέχεια, ένα μεγάλο χαρτί του μέτρου κάλυψε το σεντόνι, πάνω στο οποίο τα παιδιά αποτύπωσαν τις εμπειρίες τους από την ξενάγηση.

Τέλος, «το Μαγικό Κουτί του Μουσείου» εμφανίστηκε και ζητούσε από το κάθε παιδί να βάλει το χέρι του μέσα του και να τραβήξει ένα χαρτί, όπου το καθένα, έκρυβε και μία ερώτηση σχετική με τις δραστηριότητες που διαδραματίστηκαν μέσα στις αίθουσες του.»

Κουκλοθέατρο που πραγματοποιήθηκε στο Α' στάδιο της προετοιμασίας πριν την επίσκεψη:

Πρωταγωνιστές: Αφηγητής (Αφ.)
Σάκης, ο σκανταλιάρης (Σ.σ.)
Κ. Δασκάλα (Κ.Δ.)

«Μία μέρα στο μουσείο με το Σάκη τον σκανταλιάρη!».

Αφ.: *Καλημέρα καλημέρα,
Είμαι η ξένια παραμυθένια
Και ήρθα σήμερα εδώ
Μια ιστορία να σας πω.
Μέσα στο μουσείο τα παιδιά
Πήγαν μια εκδρομή,
Με την κ. Δασκάλα
Να τα ξεναγεί.
Ο Σάκης ο σκανταλιάρης όμως,
Από την Κ. Δασκάλα έφυγε μακριά,
Χωρίς να της πει ούτε ένα γεια...
Και σας ρωτάω τώρα παιδιά,
Θέλετε να μάθετε
Τις σκανταλιές του Σάκη; (Ναααααααααααααααα..!!)
Σας χαιρετώ τότε λοιπόν,
Και στο τέλος θα είμαι πάλι εδώ παρών...*

Σ.σ.: χα, χα, χα..κατάφερα και έφυγα από την κ. Δασκάλα, χωρίς να το καταλάβει!
Γιατί, εγώ είμαι τόσο έξυπνος και τσανός που μπορώ και μόνος μου να είμαι μέσα στο μουσείο. Μα τι είναι εδώ; Τι είναι αυτά που βλέπω; Κεφάλι είναι; Η μήπως άνθρωπος; Κοίτα πως με κοιτάει... λες και θέλει να με φάει. Μπα, αυτό εδώ τι είναι; Αχ, για να το πιάσω, να δω καλύτερα..πω πωωωωωω.. τι βαρύ που είναι καλέ; Ασήκωτο..ωχ, ωχ.. και κόβει αυτό!! Θέλει να με κόψει..ας το αφήσω καλύτερα. Κάτσε να πάω πιο δω.. αυτό είναι ένα βαρέλι. Τεράστιο είναι...μα τι να το ήθελαν τόσο μεγάλο βαρέλι; Πρέπει να έχει κάτι μέσα..θα το ανοίξω να δω τι έχει μέσα.

Εσείς τι λέτε; Να το ανοίξω; Θα το ανοίξω! πολύ δυνατό..εεε, και άλλο λίγο..ωχ παναγία μου..ωχ τι έκανα; Τι είναι αυτό που χύθηκε καλέ; Πω πω λερώθηκα..πλημμύρισαν τα πάντα εδώ μέσα..πω πω..κάτσε να πάω πιο πέρα..τι είναι αυτό το στρογγυλό; Αααα...ένα πέταλο. Πού να το έβαζαν άραγε; Μα τι βλέπουν τα μεγάλα μου μάτια; Φορέματα είναι αυτά; Για να τα πιάσω λίγο..είναι απαλά; Χμμμ, να τα μυρίσω κιόλας..

Κ.Δ.: Σάκη; Τι έκανες εδώ; Γιατί έφυγες από την ομάδα;

Σ.σ.: ωχ, με πιάσανε..ναι εγώ, ..δηλαδή..εγώ...να.. εγώ που λες είμαι εδώ!

Κ.Δ.: τι σημαίνει ότι είσαι εδώ; Τι δουλειά έχεις να βρίσκεσαι μόνος σου στο μουσείο; Και τι έκανες εδώ μέσα; Γιατί είναι το πάτωμα γεμάτο κρασί; Γιατί τα αντικείμενα έχουν αλλάξει θέση;

Σ.σ.: να εγώ, κυρία, ήθελα να τα δω μόνος μου.

Κ.Δ.: μόνος σου; Κανένα παιδί δεν πρέπει να είναι μόνο του στο μουσείο. Είναι μαζί με τα παιδιά και την κ. Δασκάλα. Και ξέχασες τους κανόνες του μουσείου; Βλέπεις εκεί τι λέει; Δεν πρέπει να φωνάζουμε, δεν πρέπει να αγγίζουμε χωρίς να μας το πουν, δεν πρέπει να τρέχουμε. Εσύ όμως Σάκη, δεν είδες τους κανόνες του μουσείου, άρα δεν πρέπει να είσαι εδώ.

Σ.σ.: όχι, όχι κυρία, μ' αρέσει το μουσείο, βλέπω πολλά παράξενα πράγματα και θέλω να μάθω τι κάνουν. Συγγνώμη κυρία, δεν θα ξαναφύγω από κοντά σας. Δεν θα αγγίζω τα αντικείμενα, δεν θα φωνάζω και δεν θα τρέχω. Θα είμαι σωστός και θα τηρώ τους κανόνες.

Κ.Δ.: εντάξει Σάκη. Αλλά για να μείνεις στο μουσείο πρέπει να μάθεις τους κανόνες του μουσείου. Παιδιά θα τον βοηθήσετε να τους μάθει; Για πείτε τους στον Σάκη.

Σ.σ.: ευχαριστώ παιδιά! Θα τηρώ τους κανόνες του μουσείου!

Αφ.: *Έτσι που λέτε λοιπόν παιδιά.*

Ο Σάκης ο σκανταλιάρης

Κατάλαβε το λάθος του και

Υποσχέθηκε να τηρεί

Τους κανόνες του μουσείου.

Εσείς τους θυμάστε;

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ!!

ΠΑΙΡΝΟΥΜΕ ΤΑ ΕΙΣΗΤΗΡΙΑ...

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΩΝ ΦΑΚΕΛΩΝ..ΒΡΙΣΚΟΥΜΕ ΤΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ...

ΑΓΓΙΖΟΥΜΕ ΟΣΑ ΜΑΣ ΕΠΙΤΡΕΠΟΥΝ.. ΚΟΙΤΑΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΧΩΡΟ ΓΥΡΩ ΜΑΣ ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΑ..

ΠΛΑΣΤΕΝΟΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ ΟΤΙ ΜΑΣ ΕΝΘΟΥΣΙΑΖΕΙ.. ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΑ ΤΑ ΖΩΓΡΑΦΙΖΟΥΜΕ..

ΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΚΟΥΤΙ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΕΜΦΑΝΙΣΤΗΚΕ... ΚΑΙ ΔΙΑΛΕΓΟΥΜΕ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ..

ΜΙΑ ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ...

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ...!!

Η ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΑΣ..

Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΡΑΠΤΙΚΗΣ- ΡΑΒΟΥΜΕ ΤΑ ΑΡΧΙΚΑ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΜΑΣ...

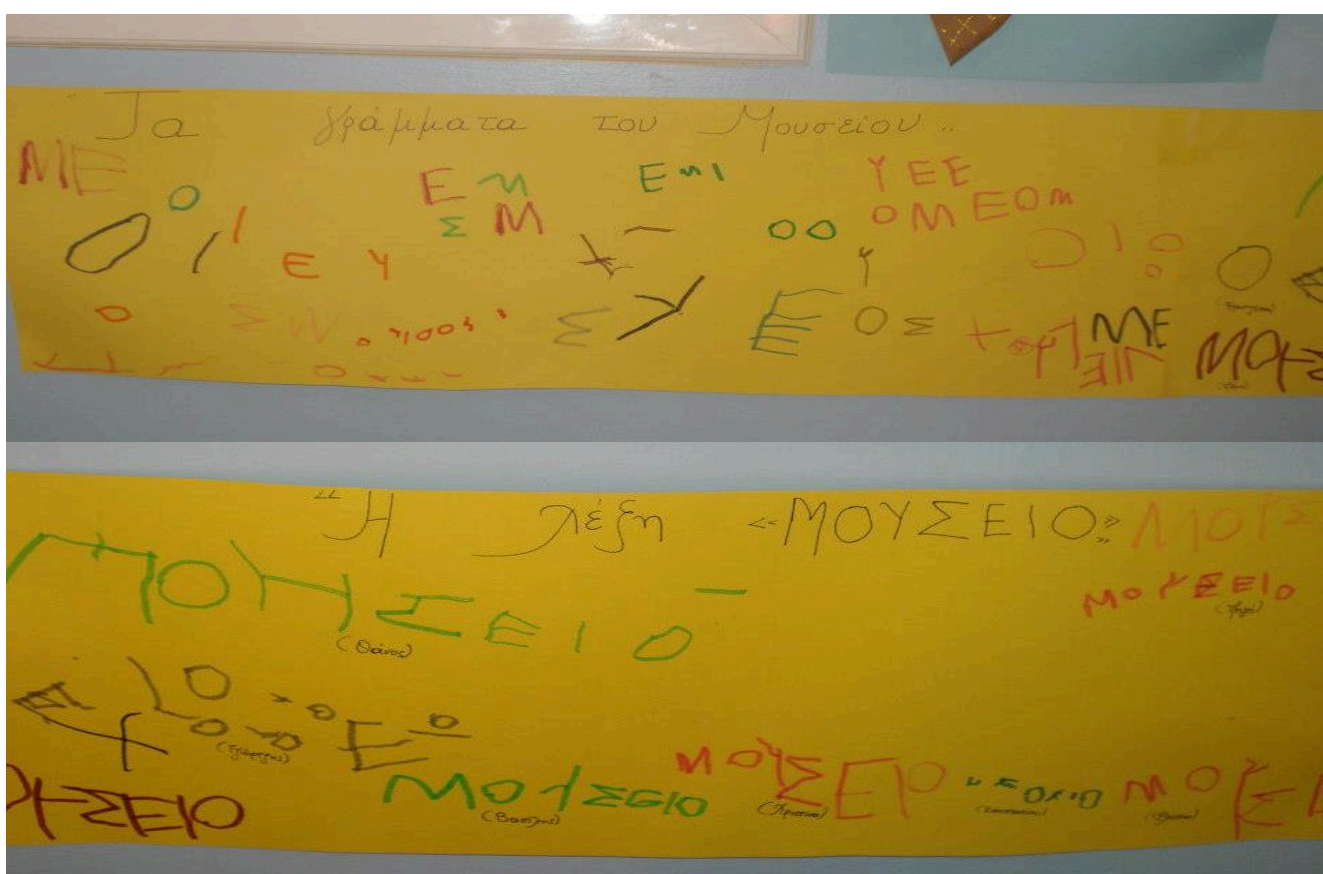
ΟΙ ΣΤΑΜΝΕΣ ΜΑΣ...

ΟΙ ΑΡΓΑΛΕΙΟΙ ΜΑΣ...

ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ ΤΗΝ ΛΕΞΗ “ΜΟΥΣΕΙΟ”..

«Το μουσείο ως μέσο αγωγής και εκπαίδευσης του παιδιού, η μελέτη του παιδικού μουσείου»

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΝΑΥΠΛΙΟΥ...

ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΟ ΠΑΖΛ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΕΩΣ 12 ΕΤΩΝ..

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΕΧΝΗΣ ΣΤΟ ΝΑΥΠΛΙΟ...

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ»

PLEASE TOUGH MUSEUM in Philadelphia....

Η εξωτερική όψη:

Δραστηριότητες:

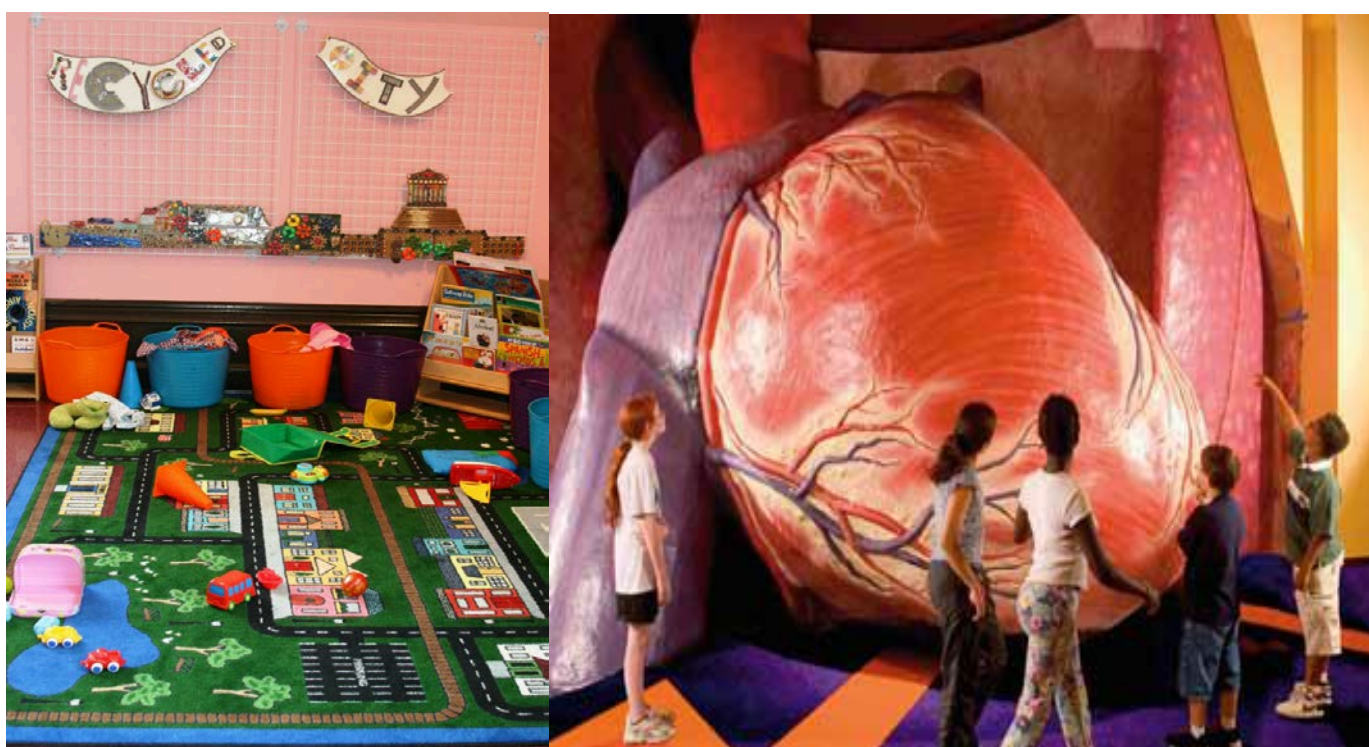
Τεχνολογικά επιτεύγματα....

Το δωμάτιο «σύμπαν».... Προγράμματα για παιδιά με ειδικές ανάγκες...

Ανακυκλώσιμη πόλη... Τα όργανα του ανθρώπινου σώματος σε τρισδιάστατη μορφή..

«Το μουσείο ως μέσο αγωγής και εκπαίδευσης του παιδιού, η μελέτη του παιδικού μουσείου»

Children's Museum of Phoenix in Phoenix...

Η εξωτερική μορφή του κτιρίου:

Δραστηριότητες...

Χώρος για παιδιά ενός έως τριών χρόνων... Η γωνιά του Ian...

Παιχνίδια ρόλων.... Χώρος ξεκούρασης και ηρεμίας...

Μαγειροπερδέματα...

«Το μουσείο ως μέσο αγωγής και εκπαίδευσης του παιδιού, η μελέτη του παιδικού μουσείου»

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΤΗΝ ΠΛΑΚΑ ΑΘΗΝΑΣ..

Παιγνιδοπωλείο...

Υλικοπωλείο...

19961

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 1401

22 Οκτωβρίου 2001

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

- Έγκριση μίσθωσης Ο.Π.96 Ν. Φθιώτιδας στην ΛΑΡΚΟ ΓΜΜΑΕ..... 1
- Έλεγχος εφαρμογής προγραμμάτων «δάσωσης γεωργικών εκτάσεων» - Καν. (Ε.Κ) 1257/99, άρθρο 31 2
- Μεταφορά του Καπνολογικού Ινστιτούτου Ελλάδος του Εθνικού Οργανισμού Καπνού στο Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.) και ένταξή του στο Εθνικό Ινστιτούτο Αγροτικής Έρευνας Καπνού 3
- Παραχώρηση χρήσης περιουσιακών στοιχείων του Εθνικού Οργανισμού Καπνού στις Νομαρχ. Αυτοδιοικήσεις..... 4
- Τροποποίηση της 92635/22.6.2000 απόφασης του Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων 5
- Τροποποίηση των ΔΥ1α/2766/20.2.1998 (ΦΕΚ 221/9.3.1998 τ.Β') και Δ1α/19919/8.10.1999 (ΦΕΚ 1920/25.10.1999 τ.Β') αποφάσεων συγκρότησης και τροποποίησης για την ειδικότητα της Χειρουργικής Παιδών, Ειδικής Επιτροπής εκδίκασης ενστάσεων που εκκρεμούν στα καταργούμενα Δευτεροβάθμια Συμβούλια Κρίσης Ιατρικού και Οδοντιατρικού Προσωπικού Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων 6
- Καθορισμός ποσοστού παρακράτησης για έξοδα διαχείρισης υπέρ Δικηγορικού Συλλόγου Ρεθύμνου από το λογαριασμό του Ταμείου Συνεργασίας 7
- Συμπληρωματική αριθμ. ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/50532/7.10.98 Κ.Υ.Α. «Καθορισμός Νομικών Προσώπων που επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς» 8
- Σύσταση μη αυτοτελούς Γραφείου στην 9η ΕΒΑ Θεσσαλονίκης..... 9
- Έγκριση Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Πνευματικού Κέντρου Δήμου Βιλίων..... 10
- Τροποποίηση της 2055/13.3.1998 απόφαση Γεν. Γραμματέα Περιφέρειας Κρήτης για τη σύσταση ιδίου Δημοτικού Νομικού Προσώπου με την επωνυμία «40η Σχολική Επιτροπή Δήμου Ηρακλείου». 11
- Μεταφορά κενών οργανικών θέσεων Ειδικού και Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (Ε.Ε.Δι.Π.) σε τμήματα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης..... 12

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΣΦΑΛΜΑΤΩΝ

- Διόρθωση σφάλματος στην 3482/29.8.1999 απόφαση Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης..... 13

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

- Έγκριση μίσθωσης Ο.Π.96 Ν. Φθιώτιδας στη ΛΑΡΚΟ ΓΜΜΑΕ. (1)
- Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**
- Με την Δ9Δ/Φ140/6621/236/1.10.2001, απόφαση Υπ. Ανάπτυξης εγκρίθηκε η μίσθωση της Ο.Π.96 Ν. Φθιώτιδας στη ΛΑΡΚΟ ΓΜΜΑΕ από τη μεταλλειοκτίτρια Αικ. Γιαννέλη.

Με εντολή Υπουργού
Η Τμηματάρχης
Δ. ΔΑΛΕΚΟΥ

- Αριθ. 100656/3175 (2)
- Έλεγχος εφαρμογής προγραμμάτων «δάσωσης γεωργικών εκτάσεων» - Καν. (Ε.Κ) 1257/99, άρθρο 31.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ - ΓΕΩΡΓΙΑΣ

- Έχοντας υπόψη:
1. Τις διατάξεις του Ν. 1558/85 άρθρ. 29Α «Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα», όπως συμπληρώθηκε με το άρθρ. 27, του Ν. 2081/92 (ΦΕΚ 154/Α/92).
 2. Το Ν.Δ. 131/74 (ΦΕΚ 320/Α/74) «Περί παροχής οικονομικών ενισχύσεων στη γεωργική, δασική, κτηνοτροφική και αλιευτική παραγωγή», όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 1409/83 (ΦΕΚ 199/Α/83).
 3. Το Ν. 2065/92, άρθρο 39 παρ. 10 (ΦΕΚ 113/Α/92) «περί εγκρίσεως οικονομικών ενισχύσεων από τους Υπουργούς Οικονομικών και Γεωργίας».
 4. Τον Ν. 2362/95 «Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 247/Α/27.11.95).

ΖΕΛΟΥ», προτεινόμενο από τον Π.Ι.Σ., σε αντικατάσταση του Πολυμερόπουλου Θεόφιλου, που συνταξιοδοτήθηκε.

β. Αναπληρωματικό μέλος τον Ζευγώλη Γεώργιο, Δ/ντή στο Ν.Γ.Ν. Παιδών Πατρών «ΚΑΡΑΜΑΝΔΑΝΕΙΟ», προτεινόμενο από το ΚΕ.Σ.Υ., σε αντικατάσταση του Νησιώτη Αθανάσιου, που διορίζεται τακτικό μέλος.

γ. Τακτικό μέλος τον Νησιώτη Αθανάσιο, Δ/ντή στο Π.Γ.Α.Ν. Πειραιά «ΜΕΤΑΞΑ», προτεινόμενο από το ΚΕ.Σ.Υ., σε αντικατάσταση του Εμμανουήλ Γεωργίου, που συνταξιοδοτήθηκε.

2. Αναπληρωτή του προέδρου της Επιτροπής ορίζουμε τον Αϊβάζογλου Θεόδωρο.

3. Αναπληρωτή του εισηγητή της Επιτροπής ορίζουμε τον Ζευγώλη Γεώργιο.

4. Γραμματέα της Επιτροπής ορίζουμε την Κοκκλήνη Ερασμία, υπάλληλο του κλάδου ΔΕ Διοικητικού - Λογιστικού με Β' βαθμό που υπηρετεί στη Δ/ση Προσωπικού Νομικών Προσώπων του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, σε αντικατάσταση της Αμπατιέλου Γουάλην, που αποσυρνιάζει από την υπηρεσία.

5. Η θητεία των ανωτέρω διοριζομένων λήγει μαζί με το υπόλοιπο της θητείας των άλλων μελών της Επιτροπής.

6. Κατά τα λοιπά ισχύει η ΔΥ1α/2766/20.2.1998 απόφασή μας, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 12 Οκτωβρίου 2001

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Αριθ. 161538

(7)

Καθορισμός ποσοστού παρακράτησης για έξοδα διαχείρισης υπέρ Δικηγορικού Συλλόγου Ρεθύμνου από το λογαριασμό του Ταμείου Συνεργασίας.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις των άρθρων: α) 9 παρ. 2 του Ν. 1093/80 και β) 33 παρ. 1 του Ν. 2915/2001.

2. Την από 13.9.2001 απόφαση του Δ.Σ. του Δικηγορικού Συλλόγου Ρεθύμνου.

3. Το γεγονός ότι η απόφαση αυτή δεν προκαλεί δαπάνη σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

Καθορίζουμε το παρακρατούμενο από το Δικηγορικό Σύλλογο Ρεθύμνου ποσοστό από τη δικηγορική αμοιβή που παρακρατείται σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 9 του Ν. 1093/80 σε 4%.

Το ανωτέρω ποσό παραμένει στο Ταμείο του συλλόγου για την κάλυψη των εξόδων διαχείρισης του οικείου λογαριασμού.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 15 Οκτωβρίου 2001

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΜΙΧΑΗΛ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/53605

(8)

Συμπληρωματική της αριθμ. ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/50532/7.10.98 Κ.Υ.Α. «Καθορισμός Νομικών Προσώπων που επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς».

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

α) Της παρ. 3 του άρθρου 9 του Ν. 2557/97 «Θεσμοί, μέτρα και δράσεις πολιτιστικής ανάπτυξης» (ΦΕΚ 271/Α/97).

β) Της περ. δ' της παρ. 1 του άρθρου 8 και της υποπερ. γγ' της περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 31 του Ν. 2238/94 «Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος» (ΦΕΚ 151/Α/94).

γ) Της παρ. 5 του άρθρου 12 του Ν. 2459/97 (ΦΕΚ 17/Α/97).

δ) Του Π.Δ. 941/77 «περί Οργανισμού του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών».

2. Την αριθμ. 1039386/441/Α0006/21.4.2000 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομικών για την ανάθεση αρμοδιοτήτων στους Υφυπουργούς Οικονομικών (ΦΕΚ 571/Β/2000).

3. Την αριθμ. ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/50532/7.10.98 κοινή Υπουργική απόφαση «Καθορισμός νομικών προσώπων που επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς» (ΦΕΚ 1141/Β/98).

4. Το γεγονός ότι από την παρούσα δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

Νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς για την εφαρμογή των διατάξεων της παραγρ. 3 του άρθρου 9 του Ν. 2557/97, του έκτου εδαφίου της περιπτ. δ' της παραγρ. 1 του άρθρου 8 και του όγδοου εδαφίου της υποπερ. γγ' της περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 31 του Ν. 2238/94, πέραν εκείνων που περιλαμβάνονται στην αριθμ. ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/50532/7.10.98 Κ.Υ.Α., είναι και τα ακόλουθα:

1. Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού
2. Οδύσσεια - Πολιτιστικές εκδηλώσεις
3. Νέα Σικηνή Τέχνης
4. Θεατρικός Οργανισμός Πολιτεία
5. Ίδρυμα Πιερρίδη
6. Κινηματογραφική Λέσχη Καλαμάτας
7. Επίλογος
8. Θεατρική Εταιρεία Στοά
9. Εταιρεία Ελλήνων Θεατρικών Συγγραφέων
10. Θέατρο Κωφών Ελλάδος
11. Θιάσος 81
12. Κέντρο για τη διάδοση των ελληνικών γαστρονομικών παραδόσεων «Αρχέστρατος»
13. Σύλλογος Φίλων Κινηματογράφου Ναυπλίου «ΣΙΝΕ-ΦΙΛΟΙ»
14. Σύλλογος Φίλων Γραμμάτων και Τεχνών Σερρών
15. Πολιτιστική Στέγη Ν. Καρβάλης
16. Ελληνικό Τμήμα Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM)
17. Ίδρυμα Ιωάννου Φ. Κωστόπουλου-Δωρεά Σπύρου και Ευρυδίκης Κωστόπουλου
18. Πολιτιστικός Οργανισμός Χορικά 7ο Θέατρο
19. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης
20. Σύλλογος οι Φίλοι της Μουσικής

21. Ίδρυμα Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα
 22. Πολιτιστική Εταιρεία «ΕΥΡΩΠΗ»
 23. Ελληνικό Κέντρο Φωτογραφίας και Οπτικών Μέσων
 24. Ανώνυμος Εταιρεία Ανάπτυξης Πολιτισμού-Τουρισμού Αξιόπολης
 25. Σύλλογος Φίλων του Μουσείου Ωτορινολαρυγγολογίας
 26. Εταιρεία Ευβοϊκών Σπουδών
 27. Κέντρο Παράδοσης Φώτης Κόντογλου
 28. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ιωαννιτών
 29. Εκπολιτιστικός-Εξωραϊστικός Σύλλογος Κάστρου Ν. Βοιωτίας
 30. Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης Αγρινίου
 31. Φιλοπρόδοος Σύλλογος Κοζάνης
 32. Ορχήστρα Δωματίου Αθηνών
 33. Κέντρο Ελληνικού Ντοκιμαντέρ
 34. Διεθνές Ίδρυμα Γιάννη Κουτσοχέρα και Λένας Στρέφη-Κουτσοχέρα
 35. Πανελλήνια Πολιτιστική Κίνηση
 36. Καλλιτεχνική Εταιρεία «ΑΡΓΩ»
 37. Ένωση Μουσικοσυνθετών Στιχουργών Ελλάδος
 38. Εταιρεία Ελλήνων Σκηνοθετών
 39. Ελληνικό Παιδικό Μουσείο
 40. Ελληνική Φωτογραφική Εταιρεία
 41. Εταιρεία Φίλων Δημοτικού Θεάτρου Πειραιά
 42. Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Ασκληπιείου Επιδαύρου
 43. Όμιλος Ουνέσκο Δωδεκανήσου
 44. Ινστιτούτο Ερευνών Επικοινωνίας ΣΠΙΜΙΤΕΚ
 45. Θεατρικός Οργανισμός «ΣΤΙΓΜΗ»
 46. «PRO-EUROPA» Εθνικό Τμήμα Ελλάδος
 47. Σύλλογος Αμαριωτών Ηρακλείου Κρήτης
 48. «ΟΔΥΣΣΕΙΑ» Δίκτυο - Πολιτιστική Αναπτυξιακή Εταιρεία
 49. Ελληνικό Δελφικό Συμβούλιο
 50. Συνεδριακό Κέντρο Μήλου «Γεώργιος Ηλιόπουλος»
 51. Μουσικοφιλολογικός Σύλλογος «ΣΚΟΥΦΑΣ»
 52. Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση
 53. Λύκειο Ελληνίδων Ξάνθης
 54. Εταιρεία Μελετών Λαυρεωτικής
 55. Εν χορδές
 56. Κέντρο Σύγχρονης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Ζωγραφικής-Μουσείο Φρουσίρα
 57. Πολιτιστικός Σύλλογος Καπεσόβου «Ο ΑΛΕΞΗΣ ΝΟΥΤΣΟΣ»
 58. Ίδρυμα Κωνσταντίνος Κ. Μητσστάκης
- Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 15 Οκτωβρίου 2001

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/53763 (9)
Σύσταση μη αυτοτελούς Γραφείου στην 9η ΕΒΑ Θεσσαλονίκης.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 21 του Ν.

2085/1992 «Ρύθμιση θεμάτων οργάνωσης, λειτουργίας και προσωπικού της Δημόσιας Διοίκησης και άλλες διατάξεις».

2. Τις διατάξεις του άρθρου 29Α του Ν. 1558/1985 (ΦΕΚ Α' 137), όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 27 του Ν. 2081/1992 (ΦΕΚ Α' 154) και αντικαταστάθηκε με την παρ. 2α του άρθρου 1 του Ν. 2469/1997 (ΦΕΚ Α' 38) και το γεγονός ότι από τις διατάξεις της παρούσης δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού, καθόσον το υπό σύσταση Γραφείο θα στεγασθεί σε χώρο που ανήκει στο ΥΠΠΟ και θα στελεχωθεί από ήδη υπηρετούντες υπαλλήλους του Υπουργείου Πολιτισμού.

3. Τις υφιστάμενες επιτακτικές υπηρεσιακές ανάγκες του ΥΠΠΟ, αποφασίζουμε:

Τη σύσταση μη αυτοτελούς Γραφείου με την ονομασία «Γραφείο Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Πλαταμών» με έδρα το Κάστρο Πλαταμών του Ν. Πιερίας.

Αρμοδιότητα του Γραφείου αυτού είναι η αντιμετώπιση θεμάτων της 9ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων σχετιζομένων με την προστασία και την ανάδειξη των Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών μνημείων και χώρων της περιοχής του Νομού Πιερίας.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 15 Οκτωβρίου 2001

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΥΑΓ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Αριθ. 8323 (10)
Έγκριση Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Πνευματικού Κέντρου Δήμου Βιλίων.

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 12 του Ν. 1188/81 όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 26 του Ν. 1832/89 και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 8 παρ.5 του Ν. 2307/95.

2. Τις διατάξεις του Ν. 2503/97 «Διοίκηση, Οργάνωση, Στελέχωση της Περιφέρειας, Ρύθμιση των θεμάτων για την Τοπική Αυτ/ση και άλλες διατάξεις».

3. Τις διατάξεις του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα Π.Δ 410/95 ειδικότερα δε των άρθρων 106, 228-232.

4. Τις διατάξεις του άρθρου 106 του Ν. 2362/95 «περί Δημοσίου Λογιστικού Ελέγχου, των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις».

5. Το αριθ. 2/8/27.4.2001 Πρακτικό Υπηρεσιακού Συμβουλίου Περιφέρειας Αττικής - Δ/σης Τοπ. Αυτ/σης και Διοίκησης Δυτ. Αττικής, στο οποίο διατυπώνει την σύμφωνη γνώμη του επί της αριθ. 5/2001 απόφασης Δημοτικού Συμβουλίου Δήμου Βιλίων, περί «Έγκρισης Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Πνευματικού Κέντρου Δήμου Βιλίων», όπως αυτό συντάχθηκε με την αριθ.9/2000 απόφαση του Διοικητικού του Συμβουλίου, αποφασίζουμε:

Εγκρίνουμε την αριθ. 5/2001 απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου Δήμου Βιλίων περί «Έγκρισης του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Πνευματικού Κέντρου Δήμου Βιλίων» ως εξής:

«Το μουσείο ως μέσο αγωγής και εκπαίδευσης του παιδιού, η μελέτη του παιδικού μουσείου»